

การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

นายเฉลิมพล เขตบุรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2555

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ
ชื่อและนามสกุล นายเฉลิมพล เขตบุรี
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง

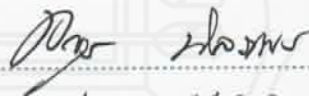
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. ชูพหเทพ พงศ์สร้อยเพชร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

Asot

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์นี้อย่างใกล้ชิดเสมอมาตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และอาจารย์ ดร. ชุพหเทพ พงษ์สร้อยเพชร ประธานกรรมการสอบ ที่ให้ข้อเสนอแนะจนวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณอาจารย์แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ และสหกรณ์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ รวมทั้งเพื่อนๆนักศึกษา รุ่นที่ 12 ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนอย่างดี ตลอดจนภรรยาและลูกๆที่มีความเข้าใจ และให้กำลังใจอยู่เสมอ จนทำให้การศึกษาครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ ขอมอบให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่านและผู้สนใจการศึกษา เพื่อนำไปส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป

เฉลิมพล เขตบุรี

เมษายน 2555

ชื่อวิทยานิพนธ์ การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ
ผู้วิจัย นายเฉลิมพล เขตบุรี **รหัสนักศึกษา** 2549000590 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
 (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลีชัย นิลวิเศษ
 (2) รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง **ปีการศึกษา** 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน (2) การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

ประชากรที่ศึกษาคือคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ที่ผ่านการประเมินในระดับปานกลางจำนวน 112 กลุ่ม กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยสูตรของยามานะ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 88 กลุ่ม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างกระจายกันในพื้นที่ จึงประมาณค่าตามสัดส่วนแต่ละตำบลและสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มละ 3 คน เฉพาะผู้ที่มีตำแหน่ง ประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 264 คน เครื่องมือเก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด สูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า (1) คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 51.43 ปี สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.91 คน ระยะเวลาเข้ามาทำหน้าที่คณะกรรมการและเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 3.89 และ 4.44 ปี ตามลำดับ ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเรื่องวิสาหกิจชุมชน แรงจูงใจที่เข้ามาทำหน้าที่คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยแรงจูงใจระดับมากที่สุด ในเรื่องต้องการรายได้เสริม ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สร้างอาชีพในระดับชุมชนและครอบครัว และวิสาหกิจชุมชนได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากรัฐและสถาบันการเงิน สำหรับการได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน จากสื่อสิ่งพิมพ์ระดับน้อยที่สุด ส่วนใหญ่ประกอบกิจการเกษตรเป็นอาชีพหลัก รับจ้างทั่วไป เป็นอาชีพรอง มีพื้นที่การเกษตรเฉลี่ย 25.20 ไร่ แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.98 คน ใช้เงินทุนของตนเองในการประกอบอาชีพการเกษตร มีรายได้เฉลี่ยต่อปีจากอาชีพหลักและอาชีพรอง 278,050.67 และ 69,504.70 บาท ตามลำดับ และจากการร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนเป็นค่าตอบแทนแรงงานและเงินปันผล 1,635.08 และ 1,267.38 บาท ตามลำดับ มีหนี้สิน มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อปีของครัวเรือนนอกและในภาคเกษตร 150,345.45 และ 40,980.77 บาท ตามลำดับ (2) การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนระดับปานกลางในภาพรวม และในกิจกรรมการดำเนินงานการบริหารจัดการ 4 ประเด็น ได้แก่ การเงิน การผลิต องค์กรและสมาชิก และการตลาด ส่วนระดับน้อยในการติดตามประเมินผล (3) การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในระดับปานกลางในการบริหารจัดการการตลาด องค์กรและสมาชิก การผลิต การเงิน และในภาพรวม ส่วนการติดตามประเมินผลมีปัญหาในระดับมาก (4) ข้อเสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้เรื่องการทำธุรกิจ การตลาด การแปรรูปผลผลิต และการทำบัญชีการเงิน ตลอดจนการจัดหาตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ การดำเนินงาน คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน จังหวัดบึงกาฬ

Thesis title: Operation of Community Enterprise Committees in Muang District of Buengkan Province

Researcher: Mr. Chalermphol Ketburi ; **ID:** 2549000590;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1)Dr. Pornchulee Nilvises, Associate Professor; (2)Dr. Jinda Klibthong, Associate Professor;

Academic year: 2012

Abstract

The objectives of this quantitative research were to study (1) socio-economic information of the Committee (2) operations of the Committee (3) problems and recommendations for operations of the Community Enterprise Committee.

The research population comprised the community enterprises that were evaluated at medium level totaling 112 groups. Having used Taro Yamane formula to calculate sample size, 88 sample groups were identified by simple random sampling and purposive sample. There were 3 persons in each group i.e. chairman, secretary and treasurer from the Community Enterprise Committee. As a result, there were totally 264 persons. Instrument used for this research was an interview form. Statistical methodology for data analysis by computer program included frequency, percentage, mean, and standard deviation.

Research results were as follows. (1) Most of the Community Enterprise Committee was married female with the average age at 51.42 years. They completed lower primary education level (Prathom 4). Their average number of household member was 4.91 persons. Their average length of service as the Committee and member of the Community Enterprise was 3.89 years and 4.44 years respectively. Most of them had never been trained on community enterprise before. In overall, their inspiration to work in the Committee role at the highest level were need of extra income, making use from free time, building occupation at community level and in family and funding support from the government and finance institute. In overall, receiving knowledge about community enterprise from other media was at the lowest level. Their main occupation was mostly farmer while their subordinate occupation was hired labor. Their average agricultural area was 25.20 rai. Their average household labor was 2.98 persons. They spent their own capital in agricultural occupation. Their average income from the main and subordinate occupation was 278,050.67 baht and 69,504.70 baht/year respectively. Having participated in the Community Enterprise activity, they received payment and bonus 1,635.08 baht and 1,267.38 baht respectively. For debts, the average expense of household for non-agriculture and agriculture sector was 150,345.45 baht and 40,980.77 baht respectively. (2) In overall picture, operations of the Community Enterprise Committee was at medium level which included activity on operations management in 4 aspects i.e. finance, production, organization and member as well as marketing. Monitor and evaluation was found at low level. (3) Problem in operations of the Committee which was found at medium level comprised administration and management of marketing, organization and member, production, finance and overall operations. Monitor and evaluation was found at high level. Recommendations were made to the government agency and private sector concerned to come providing knowledge about running business, marketing, processing of products, accounting and looking for markets for selling their products.

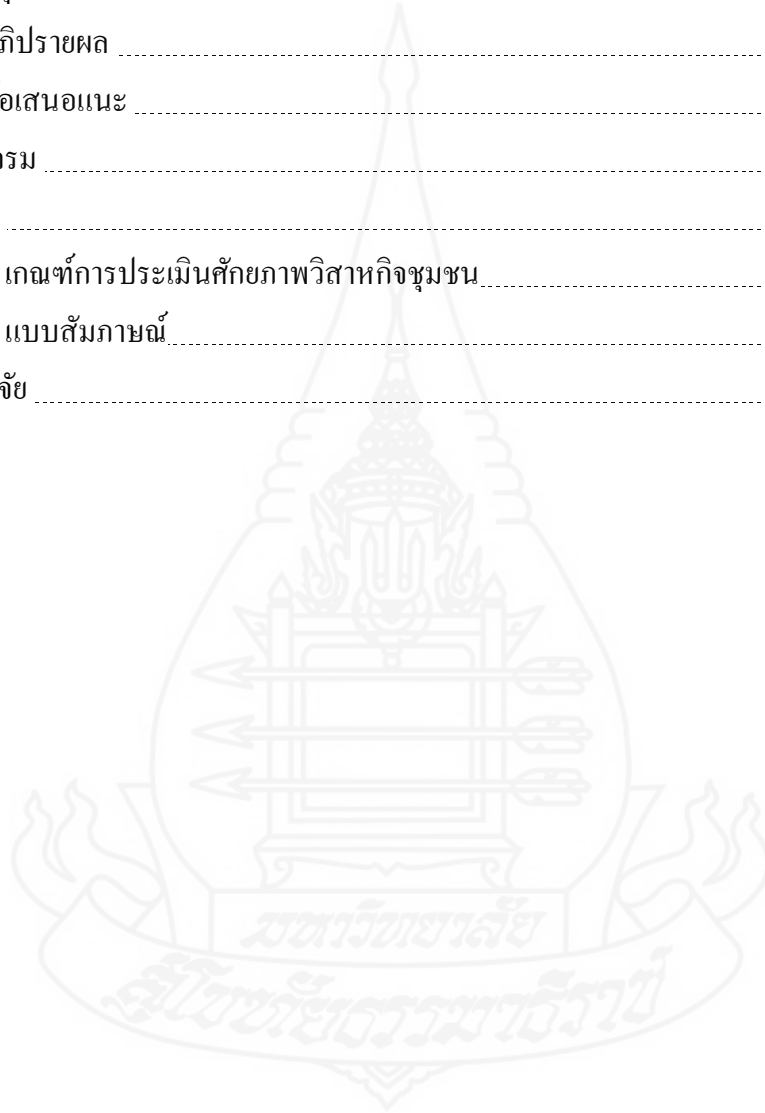
Keywords: Operations, the Community Enterprise Committee , Bungkarn Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
ความหมายและแนวคิดวิสาหกิจชุมชน	7
สภาพทั่วไปและการเกษตรของอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ	26
การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ	38
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	54
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
ข้อมูลทางสังคม เศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน	56
การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน	77
ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน	88

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	95
สรุปการวิจัย	95
อภิปรายผล	99
ข้อเสนอแนะ	102
บรรณานุกรม	104
ภาคผนวก	108
ก เกณฑ์การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	109
ข แบบสัมภาษณ์	121
ประวัติผู้วิจัย	134

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนหมู่บ้านในเขตการปกครองของแต่ละตำบล	27
ตารางที่ 2.2 จำนวนประชากรตามอายุ	28
ตารางที่ 2.3 จำนวนประชากรตามระดับการศึกษา	29
ตารางที่ 2.4 รายได้ของประชากร	30
ตารางที่ 2.5 การใช้ที่ดินในการเกษตรเป็นรายตำบล	33
ตารางที่ 2.6 จำนวนสัตว์เลี้ยงและการเลี้ยงปลา	34
ตารางที่ 2.7 จำนวนประชากรในการประกอบอาชีพแต่ละประเภท	35
ตารางที่ 2.8 จำนวนกลุ่มและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินระดับต่างๆ	41
ตารางที่ 4.1 สถานภาพส่วนบุคคลของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน	57
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลทางสังคมของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน	58
ตารางที่ 4.3 แหล่งและระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนด้านสื่อบุคคล	62
ตารางที่ 4.4 แหล่งและระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนด้านสื่อสิ่งพิมพ์	63
ตารางที่ 4.5 แหล่งและระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนด้านสื่อมวลชน	64
ตารางที่ 4.6 แหล่งและระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนด้านสื่อกิจกรรม	65
ตารางที่ 4.7 สรุปแหล่งและระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการ วิสาหกิจชุมชน	66
ตารางที่ 4.8 ระดับแรงจูงใจในการเข้ามาทำหน้าที่ในบทบาทคณะกรรมการ	67
ตารางที่ 4.9 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านอาชีพ	69
ตารางที่ 4.10 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านพื้นที่การเกษตรและ จำนวนแรงงาน	70
ตารางที่ 4.11 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านแหล่งเงินทุนและ รายได้	72
ตารางที่ 4.12 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านรายจ่ายและสภาพการ เป็นหนี้สิน	76
ตารางที่ 4.13 การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการองค์กรและ สมาชิก	77
ตารางที่ 4.14 การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการการผลิต	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 4.15 การดำเนินงานของคณะกรรมการด้านการบริหารจัดการการตลาด	82
ตารางที่ 4.16 การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการการเงิน ...	84
ตารางที่ 4.17 การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการการติดตาม ประเมินผล	86
ตารางที่ 4.18 สรุปการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านต่างๆ.....	87
ตารางที่ 4.19 ปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการด้านการจัดการองค์กรและสมาชิก ..	88
ตารางที่ 4.20 ปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการด้านการจัดการการผลิต	89
ตารางที่ 4.21 ปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการด้านการจัดการการตลาด	90
ตารางที่ 4.22 ปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการด้านการบริหารการเงิน	91
ตารางที่ 4.23 ปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการด้านการติดตามประเมินผล	92

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย 4

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญปัญหา

การพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร องค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายต่างๆให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาภาคเกษตรให้เกิดความยั่งยืน (กองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร 2555: 4) เป็นนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตรในปี 2555 ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในระดับรากหญ้าของประเทศให้มีความเข้มแข็งและเป็นภารกิจที่สำคัญในการส่งเสริมชุมชนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการทรัพยากร การผลิต การตลาด การจัดหาทุน และการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของครอบครัวเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ ที่กรมส่งเสริมการเกษตรให้ความสำคัญ และส่งเสริมคณะบุคคลหรือองค์กรเกษตรกร

การกำหนดนโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นการให้ความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระดับรากหญ้า ที่สอดคล้องกับเหตุผลของการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 (กรมส่งเสริมการเกษตร 2548: 20) สรุปไว้ในหมายเหตุว่า การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง เพราะชุมชนในปัจจุบันจำนวนหนึ่งยังอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้าทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ จึงให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน อันจะยังผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าในระดับใด รวมไปถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบการขนาดย่อมและขนาดกลางต่อไป

วิสาหกิจชุมชน เป็นการประกอบกิจการของบุคคลที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มในชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าหรือให้บริการ เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน เป็นการประกอบการบนพื้นฐานการใช้ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างรู้คุณค่าเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน โดยมุ่งประโยชน์ทางสังคมแก่ชุมชน มุ่งต่อการอยู่

ร่วมกันอย่างสงบ มีสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนและการรักษาระบบนิเวศน์ของสังคมโดยรวม สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และนโยบายรัฐบาลก็มุ่งให้เกิดกระบวนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ ด้วยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

การดำเนินงานกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนเป็นรูปแบบสร้างรายได้ของชุมชนโดยอาศัยทรัพยากรในพื้นที่ และภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อปรับให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เป็นการดำเนินงานร่วมกันของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนทุกคน แต่สมาชิกทุกคนไม่สามารถเข้ามาบริหารจัดการได้ทั้งหมด จึงมีคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกเข้ามาบริหารจัดการ คณะกรรมการจะมีบทบาทสำคัญในการนำพาสมาชิกสร้างกิจกรรมให้เกิดระบบเศรษฐกิจขึ้นในชุมชน ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรให้ความสำคัญกับการสร้างบทบาทการเป็นผู้นำของคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ให้มีความเข้มแข็งสามารถนำพาวิสาหกิจชุมชนและสมาชิกไปสู่การพึ่งพาตนเองและชุมชนได้อย่างยั่งยืน

กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานรับผิดชอบต่อการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน จึงกำหนดนโยบายในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ เพื่อให้หน่วยงานในระดับภูมิภาคนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ เป็นหน่วยงานในระดับภูมิภาค จึงได้ดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร ตั้งแต่ ปี 2548 เป็นต้นมา เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และระบบการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ให้มีระบบการจัดการการผลิต การแปรรูป การผลิต การตลาด โดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น ทุนของชุมชน ทั้งที่เป็นตัวเงินและทุนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ อันได้แก่ ดิน น้ำ ป่า ทุนที่เป็นผลผลิต ทุนความรู้ภูมิปัญญา ทุนทางสังคม ได้แก่ วัฒนธรรม ประเพณี ให้เกิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

การประเมินวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองประจำปี 2554 (สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง บึงกาฬ 2554: 7) จำนวน 137 กลุ่ม พบว่ามีวิสาหกิจอยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับดี จำนวน 7 กลุ่ม วิสาหกิจชุมชนอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง 112 กลุ่ม วิสาหกิจชุมชนที่ต้องปรับปรุงจำนวน 14 กลุ่ม และยังไม่ได้รับการประเมิน จำนวน 4 กลุ่ม แสดงให้เห็นว่า มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการประเมินอยู่ในเกณฑ์ดีซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จ เพียงร้อยละ 5.10 เท่านั้น ส่วนกลุ่มที่ผ่านการประเมินในระดับปานกลาง ยังไม่ประสบความสำเร็จซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ จำนวนร้อยละ 81.75 ส่วนวิสาหกิจที่ต้องมีการปรับปรุงมีจำนวนร้อยละ 10.21 เป็นกลุ่มรองลงมาจากกลุ่มที่ประสบ

ความสำเร็จ แสดงให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินงานในอำเภอเมืองบึงกาฬยังไม่ประสบผลสำเร็จตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการประเมินในระดับปานกลางเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและข้อเสนอแนะที่ประสบในการดำเนินงาน ซึ่งหากวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในทิศทางดำเนินงานที่ถูกต้อง จะทำให้เกษตรกรที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ จะเกิดความยั่งยืนในการพัฒนาอาชีพและรายได้ของชุมชน

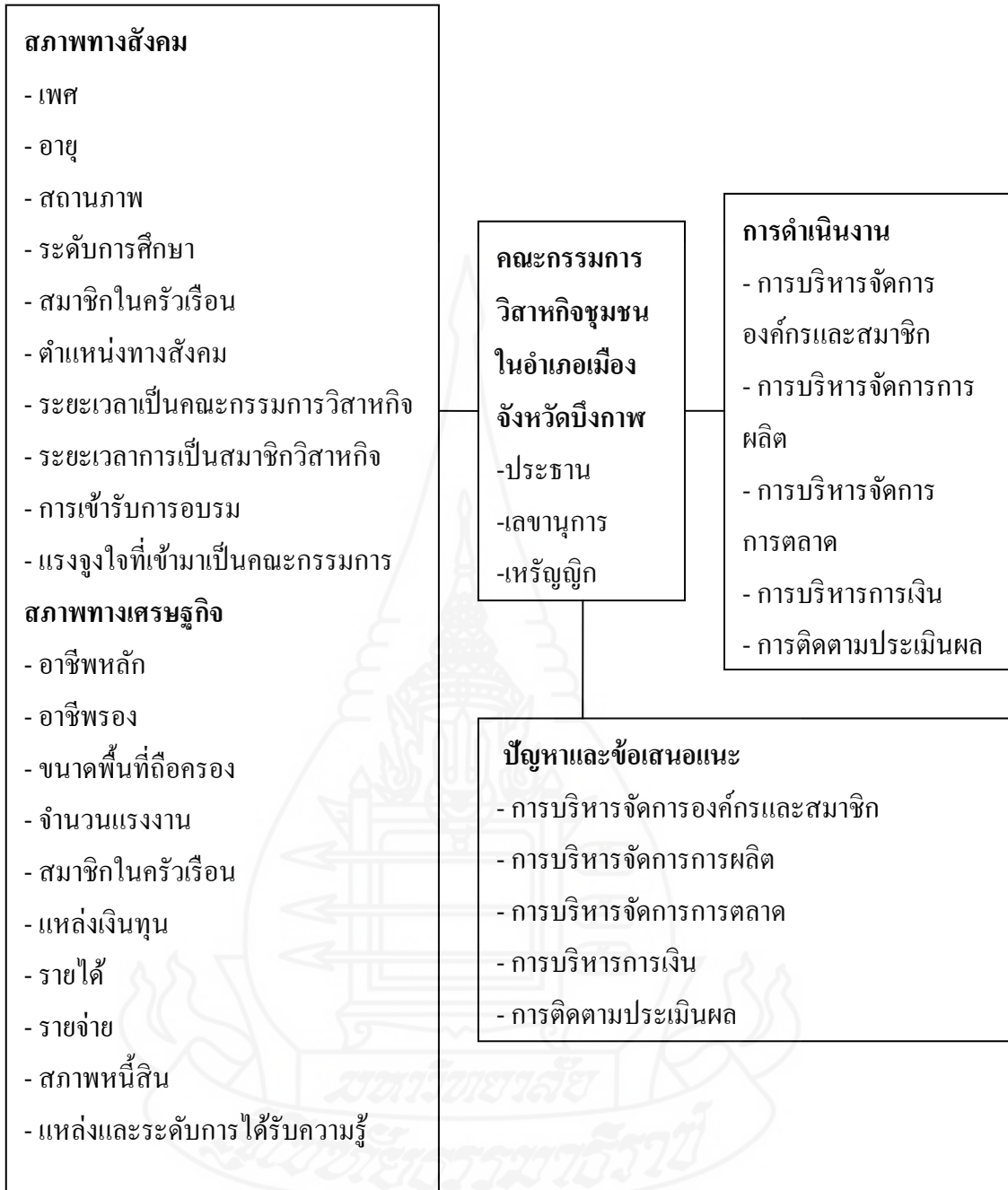
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน
- 2.2 เพื่อศึกษาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจ

ชุมชน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการประเมินศักยภาพในระดับปานกลาง จำนวน 112 กลุ่ม จากผลการประเมินกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการดำเนินงาน ระดับดี 7 กลุ่ม ซึ่งกลุ่มที่ดีแล้วต้องดำเนินการส่งเสริมต่อไปให้ดียิ่งขึ้น ส่วนกลุ่มที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 14 กลุ่มมีจำนวนน้อย จึงต้องการศึกษาวิจัยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนระดับปานกลางที่มีจำนวนมากเพื่อนำผลการศึกษาไปปรับใช้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งหมดในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกันระหว่าง คณะกรรมการกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

5.2 วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบ กิจการดังกล่าว เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเอง ของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

5.3 คณะกรรมการ หมายถึง คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัด บึงกาฬ ได้แก่ ประธาน เลขานุการและเหรัญญิก

5.4 การดำเนินงานของคณะกรรมการ หมายถึง การดำเนินงานของคณะกรรมการ วิสาหกิจชุมชน ซึ่งประกอบด้วยการบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก การบริหารจัดการผลผลิต การบริหารจัดการการตลาด การบริหารการเงิน การติดตามประเมินผล

5.5 อาชีพหลัก หมายถึง อาชีพที่มีรายได้มากกว่าอาชีพอื่นและมีรายได้ต่อเนื่องทุกปี

5.6 อาชีพรอง หมายถึง อาชีพที่มีรายได้รองจากอาชีพหลักและมีระยะเวลาไม่แน่นอน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 หน่วยงานทางส่งเสริมการเกษตรหรือหน่วยงานองค์กรอื่น ๆ ที่มีรูปแบบหรือ ลักษณะการดำเนินงานกับวิสาหกิจชุมชน นำผลที่ได้จากการศึกษาไปประกอบการจัดทำ แผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน หรือนำไปปรับใช้ต่อไป

6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลที่ได้จากการศึกษาไปพัฒนางานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์และเกิดผลดียิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมจากเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬดังนี้

- 1) ความหมายและแนวคิดวิสาหกิจชุมชน
- 2) สภาพทั่วไปและการเกษตรของอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ
- 3) การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ
- 4) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายและแนวคิดวิสาหกิจชุมชน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความหมาย แนวคิดวิสาหกิจชุมชน พระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ลักษณะของวิสาหกิจชุมชน การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างครบวงจร และประเด็นการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยมีผลการศึกษาดังนี้

1.1 ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

หน่วยงานหลายแห่งและนักวิชาการสรุปความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ ดังนี้ สำนักพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ (2546: 1) “วิสาหกิจชุมชน” หมายถึงวิสาหกิจชุมชนที่มุ่งประกอบการเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชน และระหว่างชุมชน โดยนำวัตถุดิบ ทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งงานวิจัยต้นแบบมาสร้างสรรค์ผลผลิตเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ของชุมชน วิสาหกิจชุมชนเป็นแนวคิดที่มุ่งแปรรูปผลผลิตตามธรรมชาติ หรือสร้างผลิตภัณฑ์หรือผลิตผลโดยครอบครัวในชุมชน โดยองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนโดยมีหลักการคิดที่สำคัญคือ สร้างความหลากหลายของผลผลิตและผลิตภัณฑ์ในชุมชน เพื่อการบริโภคแบบพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่ายให้ครอบครัว สร้างเสริมสุขภาพอนามัยที่ดีให้ตนเอง และมีคุณธรรมรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่นๆที่อยู่รวมในชุมชน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ด้านกำไรสูงสุดและเอาเปรียบผู้บริโภควิสาหกิจ

ชุมชนจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่เลี้ยงตนเองได้ ฟังตนเองได้ ซึ่งมีได้ หมายถึงการฟังตนเองด้วยเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการพัฒนาโดยรวม ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสาธารณประโยชน์ หรือโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนด้วยตนเอง โดยไม่เป็นภาระให้กับรัฐ หรือต้องพึ่งพาทภายนอก วิชากิจชุมชนจะเป็นการเพิ่มศักยภาพของระบบเศรษฐกิจระดับชุมชนในการพัฒนาความร่วมมือกับระบบเศรษฐกิจภาพรวม เพราะการที่ชุมชนไม่ต้องพึ่งพาเศรษฐกิจภายนอก ย่อมหมายถึงโอกาสในการพัฒนาความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันจะเป็นไปได้มากขึ้น อันเป็นหลักการที่นำไปสู่ “การเป็นรากฐานทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจระดับประเทศอย่างแท้จริง”

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548: 2) ระบุว่า “วิชากิจชุมชน” ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิชากิจชุมชน พ.ศ. 2548 หมายความว่า กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชน

เสวต งามสรรพ์ พร้อมคณะ (2552: 1) สรุปไว้ว่า “วิชากิจชุมชน” หมายความว่า กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

จากความหมายของวิชากิจชุมชนที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า วิชากิจชุมชน เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน เป็นการประกอบการบนพื้นฐานการใช้ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างรู้คุณค่า เพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน โดยมุ่งประโยชน์ทางสังคมแก่ชุมชนมากกว่าการแสวงหากำไรสูงสุด

2.2 แนวคิดวิชากิจชุมชน

นักวิชาการหน่วยงานหลายแห่งสรุปแนวคิดของวิชากิจชุมชนไว้ ดังนี้

เสรี พงศ์พิศและสุภาส จันท์หงส์ (2549ก: 1) ให้แนวคิดวิชากิจชุมชนว่าเป็น การประกอบการโดยคนในชุมชน เพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองและความพอเพียงของครอบครัวและชุมชน วิชากิจชุมชนแบ่งได้เป็นสองประเภทใหญ่ๆ คือ วิชากิจชุมชนพื้นฐานและวิชากิจชุมชนก้าวหน้า อย่างแรกเป็นการผลิต การแปรรูปการดำเนินการต่างๆ เพื่อกินเพื่อใช้ในครอบครัวชุมชน เพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐาน

อย่างที่สอง คือการดำเนินการอย่างเป็นระบบและด้วยรูปแบบที่ทันสมัย ใช้ทุนและเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองชุมชน เครือข่าย และตลาดในวงกว้าง

กรมสรรพากร (2552: 8) ให้แนวคิดที่ว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นการดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการ เพื่อสร้างรายได้เพื่อการพึ่งตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชนตามแนวทางวิสาหกิจชุมชน มีลักษณะสำคัญ 7 ประการดังนี้

- 1) ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการ
- 2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชนโดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุน แรงงานในชุมชนเป็นหลัก
- 3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน
- 4) มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล
- 5) มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจการต่างๆอย่างเป็นระบบ
- 6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ
- 7) มีการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2546: 1) สรุปไว้ว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นแนวคิดที่มุ่งแปรรูปผลผลิตตามธรรมชาติ หรือสร้างผลิตภัณฑ์หรือผลิตผลโดยครอบครัวในชุมชน โดยองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนโดยมีหลักการคิดที่สำคัญคือ สร้างความหลากหลายของผลิตผลและผลิตภัณฑ์ในชุมชน เพื่อการบริโภคแบบพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่ายให้ครอบครัว สร้างเสริมสุขภาพอนามัยที่ดีให้ตนเอง และมีคุณธรรมรับผิดชอบต่อชีวิตอื่นๆที่อยู่ร่วมในชุมชน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ด้านกำไรสูงสุดและเอาเปรียบผู้บริโภค

สรุปได้ว่า แนวคิดวิสาหกิจชุมชน เป็นการดำเนินการโดยกลุ่มบุคคลที่มีวิถีชีวิตร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาการดำรงชีพให้ตนเอง ครอบครัว และชุมชน บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล อาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นผลผลิต เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ โดยอาศัยแนวคิดที่สำคัญคือความหลากหลายของผลิตผลและผลิตภัณฑ์ในชุมชน เพื่อการพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่ายให้ครอบครัว

1.3 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร(2548: 5) สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

- 1) ให้มีการจดทะเบียนรับรองสถานะของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย

วิสาหกิจชุมชนที่จะขอรับการส่งเสริมตามพระราชบัญญัตินี้ โดยขอขึ้นจดทะเบียนต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

2) ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเป็นเอกภาพ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดและคณะกรรมการประสานงานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

3) ให้คณะกรรมการจัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมสนับสนุน วิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

(1) วิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิ ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิในการประกอบกิจการแบบครบวงจร รวมทั้งการให้ความรู้ การจัดตั้ง การร่วมมือซึ่งกันละกัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบทรัพยากรหรือภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้มีความเหมาะสมกับกิจการวิสาหกิจชุมชนและสภาพท้องถิ่นนั้นๆหรือการให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตและบริหารจัดการธุรกิจทุกด้าน เพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับปฐมภูมิจึงมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเอง

(2) วิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้แล้ว ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการประกอบการวิสาหกิจชุมชนในระดับสูงขึ้นไปตามความพร้อมและความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชน การร่วมมือกันและกันหรือให้ความช่วยเหลือในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่างๆทั้งในด้านคุณภาพ การผลิต การจัดการและการตลาด เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงยิ่งขึ้น

(3) เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ให้มีการสนับสนุนการจัดตั้งการประกอบการตลาดรวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

1.4 การรับจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน แนะนำการรับจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนไว้ในคู่มือการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (2548ก: 17-18) ว่าประกอบด้วย

1) สถานที่ในการขอรับจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายฯ มี 2 แห่ง ดังนี้

(1) ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล/แขวง (กทม.)

ณ ตำบล/แขวง ที่กลุ่มผู้มาขึ้นขอรับจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนนั้น ตั้งอยู่หรือศูนย์ฯ ณ ตำบล/แขวงใกล้เคียงในอำเภอ/กิ่งอำเภอเดียวกัน (ในกรณีที่ตำบล/แขวงนั้นไม่มี ศูนย์ฯ ตั้งอยู่) โดยมี “เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบศูนย์ นั้นๆ” เป็นผู้ดำเนินการพิจารณา ตรวจสอบคุณสมบัติและเอกสารหลักฐานประกอบในเบื้องต้นให้ถูกต้องครบถ้วนแล้วนำเสนอต่อ “นายทะเบียน” ณ สำนักงานรับจดทะเบียนที่ศูนย์ฯ นั้นสังกัดอยู่

(2) สำนักงานรับจดทะเบียน ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ/กิ่งอำเภอ/สำนักงาน เกษตรเขต (กทม.) หรือสถานที่อื่นตามที่มีผู้รักษาการ (อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร) ประกาศ กำหนด (ตามระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนว่าด้วยการรับจดทะเบียนฯ พ.ศ. 2548) ที่วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายฯ นั้นตั้งอยู่ โดยมี “เกษตรอำเภอ หรือ ผู้รักษาราชการแทนเกษตร อำเภอ” ทำหน้าที่ “นายทะเบียน” เป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาตรวจสอบเพื่อทำการ “อนุมัติ” หรือ “ไม่อนุมัติ” การรับจดทะเบียนของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย

2) ระยะเวลาในการรับจดทะเบียนฯ ตามวัน และเวลาราชการตลอดปี

3) เอกสารหลักฐานที่ใช้ประกอบในการขอรับจดทะเบียนฯ มีดังนี้

(1) แบบที่ไม่เคยประกอบกิจการมาก่อนการยื่นขอรับจดทะเบียนหรือเคย ประกอบกิจการ โดยไม่เป็นนิติบุคคล ดังนี้

ก. ชื่อวิสาหกิจชุมชนที่ประสงค์จะจัดตั้ง พร้อมทั้งตั้งของวิสาหกิจชุมชน

ข. ชื่อและที่อยู่ของผู้มีอำนาจทำการแทน พร้อมสำเนาบัตรประจำตัว

ประชาชน

ค. รายชื่อและที่อยู่ พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของสมาชิก

ง. กิจการที่วิสาหกิจชุมชนมีความประสงค์จะดำเนินการ

จ. หนังสือให้ความยินยอมของสมาชิก ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

ของสมาชิกทั้งหมดหรือสำเนามติที่ประชุมซึ่งมอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมาจดทะเบียน วิสาหกิจชุมชน

(2) แบบเคยประกอบกิจการมาก่อนการ โดยเป็นนิติบุคคล ดังนี้

ก. ชื่อวิสาหกิจชุมชนที่ประสงค์จะจัดตั้ง พร้อมทั้งตั้งของวิสาหกิจชุมชน

ข. ชื่อและที่อยู่ของผู้มีอำนาจทำการแทน

ค. รายชื่อและที่อยู่ของสมาชิก

ง. กิจการที่วิสาหกิจชุมชนมีความประสงค์จะดำเนินการ

จ. สำเนาเอกสารแสดงวัตถุประสงค์ ระเบียบ หรือข้อบังคับ

ฉ. สำเนาบัญชีรายชื่อคณะกรรมการดำเนินการปัจจุบัน

ข. สำเนามติของคณะกรรมการดำเนินการ หรือมติของที่ประชุมใหญ่
สรุปว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการจดทะเบียนมี 2 ประเภทได้แก่ 1) ประเภทไม่เคยประกอบกิจการมาก่อนแต่ไม่เป็นนิติบุคคล ต้องได้รับความยินยอมจากสมาชิก 2) ประเภทเคยประกอบกิจการมาก่อนแต่เป็นนิติบุคคล ต้องได้รับความยินยอมจากคณะกรรมการกลุ่ม ทั้งสองประเภทต้องมีเอกสารประกอบตามที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกำหนด

1.5 ลักษณะของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548: 24) ระบุว่า วิสาหกิจชุมชนมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- 1) เป็นกิจการที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน
- 2) เป็นกิจการที่ดำเนินการหรือประสงค์จะดำเนินการร่วมกันในชุมชน โดยคณะบุคคลที่เป็นนิติบุคคล และประกอบด้วยสมาชิกที่อยู่ร่วมกันในชุมชนไม่น้อยกว่า 7 คน โดยบุคคลดังกล่าวต้องไม่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน
- 3) เป็นกิจการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้ เพื่อการพึ่งพาตนเองและเพื่อประโยชน์สุขของคนในชุมชน
- 4) เป็นกิจการที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

สรุปว่า กิจการวิสาหกิจชุมชนจะเกิดขึ้นได้ด้วยการรวมตัวของคนในชุมชนที่ไม่ได้มาจากครอบครัวเดียวกันไม่น้อยกว่า 7 คน เพื่อสร้างรายได้ ในการพึ่งพาตนเองโดยไม่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

1.6 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างครบวงจร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2550: 4) ระบุว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กำหนดให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างครบวงจร ดังนี้

- 1) ระดับปฐมภูมิ ส่งเสริมการจัดตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาวิจัยในการนำทุนชุมชนมาใช้ให้เหมาะสม การร่วมมือกันในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเอง
- 2) ระดับสูง ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพการศึกษาวิจัย เทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจ และความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค การประสานงานแก่ผู้ลงทุน เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง ต่อไป
- 3) ระดับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน รัฐจะให้การสนับสนุนการจัดตั้งการประกอบ

การการตลาดความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

สรุปว่า การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างครบวงจร เป็นการเริ่มต้นสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนตั้งแต่ในระดับปฐมภูมิ เมื่อชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความพร้อมที่จะยกระดับการพัฒนาเข้าสู่ระดับการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่สูงขึ้น เพื่อนำไปสู่ระบบการผลิตเชิงธุรกิจในระดับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

1.7 ประเด็นการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เสรี พงศ์พิศ และสุภาส จันทร์หงษ์ (2549ข: 52-68) ได้สรุปประเด็นการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ไว้ดังนี้

1.7.1 เจตนารมณ์

- 1) เพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว
- 2) เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนประสานการส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนร่วมกันอย่างมีเอกภาพ

1.7.2 แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน(อำนาจหน้าที่ คณะกรรมการและคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด)

- 1) รวบรวมการจัดทำและเสนอความเห็นทางด้านนโยบาย มาตรการ แผนการพัฒนา และส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชน
- 2) ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนเป็นไปอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ
- 3) ให้ความช่วยเหลือ การสนับสนุนหรือให้คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 4) ให้การส่งเสริมและช่วยเหลือในการขอจดทะเบียนสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้าหรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่นหรือการใดๆเพื่อประโยชน์ของกิจการวิสาหกิจชุมชน
- 5) สนับสนุนการศึกษาวิจัย เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานกิจการวิสาหกิจชุมชน
- 6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือคณะกรรมการ(กรณีจังหวัด) มอบหมาย

7) การดำเนินการของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด จะต้องไม่ขัดแย้งกับนโยบาย มาตรการหรือแผนการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่คณะกรรมการกำหนดหรือเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

1.7.3 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิ จัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิในการประกอบกิจการอย่างครบวงจร เพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับปฐมภูมิมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้รวมถึงกรณีต่างๆ ดังนี้

- 1) การให้ความรู้และการสนับสนุนในการจัดตั้งการร่วมมือซึ่งกันและกัน
- 2) การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบทรัพยากร หรือภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับกิจการวิสาหกิจชุมชนและสภาพท้องถิ่น
- 3) การให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการธุรกิจทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานบุคคล การบัญชี การจัดหาทุนหรือการตลาด

1.7.4 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง จัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน ที่มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้แล้วอย่างต่อเนื่องรวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงขึ้นตามความพร้อมและความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชน เช่น

- 1) การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกิจการวิสาหกิจชุมชน
- 2) การออกแบบที่ทันสมัยตามความต้องการของตลาด
- 3) การร่วมมือซึ่งกันและกันหรือให้ความช่วยเหลือในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีด้านต่างๆ ทั้งในด้านคุณภาพการผลิตการจัดการและการตลาด เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงยิ่งขึ้น

1.7.5 การสนับสนุนจัดตั้งเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ในกรณีที่วิสาหกิจชุมชนประสงค์จะรวมตัวกันจัดตั้งเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หรือดำเนินการจัดตั้งเป็นองค์กรธุรกิจใดๆ ให้ดำเนินการสนับสนุนดังนี้

- 1) สนับสนุนการจัดตั้งการประกอบการการตลาด
- 2) ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือภาคธุรกิจหรือภาคอุตสาหกรรมอื่นเพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

1.7.6 การบริหารจัดการ ให้ความช่วยเหลือ การสนับสนุนหรือให้คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ในการจัดระบบการบริหารจัดการและการจัดทำข้อบังคับ

1.7.7 การส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์และการรับรอง ส่งเสริมการดำเนินงานกิจการวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สินค้า หรือบริการของกิจการวิสาหกิจชุมชนเป็นที่เชื่อถือ รวมทั้งปลอดภัยแก่ผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการดังนี้

- 1) การรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์
- 2) การรับรองเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดส่วนประกอบ วิธีการผลิต คุณภาพหรือคุณลักษณะอื่นใดของสินค้า
- 3) การรับรองเกี่ยวกับสภาพ คุณภาพ ชนิด หรือคุณลักษณะอื่นใดของบริการ

1.7.8 สิทธิการได้รับความคุ้มครองและการบรรเทาหรือแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย

- 1) พิจารณาให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือแก่กิจการวิสาหกิจชุมชนในการขอจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า
- 2) ให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลืออื่นใดเพื่อให้ความคุ้มครองแก่สินค้าหรือบริการของกิจการวิสาหกิจชุมชนตามที่เห็นสมควร
- 3) เสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับใดๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานหรือการส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชน
- 4) เสนอให้มีการพิจารณาคำเนิการลดภาระแก่กิจการวิสาหกิจชุมชน ในกรณีที่มีกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับใด กำหนดให้กิจการวิสาหกิจชุมชนต้องดำเนินการใดอันเป็นภาระที่ไม่เหมาะสมหรือเกินสมควร

12.7.9 การส่งเสริมการเรียนรู้ จัดให้มีการฝึกอบรมหรือการถ่ายทอดความรู้เป็นประโยชน์ และเป็นไปตามความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชนในด้านต่างๆ เช่น

- 1) การจัดการ การบัญชี ภาษีอากร
- 2) การถ่ายทอดความรู้หรือเทคโนโลยีด้านการผลิตหรือการตลาด
- 3) สนับสนุนการศึกษาวิจัย เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานกิจการวิสาหกิจชุมชน

1.7.10 การประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิ วิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งการจัดตั้งเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การรักษาคุณภาพและการรับรองผลิตภัณฑ์และบริการรวมทั้งการได้รับความคุ้มครองสิทธิทางกฎหมาย
- 2) ให้การส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนแก่กิจการวิสาหกิจชุมชนที่มีปัญหาเกี่ยวกับเงินทุนในการประกอบการ

3) ในกรณีที่การประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตามมาตรา 30 แล้วไม่บรรลุผล ให้คณะกรรมการเสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

1.7.11 กองทุน เพื่อการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน ให้มีคณะกรรมการประสานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นประธานกรรมการ และกรรมการอื่นอีกไม่เกินสิบสองคนซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) ประสานการดำเนินการของกองทุนต่างๆ เพื่อให้สามารถสนับสนุนกิจการวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพลดการซ้ำซ้อนที่ไม่เกิดประโยชน์และส่งเสริมการสนับสนุนซึ่งกันและกัน

2) ติดตามและประเมินการดำเนินงานของกองทุนต่างๆ ที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับกิจการวิสาหกิจชุมชน

3) เสนอแนะต่อกองทุนที่เกี่ยวข้องหรือคณะกรรมการเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานหรือการแก้ไขปัญหาเงินทุนในการสนับสนุนกิจการวิสาหกิจชุมชน

4) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

1.7.12 บทบาทของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอาจดำเนินการดังต่อไปนี้ได้

1) ให้คำแนะนำและช่วยเหลือกิจการภายในวิสาหกิจชุมชนในเครือข่ายดังต่อไปนี้

(1) ให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งหรือการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ทรัพยากรหรือภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชนและสภาพท้องถิ่น

(2) ให้ความรู้ การฝึกอบรม หรือความช่วยเหลือในการปรับปรุงหรือพัฒนาการผลิต การให้บริการ การบริหารการจัดการ การหาทุนการตลาด และอื่นๆอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

(3) ให้คำแนะนำหรือดำเนินการใดๆเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย ทั้งในระดับพื้นที่ ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ

2) ให้คำแนะนำและช่วยเหลือกิจการภายนอกของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่ายดังต่อไปนี้

(1) เป็นคนกลางในการติดต่อกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐรวมทั้งองค์กรภาคเอกชน เพื่อขอรับการช่วยเหลือและการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

(2) ประสานงานกับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หรือวิสาหกิจชุมชน อื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้หรือดำเนินกิจการอื่นอันเป็นประโยชน์หรือเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

3) เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมความสามัคคีและการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และความร่วมมือทางวิชาการเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ไม่ว่าในด้านคุณภาพของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ การบริการจัดการ และการพัฒนาตลาด

4) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายหรือมาตรการในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชนหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

1.7.13 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ชาญยุทธ์ ภาณุทัต (2555: 19-25) ได้กล่าวถึงการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ที่มีประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน

เป็นการประเมินการกำหนดทิศทางขององค์กร โดยผู้นำและการมีส่วนร่วมของสมาชิก การกำหนดโครงสร้างกฎระเบียบ การจัดสรรรายได้ และผลประโยชน์ การทบทวนผลการดำเนินงาน รวมทั้งการใส่ใจต่อความรับผิดชอบต่อสังคม

จากการประเมินทำให้ทราบถึงแนวปฏิบัติในการนำองค์กรของผู้นำว่ามีการกำหนดทิศทางขององค์กรในทุกๆด้าน หรือกำหนดโดยการผูกขาดความคิดของผู้นำหรือกลุ่มคนเพียงบางกลุ่ม โปร่งใส เปิดเผยให้สมาชิกรับทราบได้โดยประชุมสมาชิกรับทราบเพื่อแจ้งข้อมูลหรือจัดทำเป็นเอกสารแจกสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งในหัวข้อนี้ประกอบด้วยประเด็นดังนี้

1.1 การบริหารองค์กร

1.1.1 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายขององค์กรไว้หรือไม่ และสมาชิกมีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไรก็ตามการกำหนดเป้าหมายและทิศทางองค์กร

1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง

2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง

1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน

1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์การและการแบ่งหน้าที่ พิจารณาว่า วิชาสหกิจชุมชนมีการจัดโครงสร้างหน้าที่ในการบริหารงาน หรือไม่อย่างไร

2) การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ พิจารณาว่ามีระเบียบข้อบังคับใช้ในหมู่ สมาชิกหรือไม่ มีการเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือเป็นเพียงข้อตกลงที่สมาชิกทุกคนยึดถือ ปฏิบัติ

3) จัดบันทึกการเงิน/บัญชี วิชาสหกิจชุมชนมีการจัดทำบัญชีหรือไม่ จัดทำใน รูปแบบไหน มีความสม่ำเสมอในการบันทึกหรือไม่ และมีการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์มากน้อยแค่ไหน

4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก ในการจัดทำข้อมูลทางการเงินหรือบัญชี มีการแจ้งให้สมาชิกรับทราบความเคลื่อนไหวหรือไม่ วิธีการแจ้งให้สมาชิก ทราบอย่างไร ข้อมูลทางการเงินมีความโปร่งใส ชัดเจน สมาชิกทุกคนสามารถรับทราบและ ตรวจสอบได้หรือไม่

1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์

1) การบริหารจัดการทุน วิชาสหกิจชุมชนมีการกำหนดทิศทางขององค์การในการบริหารจัดการทุน ทั้งทุนที่มีอยู่ภายใน ได้แก่ เงิน ทรัพยากร ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางสังคม และทุนที่ได้จากภายนอกหรือไม่อย่างไร

2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก มีการกำหนดแนวทาง และวิธีการในการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกไว้หรือไม่

1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิชาสหกิจชุมชน

1) การทบทวนผลการดำเนินการ มีการนำข้อมูลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา พิจารณาว่าประสบความสำเร็จหรือไม่อย่างไร มีปัญหาตรงไหนที่ควรแก้ไข

2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง มีการนำปัญหาที่พบมา ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานในปัจจุบันหรือไม่

1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน การประเมินในประเด็นนี้จะทำให้ทราบถึงการ กำหนดทิศทางขององค์การของวิชาสหกิจชุมชน ว่ามีการให้ความสำคัญหรือคำถึงความรับผิดชอบต่อ ชุมชน หรือผลกระทบต่อชุมชนหรือไม่ ไม่ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจะเป็นผลกระทบโดยตรงหรือโดย อ้อมจากการประกอบการก็ตาม และนอกจากนี้ยังประเมินการกำหนดแนวทางการดำเนินงานอย่างมี จริยธรรมซึ่งหมายถึง การดำเนินการอย่างมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า สินค้าบริการ และต่อตนเอง ไม่เอาเปรียบ ชื่อสัตย์ ตรงเวลา มีคุณภาพ ปลอดภัย ฯลฯ ของวิชาสหกิจชุมชนด้วย

1.2.1 การดำเนินงานอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม
พิจารณาว่าในการผลิตสินค้าหรือบริการ ได้มีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานด้านจริยธรรมไว้
หรือไม่ ทั้งนี้ เป้าหมายด้านจริยธรรม หมายถึงมีการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า
สินค้า บริการ และต่อตนเอง การไม่เอาเปรียบ ชื่อสัตย์ ตรงเวลา สินค้ามีคุณภาพ ปลอดภัย ฯลฯ

1.2.2 ความรับผิดชอบต่อสาธารณะในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลาย
สิ่งแวดล้อม การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีการใช้ทรัพยากรอย่างไร มีการใส่ใจต่อผลกระทบต่อ
ต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนหรือไม่

1.2.3 การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์/
การบริจาค มีการเข้าร่วมหรือให้การสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ของชุมชนหรือไม่
เช่น การช่วยงานวัด การขุดลอกคูคลอง เป็นต้น มีการบริจาคเงินหรือสิ่งของให้กับชุมชนหรือไม่
วิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญในเรื่องนี้หรือไม่ อย่างไร และผู้นำได้แสดงบทบาทในด้านนี้หรือไม่

1.2.4 การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีการจัดสรร
รายได้เป็นสวัสดิการแก่สมาชิกหรือชุมชนหรือไม่ หรือหากยังไม่มีความพร้อม ได้มีการวางแผน
หรือแนวทางในเรื่องนี้ไว้หรือไม่

2. การวางแผน ดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ผลการประเมินจะได้ทราบถึงกระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการ
ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนการใช้ข้อมูลประกอบการกำหนดแผน การมีส่วนร่วมของสมาชิก
การกำหนดเป้าหมายของแผน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ การถ่ายทอดแผนเพื่อไปปฏิบัติ การ
ปฏิบัติตามแผน ตลอดจนการควบคุม การปรับแผน จนถึงการคาดการณ์ความสำเร็จที่เกิดขึ้น ซึ่งใน
หัวข้อนี้ประกอบด้วยประเด็นดังนี้

2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผน

2.1.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผน

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ในกระบวนการจัดทำแผนของวิสาหกิจชุมชน
มีการกำหนดระบบการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์หรือไม่ ทั้งข้อมูลภายในและภายนอกชุมชน ไม่
ว่าจะเป็น ข้อมูลจากเอกสาร จากแผนแม่บทชุมชน หรือได้มาจากการหาข้อมูลโดยตรงจากสมาชิก
และชุมชน

2) การวิเคราะห์ข้อมูล วิสาหกิจชุมชนมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีเพื่อใช้
ประกอบการตัดสินใจจัดทำแผนอย่างมีเหตุผล เช่น วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค
ความต่อเนื่องของธุรกิจ ตลาดการแข่งขันความสามารถในการปฏิบัติตามแผน ที่ส่งผลต่อ
ความสำเร็จในอนาคต และมีการนำข้อมูลจากแผนแม่บทชุมชนมาใช้ประกอบด้วยหรือไม่

3) การทำแผนแบบมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนของวิสาหกิจชุมชน ผู้นำ กรรมการ และสมาชิก มีส่วนร่วมในการจัดทำร่วมกันหรือไม่ การประเมินในประเด็นนี้จะทำให้ทราบการมีส่วนร่วมของสมาชิกและกรรมการในการจัดทำแผน

2.1.2 เป้าหมายของแผน การกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบถึงการกำหนดเป้าหมายของแผนงานของวิสาหกิจชุมชนว่ามีการกำหนดเป้าหมายทั้งในเชิงปริมาณซึ่งหมายถึง การกำหนดจำนวนการผลิต บริการ การลงทุน รายจ่าย รายได้ จำนวนการให้สวัสดิการชุมชน ฯลฯ และเชิงคุณภาพ เช่น การคำนึงถึงคุณภาพของสินค้า/บริการ คุณภาพชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ

2.2.1 การจัดทำแผนปฏิบัติงาน การประเมินจะทำให้ทราบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการจัดทำแผนปฏิบัติงานหรือไม่ มีการกำหนดรูปแบบและรายละเอียดไว้หรือไม่ เช่น กำหนดว่าใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ กับใคร อย่างไร

2.2.2 การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง วิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดวิธีการในการชี้แจงและทำความเข้าใจในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติและดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้บรรลุผลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่วางไว้ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจในทิศทางเดียวกันอย่างไร

2.2.3 การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้ วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการหรือไม่ในการสนับสนุนให้สมาชิกดำเนินการตามแผนที่วางไว้ เช่น มีการติดตามเป็นระยะ มีระยะเวลา กำหนดการดำเนินงานตามแผน

2.2.4 การควบคุมแผนและการปรับแผน วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการควบคุมการดำเนินงานตามแผนหรือไม่ เช่น กำหนดระยะเวลา ส่งมอบผลผลิตต่อสมาชิกและลูกค้า มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ วิธีการควบคุมดูแลการปฏิบัติให้สามารถทำตามแผน หรือสามารถปรับแผนตามสถานการณ์ได้

2.2.5 มีการคาดการณ์ความสำเร็จของแผน วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการคาดการณ์ความสำเร็จของแผนอย่างไร เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่สมาชิก เช่น การส่งสินค้าสู่ตลาด และเพื่อเตรียมความพร้อมในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้ครบถ้วนตามแผนที่กำหนด โดยในการคาดการณ์มีการใช้ข้อมูลที่มีอยู่มาวิเคราะห์พิจารณาประกอบด้วย เพื่อให้การคาดการณ์ถูกต้องตามที่ควรจะเป็นมากยิ่งขึ้นหรือไม่

3. การบริหารการตลาด

ผลจากการประเมินจะได้ทราบว่าวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องลูกค้า และตลาดของตนเองแค่ไหน ไม่ว่าจะเป็นตลาดภายใน ซึ่งจะประกอบด้วยทั้งตนเองและสมาชิกใน

วิสาหกิจชุมชน หรือในชุมชน และตลาดภายนอกในระดับต่างๆ วิสาหกิจชุมชนมีการใช้ข้อมูลในด้านต่างๆ มาประกอบการพิจารณาในการกำหนดตลาดก่อนการวางแผนการผลิตหรือไม่ รวมทั้งมีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลความต้องการของลูกค้าและตลาดหรือไม่ ซึ่งในหัวข้อนี้ประกอบด้วยประเด็นดังนี้

3.1 การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการกำหนดแหล่งจำหน่ายสินค้า/ให้บริการ รู้ได้อย่างไรว่าใครคือลูกค้า จำแนกลูกค้าเป้าหมายอย่างไร และมีการนำข้อมูลต่างๆ มาพิจารณาประกอบหรือไม่

3.2 การติดตามข้อมูลความต้องการของลูกค้าและตลาด วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการติดตามความต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทราบแนวโน้มความต้องการของตลาดที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเป็นการเรียนรู้และพัฒนาด้านการตลาดอย่างต่อเนื่อง โดยการนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดแผนการผลิตครั้งต่อไป

4. การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร

จากการประเมินจะได้ทราบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการจัดเก็บรวบรวมองค์ความรู้ทั้งในส่วนองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในเรื่องของภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่น การแสวงหาความรู้ใหม่เพิ่มเติม กระบวนการเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนที่จะนำความรู้ใหม่ที่ได้รับจากภายนอกมาผสมผสานกับความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมเพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งระบบการจัดเก็บข้อมูล และสื่อสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่างๆ แก่สมาชิก เครือข่าย ลูกค้า และบุคคลทั่วไป ซึ่งในหัวข้อนี้ประกอบด้วยประเด็นดังนี้

4.1 การจัดการความรู้

4.1.1 การรวบรวม ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชนมีการรวบรวมความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่ และมีการจัดเก็บอย่างไร มีการถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง และมีการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร ให้เกิดการเรียนรู้ และนำองค์ความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบวิสาหกิจชุมชน

4.1.2 การแสวงหาความรู้ใหม่ วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชนอย่างไร เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

4.1.3 การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชนมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาศึกษาอย่างไร และมีการนำความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ให้เข้ากับภูมิปัญญาเดิมที่วิสาหกิจชุมชนมีอยู่อย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตชุมชนในปัจจุบัน เป็นการสร้างความรู้ใหม่จากฐานความรู้เดิมของชุมชน

4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล

4.2.1 ระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีการเก็บข้อมูลของตนเองหรือไม่ มีวิธีการเก็บข้อมูลอย่างไรให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ถูกต้องแม่นยำ ทันสมัย มีรูปแบบในการจัดเก็บอย่างไรให้มีความพร้อมและสะดวกในการนำมาใช้งานของชุมชนเอง และส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.2.2 การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายฯ และบุคคลภายนอก วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการสื่อสารประชาสัมพันธ์แก่สมาชิก และมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องมาใช้ข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน และได้รับข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ทันสมัย น่าเชื่อถือ มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องหรือไม่

5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

จากผลการประเมินจะได้ทราบแนวทางการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในเรื่อง ของสมาชิกไม่ว่าจะเป็นการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก การพัฒนาผู้นำและสมาชิก การสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ รวมทั้งการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกว่ามีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ควรจะมีการปรับปรุงพัฒนาในด้านใดบ้างซึ่งในหัวข้อนี้ประกอบด้วยประเด็นดังนี้

5.1 การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการรับสมาชิกใหม่เครือข่ายเพื่อให้ได้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่เข้าใจในกฎระเบียบและเงื่อนไขของวิสาหกิจชุมชน และดำเนินกิจกรรมเชื่อมโยงอย่างมั่นคงและยั่งยืน

5.2 การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการพัฒนาคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนและสมาชิกให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการและดำเนินงานได้คล่องตัว ทันทต่อเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จนบรรลุแผนการดำเนินงานของชุมชน มีแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและสอดคล้องกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนนั้นๆ หรือไม่

5.3 การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจ และแรงจูงใจ ขวัญกำลังใจ ความพึงพอใจ และแรงจูงใจ หมายถึง การให้ผลตอบแทนทั้งด้านการเงิน สวัสดิการ และการสนับสนุนยกย่องชมเชย การประเมินในส่วนนี้ทำให้ทราบถึงระบบและวิธีการของวิสาหกิจชุมชนในการสร้างขวัญและกำลังใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืน มีระบบการดำเนินการที่เหมาะสมทั่วถึงและเป็นธรรมหรือไม่

5.4 การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก วิสาหกิจชุมชนมีแนวทางในการติดตามและวัดความก้าวหน้า หรือปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและปรับปรุงการดำเนินงาน

ของสมาชิกหรือไม่ อย่างไรก็ตาม อาจมีการกำหนดเป็นทีมงานหรือคณะทำงานวิสาหกิจชุมชน เพื่อติดตามประเมินผลงาน และแจ้งผลให้สมาชิกทราบ และนำไปปรับปรุงดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ

การประเมินให้หัวข้อนี้ จะได้ทราบถึงกระบวนการจัดการผลผลิต ของวิสาหกิจชุมชน ไม่ว่าจะเป็นสินค้าหรือบริการ การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมหลายๆ กิจกรรมจะเกิดประโยชน์แก่กิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ทั้งในเรื่องการลดต้นทุนหรือรายจ่าย เพิ่มรายได้ และขยายโอกาสมากกว่าการดำเนินการเพียงกิจกรรมเดียว ไม่ว่าจะเป็นดำเนินการกิจกรรมภายในวิสาหกิจชุมชนให้เกิดการเชื่อมโยงกัน หรือการเชื่อมโยงกับภายนอก หรือกับเครือข่าย ซึ่งในหัวข้อนี้ประกอบด้วยประเด็นดังนี้

6.1 การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน มี 2 ระดับ

6.1.1 ระดับภายในองค์กร มีวิธีการจัดการกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการภายในกิจการอย่างไร เพื่อให้กระบวนการในการผลิตและบริการมีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน โดยส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการผลิต

6.1.2 ระดับภายนอกองค์กร มีวิธีการจัดการกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการอย่างไร เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับกิจกรรมวิสาหกิจอื่นๆ ในชุมชน โดยส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการผลิต

6.2 ผลิตภัณฑ์และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ)

วิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดขั้นตอน กระบวนการ และระบบในการผลิตสินค้าหรือบริการ ให้สามารถควบคุมคุณภาพ ความสม่ำเสมอของสินค้า หรือบริการหรือไม่ อย่างไร มีการนำข้อมูลจากลูกค้า ความรู้ และเทคโนโลยี มาปรับปรุงกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ และพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าอย่างไรเพื่อให้เกิดสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพดี สม่ำเสมอ และเป็นที่พอใจของลูกค้า

6.3 การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการควบคุม และป้องกันให้กระบวนการผลิตเป็นไปตามขั้นตอนหรือเป้าหมายที่กำหนดรวมทั้งได้มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการดังกล่าวอย่างไร เพื่อให้ระบบงานทำงานดีขึ้น

7. ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนจะทำให้ทราบว่า ผลลัพธ์จากกระบวนการทั้งหมดของวิสาหกิจชุมชนเกิดประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชนในด้าน ลด

รายจ่าย เพิ่มรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ สิ้นค้าและบริการมีคุณภาพ ลดต้นทุน และเพิ่มคุณภาพของระบบงาน เกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยตรง และสมาชิกเกิดความพึงพอใจหรือไม่ ซึ่งการประเมินผลลัพธ์ในด้านต่างๆ จะส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนเอง และหน่วยงานภายนอกที่ร่วมประเมินสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนากระบวนการในด้านต่างๆ ได้สอดคล้องกับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนซึ่งในหัวข้อนี้ประกอบด้วยประเด็นดังนี้

7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน เป็นการตรวจสอบประเมินผลสำเร็จเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน ในเรื่อง การลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีพึ่งตนเองได้

7.1.1 ลดรายจ่าย วิสาหกิจชุมชนและสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงาน รวมถึงลดการซื้อสินค้าจากภายนอกได้หรือไม่ อย่างไร

7.1.2 เพิ่มรายได้ วิสาหกิจชุมชนและสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานหรือไม่ อย่างไร

7.1.3 มีคุณภาพชีวิตดี พึ่งตนเองได้ สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข อยู่ได้อย่างพอเพียง หนี้สินลดลงหรือไม่

7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ เป็นการตรวจประเมินผลสำเร็จของตัวสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน โดยประเมินในเรื่องคุณภาพของสินค้า ความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ความมีเอกลักษณ์หรือความโดดเด่นของสินค้าและบริการ รวมถึงการวิจัยและพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ๆ

7.2.1 คุณภาพความปลอดภัย สินค้าและบริการมีคุณภาพดี มีกระบวนการผลิตและให้บริการที่ดีปลอดภัย ได้รับการรับรองคุณภาพ และได้รับการตอบรับที่ดีจากลูกค้า

7.2.2 การสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ วิสาหกิจชุมชนมีการสร้างสรรค์สินค้าและบริการมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่เหมือนใคร เป็นที่ต้องการของตลาด

7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน เป็นการตรวจประเมินผลสำเร็จหรือประสิทธิภาพของกระบวนการผลิตและการให้บริการ โดยพิจารณาในเรื่อง การลดต้นทุนการผลิต/การบริการ การลดการสูญเสีย การควบคุมคุณภาพในแต่ละขั้นตอนการผลิต การสร้างนวัตกรรมในระบบงาน (พัฒนากระบวนการผลิต)

7.3.1 ลดต้นทุน วิสาหกิจชุมชนสามารถลดต้นทุนการผลิต เช่น ใช้วัตถุดิบหรือวัสดุที่มีในท้องถิ่นเป็นหลัก ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในการดำเนินงานได้หรือไม่ อย่างไร

7.3.2 มีคุณภาพของระบบงาน วิสาหกิจชุมชนสามารถลดความผิดพลาดและการสูญเสียในระบบการผลิตและบริการได้หรือไม่ อย่างไร

7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นการตรวจประเมินผลกระทบจากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนโดยพิจารณาในเรื่อง ความสำเร็จของแผนและกิจกรรม ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก และความพึงพอใจของสมาชิก

7.4.1 ความสำเร็จของแผนและกิจกรรม การดำเนินงานบรรลุตามแผนที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร

7.4.2 ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน ชุมชนได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอย่างไร ทั้งในด้านบวก เช่น คนในชุมชนมีงานทำ มีสินค้าและบริการตอบสนองความต้องการของชุมชน คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่ม และด้านลบ เช่น สภาพแวดล้อมเสียหาย เกิดมลพิษ เป็นต้น

7.4.3 การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก สมาชิกมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เกิดทักษะในการทำงาน สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้ ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

7.4.4 ความพึงพอใจของสมาชิก สมาชิกมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรม มีความพึงพอใจจากการได้มีส่วนร่วมในการทำงาน มีรายได้เพิ่ม ได้รับสวัสดิการ และได้รับการยอมรับ

สรุปว่า การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มตั้งแต่การให้ความรู้การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการองค์กร วิธีการดำเนินการทางธุรกิจเพื่อสร้างความพร้อมให้ชุมชน ในระหว่างการเตรียมความพร้อมจะต้องทำการศึกษาวิเคราะห์การใช้เทคโนโลยีการผลิตผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เมื่อวิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการทางธุรกิจได้แล้วจึงดำเนินการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับการส่งเสริมวิสาหกิจให้สูงขึ้น การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนจะต้องได้รับการประเมินศักยภาพเพื่อให้ทั้งชุมชนของตนเอง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชนที่เกี่ยวข้องจะเข้าไปส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนได้ทราบระดับความเข้มแข็ง เพื่อการวางแผนพัฒนาตามความพร้อมของแต่ละวิสาหกิจชุมชน

2. สภาพทั่วไปและการเกษตรของอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ เป็นอำเภอที่มีพื้นที่กว้างขวางครอบคลุมพื้นที่หลายหมู่บ้าน หลายตำบล วิถีชีวิตการดำรงชีพของประชากรมีความหลากหลาย มีกิจกรรมการเกษตรมากมาย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปและการเกษตรของอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ คือ ประวัติ ข้อมูลด้านสังคม ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ โดยมีผลการศึกษาดังนี้

สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง (2554: 1-9) กล่าวถึงประวัติ ข้อมูลด้านสังคม และเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพของประชากร พื้นที่การเกษตรและลักษณะการผลิตการเกษตร ดังนี้

2.1 ประวัติ

อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ เดิมอยู่ในความปกครองของอำเภอชัยบุรีจังหวัดนครพนม ที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่บริเวณปากน้ำสงคราม ทางราชการได้ย้ายที่ว่าการอำเภอชัยบุรีจากปากน้ำสงครามมาตั้งอยู่บ้านบึงกาฬญ์ อูริมฝั่งแม่น้ำโขง ตรงกันข้ามกับเมืองปากซัน แขวงเวียงจันทร์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และในปี พ.ศ. 2459 ต่อมาทางราชการได้สร้างที่ว่าการอำเภอขึ้นใหม่ และได้โอนการปกครองมาขึ้นกับจังหวัดหนองคาย ส่วนที่ตั้งอำเภอชัยบุรีเดิมได้ยุบเป็นตำบลขึ้นกับอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม และปี พ.ศ. 2475 ได้เปลี่ยนชื่อจากอำเภอชัยบุรีเป็นอำเภอบึงกาฬญ์ ตามชื่อที่ชาวบ้านเรียก ในปี 2477 ได้เปลี่ยนการเขียนภาษาไทยจากบึงกาฬญ์ เป็นบึงกาฬ ต่อมาในปี พ.ศ. 2553 ได้แยกตัวออกมาจากจังหวัดหนองคาย มาตั้งเป็นจังหวัดบึงกาฬ อำเภอบึงกาฬจึงเปลี่ยนชื่อมาเป็นอำเภอเมือง ขึ้นกับจังหวัดบึงกาฬ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 ตำบล มีหมู่บ้านทั้งหมด จำนวน 131 หมู่บ้าน

ตารางที่ 2.1 จำนวนหมู่บ้านในเขตการปกครองของแต่ละตำบล ปี 2554

รายชื่อตำบล	จำนวนหมู่บ้าน
ตำบลบึงกาฬ	11
ตำบลวิศิษฐ์	13
ตำบลโคกก่อง	9
ตำบลไคสี	10
ตำบลหอคำ	14
ตำบลหนองแจ้ง	11
ตำบลหนองเลิง	13
ตำบลนาสวรรค์	9
ตำบลโนนสมบูรณ์	13
ตำบลชัยพร	13
ตำบลโป่งเปือย	7
ตำบลค่านาคี	8
รวม	131

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ (2554: 3)

2.2 ข้อมูลด้านสังคม

2.2.1 ประชากร จำนวนครัวเรือนและประชากรของอำเภอเมือง(รายงานสรุป ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานอำเภอเมืองบึงกาฬ 2554: 1) จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 13,739 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร รวม 56,363 คน แยกเป็นชาย จำนวน 28,741 คน แยกเป็นหญิง จำนวน 27,622 คน ประชากรส่วนใหญ่อยู่อาศัยระหว่าง 26-49 ปี กลุ่มที่รองลงมา เป็นกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 6-18 ปี

ตารางที่ 2.2 จำนวนประชากรตามอายุ ปี 2554

ช่วงอายุประชากร	จำนวนเพศชาย(คน)	จำนวนเพศหญิง(คน)	จำนวนรวม(คน)
น้อยกว่า 1 ปีเต็ม	170	160	330
1 ปีเต็ม- 2ปี	520	525	1,045
3 ปีเต็ม-5 ปี	1,098	1,047	2,145
6 ปีเต็ม- 11 ปี	2,809	2,506	5,315
12 ปี เต็ม- 14 ปี	1,565	1,426	2,991
15 ปีเต็ม-17 ปี	1,375	1,430	2,805
18 ปีเต็ม-25 ปี	3,194	3,045	6,239
26 ปีเต็ม- 49 ปีเต็ม	11,266	10,801	22,067
50 ปีเต็ม- 60 ปีเต็ม	3,527	3,438	6,965
มากกว่า 60 ปี ขึ้นไป	3,217	3,244	6,461
รวมทั้งหมด	28,741	27,622	56,363

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ (2554: 3)

2.2.2 การศึกษา ประชากรอำเภอเมืองบึงกาฬส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงระดับประถมศึกษา 6 รองลงมาเป็นผู้ที่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนกลุ่มที่มีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นกลุ่มประชากรที่มีอายุมากเพราะประชากรกลุ่มนี้จะอยู่ในเกณฑ์ภาคบังคับในอดีต แต่ปัจจุบันการศึกษาภาคบังคับสำนักงานการประถมศึกษาขึ้นพื้นฐานกำหนดให้อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากข้อมูลจะเห็นว่าประชากรของอำเภอเมืองบึงกาฬเริ่มได้รับการศึกษาสูงขึ้นเรื่อยๆ จะมีประชากรจบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายในอัตราที่สูง

ตารางที่ 2.3 จำนวนประชากรตามระดับการศึกษา ปี 2554

การศึกษา	จำนวนเพศชาย (คน)	จำนวนเพศหญิง (คน)	จำนวนคนรวม (คน)
ไม่เคยศึกษา	596	626	1,222
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่4	2,262	2,113	4,375
ประถมศึกษาปีที่4- ประถมศึกษาปีที่6	15,166	14,877	30,043
มัธยมศึกษาปีที่1-มัธยมศึกษาปีที่3	139	67	206
มัธยมศึกษาตอนต้น	3,801	3,360	7,161
มัธยมศึกษาปีที่4-มัธยมศึกษาปีที่5	64	33	97
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2,255	2,187	4,442
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	492	390	882
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	676	574	1,250
ปริญญาตรี	876	1,010	1,886
ปริญญาโท	40	19	59
ปริญญาเอก	4	2	6
อื่นๆไม่ระบุ	2,307	2,364	4,734
รวมทั้งหมด	28,741	27,622	56,363

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ (2554: 2)

2.2.3 ศาสนา ประชากรอำเภอเมืองส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ยึดถือประเพณีฮีตสิบสองครองสิบสี่เป็นหลัก มีการเคารพนับถือผู้อาวุโส

2.3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

2.3.1 ขนาดการถือครองที่ดินอำเภอบึงกาฬ มีพื้นที่ถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 10 – 22 ไร่ ส่วนใหญ่จะใช้พื้นที่ในการปลูกข้าวและยางพารา

2.3.2 การใช้แรงงาน จะมีแรงงานคิดเฉลี่ย 3-4 คน/ครัวเรือน มีแรงงานภาคเกษตรกรรมและแรงงานด้านอื่น ๆ ในปัจจุบันพื้นที่ทำการเกษตรเพิ่มมากขึ้น เพราะเกษตรกรหันมาปลูกยางพารากันมากขึ้น พื้นที่ปลูกยางพาราเริ่มเปิดกรีดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆเหมือนกัน ทำให้แรงงานกรีดยางพาราซึ่งเป็นแรงงานในภาคการเกษตรเริ่มขาดแคลน และแรงงานบางส่วนยังไม่มีคุณภาพ ซึ่งในอนาคตจะต้องวางแผนพัฒนาแรงงานเหล่านี้และแรงงานใหม่ที่จะเกิดขึ้น

2.3.3 รายได้และรายจ่ายของครัวเรือน รายได้ส่วนใหญ่ของอำเภอบึงกาฬได้จากการทำเกษตรกรรมประมาณ 80 % ของประชากรทั้งหมด ได้แก่การปลูกข้าวได้ผลผลิตเฉลี่ย 380 กิโลกรัม ต่อไร่ซึ่งจะมีรายได้ 2,850 บาท/ไร่ และมีรายได้จากการปลูกยางพารา ยูคาลิปตัส มะเขือเทศโรงงาน การเลี้ยงโค กระบือ สัตว์ปีก ประมง นอกจากนี้ยังมีรายได้จากการไปรับจ้างทำงาน ค้าขาย คิดเฉลี่ยมีรายได้ต่อครัวเรือนประมาณ 251,885.54 บาท/ครัวเรือน/ปี

ตารางที่ 2.4 รายได้ของประชากร ปี 2554

ประเภทรายได้	จำนวนเงิน	เฉลี่ยต่อครัวเรือน	เฉลี่ยต่อคน
	บาท/ปี	บาท/ครัวเรือน/ปี	(บาท/คน/ปี)
1. รายได้ด้านการเกษตร			
1.1 ผลผลิตด้านพืช			
1.1.1 การทำนา			
1) ปลูกไว้ขาย	202,216,955.00	14,718.46	3,587.76
2) ปลูกไว้กินเอง	134,817,863.00	9,812.79	2,391.96
รวมรายได้จากการทำนา	337,034,818.00	24,531.25	5,979.72
1.1.2 การทำสวน			
1) ปลูกไว้ขาย	563,522,779.00	41,016.29	9,998.10
2) ปลูกไว้กินเองและหาจาก	87,264,777.00	6,351.61	1,548.26
ธรรมชาติ			
รวมรายได้จากการทำสวน	650,787,556.00	47,367.90	11,546.36
1.1.3 การทำไร่			
1) ปลูกไว้ขาย	167,498,665.00	12,191.47	2,971.78
2) ปลูกไว้กินเองและหาจาก	32,416,338.00	2,359.44	575.14
ธรรมชาติ			
รวมรายได้จากการทำไร่	199,915,003.00	14,550.91	3,546.92

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ (2554: 3)

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ประเภทรายได้	จำนวนเงิน	เฉลี่ยต่อครัวเรือน	เฉลี่ยต่อคน
	บาท/ปี	บาท/ครัวเรือน/ปี	(บาท/คน/ปี)
1.1.4 การทำสวนไม้ดอกไม้ประดับ			
1) ปลูกรั้วขาย	13,736,725.00	999.83	243.72
2) ปลูกรั้วใช้เองและหาจาก	15,558,904.00	1,132.46	276.05
ธรรมชาติ			
รวมรายได้จากการทำสวนไม้ดอกไม้ประดับ	29,295,629.00	2,132.30	519.77
รวมรายได้จากผลผลิตด้านพืช	1,217,033,006.00	88,582.36	21,592.76
1.2 ผลผลิตด้านสัตว์			
1) เลี้ยงวัวขาย	79,205,327.00	5,765.00	1,405.27
2) เลี้ยงวัวกินเองและหาจาก	47,340,507.00	3,445.70	839.92
ธรรมชาติ			
รวมรายได้จากผลผลิตด้านสัตว์	126,545,834.00	9,210.70	2,245.19
1.3 ผลผลิตด้านประมง			
1) เลี้ยงวัวขาย	92,044,041.30	6,699.47	1,633.06
2) เลี้ยงวัวกินเอง	43,302,179.00	3,515.77	768.27
รวมรายได้จากผลผลิตด้านประมง	135,346,220.30	9,851.24	2,401.33
1.4 ผลผลิตจากการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร			
3) ทำวัวขาย	156,012,594.00	11,355.45	2,768.00
4) ทำวัวกินเอง	34,108,759.00	2,482.62	605.16
รวมรายได้จากผลผลิตจากการแปรรูป			
ผลผลิตทางการเกษตร			
รวมรายได้ด้านการเกษตร	1,669,046,413.30	121,482.38	29,612.45

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ (2554: 5)

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ประเภทรายได้	จำนวนเงิน	เฉลี่ยต่อครัวเรือน	เฉลี่ยต่อคน
	บาท/ปี	บาท/ครัวเรือน/ปี	(บาท/คน/ปี)
2. รายได้อื่นที่เป็นตัวเงิน			
1.5 รายได้จากเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน	1,085,993,010.00	79,044.55	19,267.84
1.6 รายได้จากการค้าขาย	301,331,189.00	21,932.54	5,346.26
1.7 รายได้จากการประกอบธุรกิจ อุตสาหกรรมและบริการ	100,935,627.00	7,346.65	1,790.81
1.8 รายได้อื่นๆ(ค่าเช่า ดอกเบี้ยเงิน ฝาก)	303,349,159.00	22,079.42	5,382.06
รวมรายได้อื่นๆ	1,791,608,985.00	130,403.16	31,786.97
รวมรายได้ทั้งหมด	3,460,655,398.30	251,885.54	61,399.42

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ (2554: 5)

ตารางที่ 2.5 การใช้ที่ดินในการเกษตรเป็นรายตำบล ปี 2554

ตำบล	พื้นที่ปลูก ข้าว (ไร่)	พื้นที่ปลูก ยางพารา (ไร่)	พื้นที่ปลูก ไม้ยืนต้น (ไร่)	พื้นที่ปลูก ปาล์มน้ำมัน (ไร่)	พื้นที่ปลูก มะเขือเทศ (ไร่)	พื้นที่ปลูก มัน สำปะหลัง (ไร่)
บึงกาฬ	9,220	2,835	-	210	752	42
โนนสมบูรณ์	11,786	13,492	4,297	12	449	1,036
หนองแจ้ง	12,156	14,468	308	198	3	302
หอคำ	8,311	10,725	1,368	230	-	171
หนองเล็ง	11,482	15,212	953	118	-	197
โคกก่อง	8,420	12,403	-	240	210	192
นาสวรรค์	10,379	10,294	708	161	-	106
ไคสี	8,420	7,934	654	-	141	65
ชัยพร	6,980	15,044	238	120	113	149
วิศิษฐ์	5,266	4,591	478	-	51	179
ค่านาคี	5,923	12,711	175	73	-	25
โป่งเปือย	10,228	9,050	233	-	-	116
รวม	108,571	128,758	9,411	1,361	1,719	2,580

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ (2554: 8)

ตารางที่ 2.6 จำนวนสัตว์เลี้ยงและการเลี้ยงปลา ปี 2554

ตำบล	โค	กระบือ	สุกร	ไก่	เป็ด (ตัว)	ปลา (บ่อ)
บึงกาฬ	456	671	379	10,912	5,212	108
วิศิษฐ์	992	574	412	14,441	3,702	62
ชัยพร	112	722	819	9,812	4,911	20
โคกก่อง	559	478	219	7,561	1,013	217
โนนสมบูรณ์	506	706	530	8,296	2,313	140
นาสวรรค์	367	311	213	11,092	1,909	33
ก้านาด	312	417	613	10,113	1,776	16
โป่งเปือย	265	313	514	9,805	866	26
ไคสี	216	556	192	11,806	912	113
หนองเข็ง	194	740	311	4,000	1,114	159
หอคำ	522	1,227	715	6,158	2,614	576
หนองเลิง	443	596	817	16,133	2,417	48
รวม	5,084	7,105	5,734	130,683	27,369	1,076

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ (2554: 9)

2.4 การประกอบอาชีพของประชากร

- 1) ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ 80 ของจำนวนประชากร
- 2) ประกอบอาชีพรองลงมาตามลำดับคืออาชีพรับจ้าง ค้าขาย รับราชการ
- 3) การทำการเกษตรของอำเภอจะมีการปลูกข้าวเป็นพืชหลักปลูกไว้จำหน่ายและเก็บไว้บริโภค ในครัวเรือน นอกจากนี้จะมีการปลูกยางพารา มะเขือเทศ ไม้เศรษฐกิจ มันสำปะหลัง พืชผักต่างๆ การเลี้ยงโค- กระบือ สุกร เป็ด ไก่ การเลี้ยงปลา

ตารางที่ 2.7 จำนวนประชากรในการประกอบอาชีพแต่ละประเภท ปี 2554

อาชีพ	จำนวนเพศชาย(คน)	จำนวนเพศหญิง(คน)	จำนวนคน(คน)
ไม่มีอาชีพ	830	995	1,825
นักเรียน	6,039	5,734	11,773
นักศึกษา	439	563	1,002
ทำนา	9,478	9,235	18,713
ทำไร่	301	308	609
ทำสวน	2,356	2,040	4,396
ประมง	21	7	28
ปศุสัตว์	1	0	1
รับราชการ	1,692	424	1,116
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	29	25	54
พนักงานบริษัท	136	122	258
รับจ้างทั่วไป	5,885	5,033	10,918
ค้าขาย	781	1,080	1,861
ธุรกิจส่วนตัว	85	80	165
อื่นๆไม่ระบุ	1,770	2,081	3,851
รวมทั้งหมด	28,843	27,727	56,570

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ (2554: 4)

4) กลุ่มและเงินทุนของกลุ่ม เกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ จะรวมกลุ่มกัน เพื่อรองรับโครงการของรัฐบาล และเพื่อแก้ไขปัญหาในการดำรงชีพของตนเองและชุมชน มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ปัจจุบันกลุ่มต่าง ๆ ของอำเภอเมืองบึงกาฬได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน สืบเชื้อจาก ธ.ก.ส. ธนาคารออมสิน สถาบันการเงินเหล่านี้จะสนับสนุนเงินทุน โดยการกู้ยืมเพื่อประกอบกิจกรรมของกลุ่ม นอกจากนั้นยังได้กู้ยืมเงินจากนอกระบบ การรวมกลุ่มของเกษตรกรมีหลายประเภท เช่นกองทุนหมู่บ้าน 131 กลุ่ม กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน 137 กลุ่ม กลุ่มยุวเกษตรกร 11 กลุ่ม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 4 กลุ่ม กลุ่มเกษตรกร 4 กลุ่ม

5) การตลาดของอำเภอเมือง การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่จำหน่ายในตลาดท้องถิ่น โดยมีพ่อค้ามารับในพื้นที่หรือมีพ่อค้าในท้องถิ่นรับไปจำหน่ายในตลาดอื่น ๆ ส่วนมะเขือเทศพ่อค้านายหน้าจะมารับซื้อจากลูกไร่จำหน่าย ให้โรงงาน

2.5 แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ

2.5.1 หนองบึงกาฬ ที่ตั้งอยู่ที่ตำบลบึงกาฬ

2.5.2 ห้วยกุดทิง เป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่มีพื้นที่ครอบคลุมหลายตำบล คือ ตำบลบึงกาฬ ตำบลโนนสมบูรณ์ ตำบลโคกก่อ

2.5.3 หนองซุง ที่ตั้งอยู่ที่ ตำบลบึงกาฬ ตำบลโคสี

2.5.4 อ่างเก็บน้ำโนนหัวอ่าง ที่ตั้งอยู่ที่ตำบลชัยพร

2.5.5 อ่างเก็บน้ำพระราชดำริบ้านบังบาด ตั้งอยู่ที่ตำบลชัยพร

2.5.6 แก่งอาสง หนองกุดจับ หนองเบ็น ตั้งอยู่ที่ตำบลโคสี

2.5.7 หนองทอง ห้วยกำแพง ห้วยดอกไม้ ตั้งอยู่ที่ตำบลโคกก่อ

2.5.8 แม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาว มีพื้นที่ครอบคลุมตั้งแต่ตำบลหอคำ ตำบลโคสี ตำบลวิศิษฐ์ ตำบลบึงกาฬ ตำบลโคกก่อ ตำบลชัยพร อำเภอเมืองยังมีศูนย์สูบน้ำด้วยไฟฟ้า 12 สถานี และปัจจุบันได้โอนไปขึ้นกับองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถบริการให้แก่เกษตรกรปลูกพืชในฤดูแล้ง ได้ 14,130 – 20,000 ไร่

2.6 พื้นที่การเกษตร

พื้นที่ทั้งหมด จำนวน 494,901 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 326,073 ไร่ ดังนี้

2.6.1 ปลูกข้าวนาปี จำนวน 108,571 ไร่

2.6.2 ปลูกยางพารา จำนวน 128,758 ไร่

2.6.3 ปลูกปาล์มน้ำมัน จำนวน 1,361 ไร่

2.6.4 ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน 2,579 ไร่

2.6.5 ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น จำนวน 9,441 ไร่

2.6.7 สับปะรด จำนวน 276 ไร่

2.6.7 ผักอื่นๆ จำนวน 1,256 ไร่

2.6.8 การเกษตรอื่นๆ จำนวน 73,831 ไร่

2.6.9 พื้นที่ภูเขา ป่าไม้ แหล่งน้ำ ที่สาธารณะ จำนวน 168,828 ไร่

2.7 ลักษณะการผลิตการเกษตร

2.7.1 **การปลูกข้าวนาปี** มีการปลูกตามฤดูกาลโดยอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว บริเวณที่ใช้คานาเป็นที่ลุ่มและที่ดอน มีพื้นที่ 108,571 ไร่ มีที่ดิน เฉลี่ย 10-22 ไร่ ต่อครัวเรือน ฤดูแล้งจะมีการปลูกมะเขือเทศบริเวณหนองน้ำกุดทิง ตามริมโขง ได้แก่ ตำบลโนนสมบูรณ์ ตำบลบึงกาฬ ตำบลโคกค่อง ตำบลวิศิษฐ์ จำนวน 1,719 ไร่ การผลิตข้าว มีการใส่ปุ๋ยเคมี 70 % มีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์กันมากขึ้นมีการใช้เครื่องนวดข้าว เกษตรกรมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชน้อยลงจากเดิม เนื่องจากมีการประชาสัมพันธ์ให้เห็นพิษภัยจากสารเคมี มีการใช้สมุนไพรไล่แมลงเพิ่มขึ้น

2.7.2 **การทำสวน** พืชที่ปลูกส่วนมากเป็นยางพาราจำนวน 128,758 ไร่ การผลิตยางพารา ใช้พันธุ์ RRIM 600 RRIT 251 เกษตรกรจะใส่ปุ๋ยเคมีเป็นส่วนมากทั้งยางเล็กและยางเปิดกรีด มีเกษตรกรบางส่วนที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี การจำหน่ายผลผลิตจะขายเศษยาง 80 % นอกนั้นจะขายเป็นน้ำยางและในลักษณะยางแผ่นตามลำดับปัจจุบันเกษตรกรมีรายได้จากการขายผลผลิตยางเนื่องจากยางมีราคาแพง ไม้ยืนต้นที่สำคัญอีกชนิดหนึ่ง คือ ยูคาลิปตัส การผลิตยูคาลิปตัสจะมีการใส่ปุ๋ยหลังปลูกประมาณ 1 เดือนเพื่อเร่งการเจริญเติบโต พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของเอกชนในรูปของบริษัท แต่มีเกษตรกรบางรายที่ได้รับการสนับสนุนจากบริษัทร่วมปลูกด้วยยังมีเกษตรกรบางรายนำมาปลูกตามหัวไร่ปลายนาเพื่อเสริมรายได้ สำหรับตลาดจำหน่ายผลผลิตนั้น เกษตรกรจะขายเหมาสวน บางรายจะตัดจำหน่ายเองและส่งโรงงานเยื่อกระดาษที่จังหวัดขอนแก่น พื้นที่ปลูกไม้ยูคาลิปตัส จำนวนทั้งหมด 9,411 ไร่

2.7.3 **พืชผัก** จะปลูกผักในช่วงฤดูหนาว ผักที่ปลูกส่วนมากเป็นผักกาด ผักชี ผักคะน้า พริก มะเขือ ปลูกบริเวณจะขายเป็นส่วนน้อย การผลิตผักต่างๆเกษตรกรจะไม่เก็บเมล็ดพันธุ์เอง จะซื้อจากร้านค้ามีการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นส่วนใหญ่และมีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพิ่มมากขึ้น จะมีการผลิตบางฤดูส่วนมากจะผลิตในฤดูหนาว เพราะมีความเหมาะสมจะผลิตไว้บริโภคและจำหน่าย

2.7.4 **การเลี้ยงปลา** เกษตรกรมีบ่อปลาทั้งอำเภอ 1,076 บ่อ ปลาที่เลี้ยงส่วนใหญ่ ได้แก่ ปลานิล ปลาดุก ปลาเทโพ ปลาช่อน ปลาหมอ โดยใช้พันธุ์จากเอกชนและทางราชการ นอกนั้นจะมีการเลี้ยงปลาในบ่อดิน มีการเตรียมบ่อค่อนข้างน้อย มีการใช้พันธุ์ปลาที่ทางราชการส่งเสริม ได้แก่ ปลาในปลาเทโพ ปลาช่อน ปลานิล ปลาดุกอูย ปลาดุกยักษ์ มีการให้หัวอาหารค่อนข้างน้อย ปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติ จะทำให้ปลาโตช้าส่วนมากจะเลี้ยงไว้บริโภค และจำหน่ายบ้างเล็กน้อย

2.7.5 **การเลี้ยงโค กระบือ** เกษตรกรมีการเลี้ยงโค กระบือ ไว้จำหน่ายและมีการเลี้ยงกันเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากมีราคาแพงและประชาชนนิยมบริโภค การเลี้ยงโค กระบือ จะเลี้ยงพันธุ์พื้นเมืองเป็นส่วนมาก เนื่องจากราคาดีคนนิยมบริโภค จะปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติ มี

การให้วัคซีนป้องกันโรคระบาดสัตว์และมีการให้เกลือแร่และยาถ่ายพยาธิ จะมีเกษตรกรเลี้ยงโค
ลูกผสมเพิ่มมากขึ้น การซื้อขายจะมีพ่อค้าเร่มาซื้อในพื้นที่

2.7.6 การเลี้ยงสัตว์ปีก ส่วนใหญ่จะเป็นไก่พื้นเมืองรองลงมาเป็นการเลี้ยงเป็ด
เทศ ส่วนมากเกษตรกรจะเลี้ยงไว้บริโภคมีประมาณร้อยละ 30 เลี้ยงไว้ขายเป็นรายได้เสริม การ
ผลิตสัตว์ปีก จะมีการให้วัคซีนป้องกันโรคร้อยละ 50 ปล่อยหากินเองตามธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่
โรงเรือนเลี้ยงไก่ไม่ถูกสุขลักษณะ มักเป็นโรคระบาดเป็นประจำทุกปี จะเลี้ยงไว้บริโภคเป็นส่วน
ใหญ่จำหน่ายบ้างเล็กน้อย

ผลการศึกษา สรุปว่า ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอเมืองนับถือศาสนาพุทธ
การศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 แต่มีแนวโน้มได้รับการศึกษาสูงขึ้นเรื่อยๆใน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับการศึกษาตอนปลาย แต่ละครัวเรือนมีแรงงานในครัวเรือน 3-4
คน รายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตรกรรม การประกอบอาชีพมีความหลากหลาย เช่น ทำนา ทำ
สวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ รายได้โดยเฉลี่ย 251,885.54 บาท/ครัวเรือนต่อปี ประชากรบางหมู่บ้านยังม
ีการรวมกลุ่มกัน เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน เพื่อนำ
ผลผลิตการเกษตรมาแปรรูปเพื่อการบริโภค และเพิ่มมูลค่า แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นำออกจำหน่าย
ในชุมชน และนอกชุมชน

3. การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง (2554: 1-7) ได้กล่าวถึงแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของ
อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ดังนี้

3.1 ความเป็นมาของการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และ
เป็นหน่วยงานรับผิดชอบเขียนวิสาหกิจชุมชน เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 เป็นต้นมา โดยมี
เป้าหมายของการส่งเสริม ดังนี้

- 1) สนับสนุนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ
จากทรัพยากรและทุนทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
- 2) สร้างกระบวนการเรียนรู้และระบบการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ให้
มีระบบการจัดการ การผลิต การแปรรูป การตลาด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการประสานงาน
ความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน

3) พัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ มีระบบการจัดการที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

4) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้กระจายไปทุกส่วนของชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬและชุมชนใกล้เคียงเพื่อเข้าสู่ระบบการค้าเชิงธุรกิจขนาดใหญ่

ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไม่ได้มีแต่สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง เท่านั้น ยังมีหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมการศึกษา นอกโรงเรียน สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สำนักงานสหกรณ์อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญมาก ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล องค์กรเหล่านี้จะให้การสนับสนุนเงินงบประมาณเพื่อส่งเสริมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน และในแต่ละปีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะประเมินเพื่อสนับสนุนเงินงบประมาณในปีต่อไป ในปี พ.ศ. 2554 มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ทั้งหมด 137 แห่ง การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬเกิดจาก 2 ประเด็น ดังนี้

1) เกิดจากความต้องการแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารในการบริโภคร่วมกันของสมาชิกกลุ่มต่างๆและการสร้างอาชีพให้มีรายได้เกิดขึ้นแก่ครอบครัวและชุมชน

2) เกิดจากการแนะนำส่งเสริมของเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐการขึ้นของจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มต่างๆที่เกษตรกรรวมตัวกันขึ้นมีขั้นตอนดังนี้

1) เกษตรกรจะรวมตัวกันในหมู่บ้าน โดยมีเป้าหมายเพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2) คณะผู้จัดตั้งจัดทำบัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมกันจัดตั้งและแสดงความประสงค์ขอจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนต่อเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

3) ผู้ร่วมกันจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน นัดประชุมชี้แจงและจัดทำใบสมัคร

4) จัดประชุมใหญ่เพื่อพิจารณากำหนดกติกาหรือแนวทางปฏิบัติของวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน

5) ระดมทุนกัน โดยการรวมหุ้นของสมาชิก

3.2 กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน

การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของหน่วยงานต่างๆที่มีอยู่ในพื้นที่ทำให้การประกอบการกิจกรรมเกิดขึ้นหลายรูปแบบ กิจกรรมที่เกิดขึ้นจะอาศัยวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น

ผลผลิตการเกษตร ทรัพยากรป่าไม้ วัตถุคิบบจากแหล่งน้ำธรรมชาติ จึงมีความหลากหลายของกิจกรรม ดังนี้

4.2.1 การแปรรูปหรือผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน เป็นกิจกรรมจากผลผลิตทางการเกษตร

4.2.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองการพึ่งพาตนเองของชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์สมุนไพร เครื่องจักสาน ปลาย่าง ปลาแห้ง

4.2.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองการพึ่งพาตนเองในการลดต้นทุนการผลิต เช่น ปุ๋ยหมักชีวภาพ

4.2.4 การพัฒนาระบบตลาดเพื่อบริการชุมชน เช่น ร้านค้าชุมชน ศูนย์สาธิตการตลาด สหกรณ์ร้านค้าประจำหมู่บ้าน

3.3 เกณฑ์การประเมินวิสาหกิจชุมชน

เกณฑ์การประเมินเป็นเครื่องมือประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบระดับความเข้มแข็งและผลลัพธ์ของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และนำข้อมูลไปวางแผนพัฒนาความพร้อมของวิสาหกิจชุมชน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในประเด็นการประเมินกระบวนการ จำนวน 6 หมวด การประเมินผลลัพธ์ จำนวน 1 หมวด โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (ผลการประเมิน ตารางที่ 2.8)

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555: 1-8) ได้สรุปเกณฑ์การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนไว้ตามปัจจัยที่ประเมิน และเกณฑ์ชี้วัด รายละเอียดตามตารางในภาคผนวก

3.4 การตลาดของวิสาหกิจชุมชน

ถึงแม้การดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มต่างๆ มีความคาดหวังว่าจะสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับครอบครัวและชุมชน แต่การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มมีความพยายามนำผลผลิตของวิสาหกิจเข้าสู่ตลาดเพื่อสร้างรายได้ยังมีข้อจำกัดหลายอย่าง ตลาดรองรับผลผลิตมีอยู่ในชุมชนเพียงไม่กี่แห่งและการตอบรับผลผลิตของชุมชนยังมีไม่มาก ผลผลิตเกิดขึ้นบางฤดูกาลเท่านั้น จึงทำให้รายได้เกิดขึ้นน้อยมาก ทำให้ไม่สามารถจำหน่ายสินค้าเพื่อสร้างรายได้ให้วิสาหกิจชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 2.8 จำนวนกลุ่มและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินระดับต่างๆในอำเภอเมือง
จังหวัดบึงกาฬ ปี 2554

ชื่อตำบล	จำนวนกลุ่ม (กลุ่ม)	จำนวนสมาชิก (คน)	ระดับการประเมิน			
			ดี (กลุ่ม)	ปานกลาง (กลุ่ม)	ปรับปรุง (กลุ่ม)	ยังไม่ประเมิน (กลุ่ม)
บึงกาฬ	10	294		10		
โนน สมบูรณ์	32	678		27	3	2
หนองแจ้ง	8	133		6	2	
หอคำ	5	58	2	2	1	
หนองเล็ง	7	138	2	4		1
โคกก่อง	10	264		9	1	
นาสวรรค์	14	229	1	9	4	
ไคสี	7	113		6		1
ชัยพร	22	481	1	19	2	
วิศิษฐ์	3	73	1	2		
ค่านาดิ	4	129		4		
โป่งเปือย	15	185		14	1	
รวม	137	2,775	7	112	14	4

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ (2554: 19)

3.5 การบริหารจัดการองค์กรของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

ลักษณะการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง มีองค์ประกอบ ดังนี้

1) คณะกรรมการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะไม่มีวิธีปฏิบัติตายตัวว่าคณะกรรมการจะมีกี่คนจึงทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนคณะกรรมการที่แตกต่างกัน แต่ส่วนใหญ่จะมีคณะกรรมการ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรณูญิกปฏิบัติกรรมการฝ่ายตลาด กรรมการที่ปรึกษา

2) สมาชิกเป็นเกษตรกรในหมู่บ้าน ที่มีความต้องการรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันดำเนิน

งานวิสาหกิจชุมชน แต่ละกลุ่มจะมีจำนวนสมาชิกที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความต้องการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเกษตรกรในหมู่บ้าน

3) จัดทำระเบียบข้อบังคับของกลุ่มเป็นกฎระเบียบในการปฏิบัติร่วมกัน

4) การประกอบการของวิสาหกิจชุมชน เป็นกิจกรรมที่สมาชิกและคณะกรรมการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดรายได้แก่ครอบครัวของสมาชิกและชุมชน การทำกิจกรรมส่วนหนึ่ง จะได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากองค์กรส่วนท้องถิ่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานราชการ ซึ่งการสนับสนุนจะให้มาในลักษณะการกู้ยืม การให้เป็นทุนหมุนเวียน

3.6 หน่วยงานที่ดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

3.6.1 การส่งเสริมโดยหน่วยงานราชการ

1) สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองบึงกาฬ มีการส่งเสริมองค์กรเกษตรกร ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว เป็นการส่งเสริมเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถาบันการเงิน และเอกชน ซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เป็นรูปธรรม และในปัจจุบันกรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 โดยทำหน้าที่เป็นหน่วยงานเชื่อมประสานการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานภาคี

2) ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองบึงกาฬ (กศน.) มีบทบาทในการส่งเสริมเรียนรู้ของกลุ่มอาชีพและชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการประกอบอาชีพและสร้างรายได้ของครอบครัวและชุมชน

3) สำนักงานสหกรณ์อำเภอเมืองบึงกาฬ มีการส่งเสริมกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มสหกรณ์เครดิตยูเนียน กลุ่มสหกรณ์การทำสวนยาง สหกรณ์ออมทรัพย์ สนับสนุนการบริหารงบประมาณแผนวิสาหกิจชุมชน ภายใต้โครงการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยสนับสนุนงบประมาณเพื่อกู้ยืมไปเป็นทุนผลิตสินค้า ด้านการบริการโดยการรับซื้อเศษยาง ยางแผ่น ยางก้อนถ้วย ผลิตภัณฑ์หรือบริการเพิ่มมูลค่าแก่ชุมชน มีการวางแผนการดำเนินธุรกิจและการจัดการธุรกิจและประสานงานการดำเนินงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

4) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองบึงกาฬ กระทรวงมหาดไทย ได้ส่งเสริมและจัดตั้งกลุ่มกลุ่มอาชีพ กลุ่มเยาวชน ศูนย์สาธิตการตลาด กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยมี

กิจกรรมของกลุ่ม เช่น ช่าง ชนาคาร์ข้าว การออมทรัพย์ ทอผ้าพื้นบ้าน กระติบข้าว และมีการประสานงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกับสถาบันการเงิน องค์กรเอกชน สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนระดับอำเภอเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ

5) สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดบึงกาฬ สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนวิสาหกิจชุมชนเพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียนของชุมชนด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรและนอกภาคเกษตร การให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน

6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณวิสาหกิจชุมชนโดยการกำหนดเป็นนโยบายด้านการสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามแผนการจัดสรรงบประมาณประจำปีทุกปี กิจกรรมวิสาหกิจชุมชนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนจะมีทั้งลักษณะเป็นกองทุนหมุนเวียน และเป็นการจ่ายขาดเพื่อให้ดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เช่น การทำปาล์วยาบอง การทอเสื่ออก การสานกระติบข้าว การทอผ้าขาวม้าพื้นเมือง การทำปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด การทำดอกไม้ประดิษฐ์

3.6.2 การส่งเสริมโดยสถาบันการเงิน

1) ธนาคารออมสินสาขาบึงกาฬ จะสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนที่มีกิจกรรมต่อเนื่อง และผ่านการประเมินในระดับดี โดยธนาคารออมสินจะประเมินการดำเนินงานของกลุ่มอีกครั้งว่ากิจกรรมที่ทำและคณะกรรมการกลุ่มมีความเข้มแข็งสามารถดำเนินธุรกิจได้ จึงจะได้รับ การสนับสนุนสินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยต่ำโดยชำระเป็นรายเดือน

2) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาบึงกาฬ ดำเนินการสนับสนุนสินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกร กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพ วิสาหกิจชุมชน การสนับสนุนสินเชื่อแก่วิสาหกิจชุมชนของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมีลักษณะคล้ายๆกับธนาคารออมสิน โดยธนาคารจะประเมินความสำเร็จของกลุ่ม การดำเนินงานของกลุ่มและความเข้มแข็งของคณะกรรมการที่สามารถดำเนินธุรกิจของกลุ่มได้ถ้าผ่านการประเมินจะสนับสนุนสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำโดยให้ชำระเงินกู้เป็นรายปี

3.6.3 แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดเกิดจากหน่วยงานองค์กรพัฒนาประชาชน องค์กรชุมชน และเครือข่าย ให้ความสำคัญกับชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมตามแนวทางวิสาหกิจชุมชนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ซึ่งแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจ ซึ่งสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองบึงกาฬมีแนวทางการส่งเสริมดังนี้

1) การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของชุมชน

(1) ส่งเสริมการเรียนรู้ในการประกอบการทุกประเภทโดยให้การฝึกอบรมทางวิชาการด้านต่างๆ เช่น การแปรรูป การถนอมอาหาร การฝีมือหัตถกรรม ส่งเสริมให้ชุมชนได้พบปะกันเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ และศึกษางานนอกชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

(2) จัดระบบการจัดการความรู้ โดยสร้างการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

(3) สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายทุกกลุ่มวิสาหกิจ และให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน

(4) เสริมสร้างการเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์และนำไปเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานเข้าสู่ธุรกิจชุมชนขนาดสูง และจะสนับสนุนพัฒนาจนถึงขั้นธุรกิจเพื่อเข้าสู่การแข่งขันที่สูงขึ้น เช่น พัฒนาการบริหารจัดการ การจัดการการตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาผสมผสานกับภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่

(5) ให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน เป็นเวทีของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และเป็นศูนย์กลางระบบข้อมูลสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน

2) การจัดการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

(1) สนับสนุนการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ของกลุ่มและเครือข่ายตามความพร้อมของชุมชน

(2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำและช่วยแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การจัดทำกฎระเบียบ ข้อตกลงในการปฏิบัติร่วมกัน และพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการ การผลิต การตลาด

(3) สนับสนุนการเข้าหาแหล่งทุน เพื่อจัดหาเงินมาเป็นทุนประกอบการทางธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

(4) สนับสนุนการพัฒนาความรู้ความสามารถของคณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เช่น การฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงานเพื่อสร้างประสบการณ์และเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน

(5) ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง มีการเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชนทุกเครือข่าย เพื่อให้เกิดการพึ่งพาซึ่งกันและกันในด้านความรู้ การผลิต และการตลาดภายใต้ระบบเศรษฐกิจชุมชน

สรุปว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกิดจากความต้องการแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารในการบริโภคร่วมกันของสมาชิกกลุ่มต่างๆ ความต้องการสร้างอาชีพให้มีรายได้เกิดขึ้นแก่ครอบครัวและชุมชน และการส่งเสริมแนะนำของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ ด้วยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ โดยการระดมเงินทุนจากการถือหุ้นของสมาชิกเพื่อใช้เป็นทุนในการดำเนินงาน โดยอาศัยวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น ผลผลิตการเกษตร ทรัพยากรป่าไม้ วัตถุดิบจากแหล่งน้ำธรรมชาติ นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการบริโภคและจำหน่ายเป็นรายได้แก่ครอบครัวและชุมชน

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เขวเรศ ทิฐุธรรม (2549: บทคัดย่อ) ศึกษาสถานภาพและการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่าทุนประกอบการของกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นเงินสดที่ได้จากการออมเงินรายเดือน และการลงทุนของสมาชิก กลุ่มมีการดำเนินงานที่เข้มแข็ง มีทิศทางที่ชัดเจนและได้กำหนดทิศทางไว้ทุกกลุ่ม มีความรับผิดชอบต่อชุมชน ดำเนินกิจกรรมอย่างมีจริยธรรมรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม กลุ่มกำหนดแผนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน และชี้แจงแผนการดำเนินงานแก่สมาชิก มีการติดตามข้อมูลการจำหน่ายสินค้าและนำข้อมูลมาปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีการสร้างขวัญและกำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจแก่สมาชิก จัดสวัสดิการอย่างทั่วถึง บริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีขั้นตอนการผลิตสินค้า กระบวนการผลิต การบริการที่ชัดเจน ก่อให้เกิดสินค้าและบริการมีคุณภาพดี สม่่าเสมอ ปัญหาที่พบในการดำเนินงานของกลุ่ม คือคณะกรรมการไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่ม และไม่ได้เข้ามีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ขาดแคลนเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ ในการดำเนินงาน และขาดการแนะนำและเอาใจใส่จากหน่วยงานต่างๆ

บุญรอด คำทะริ (2549: บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนทอผ้าในจังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพการดำเนินงานมีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่ชัดเจน มีการปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้ มีการกำหนดแหล่งจำหน่าย/ลูกค้าเป้าหมายในการแสวงหาความรู้ใหม่และนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกและบันทึกไว้อย่างชัดเจน มีการกำหนดขั้นตอนและกระบวนการผลิตสินค้า แต่ยังไม่สามารถควบคุมคุณภาพความสม่ำเสมอของสินค้า มีความต้องการความรู้และเทคโนโลยี

ใหม่ๆในการผลิต และมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกสูงสุดด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสารในการผลิตผ้าทอ

พยุห์ แก้วคุณ (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินงานกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กรณีศึกษา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางรักน้อย ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี พบว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการวางแผนและการร่วมรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลางและสมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินการและร่วมประเมินผลอยู่ในระดับน้อย

ปิยะนุช กลิ่นคล้าย (2552: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่รับข้อมูลจากประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและนักส่งเสริมการเกษตร การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่ามีปัญหาการระดมหุ้นและงบประมาณในการดำเนินงาน ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดภายในและภายนอกชุมชน

วิภา ปักกาสาตั้ง (2552: บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ไม่มีการกำหนดทิศทางการบริหาร ขาดการวางแผนการผลิตทำให้ไม่มีตลาดรองรับสินค้า ไม่มีโครงสร้างการบริหารองค์กร ไม่ได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนและไม่มีการกำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ที่ชัดเจน สมาชิกไม่ทราบสถานะทางการเงินของวิสาหกิจชุมชนทำให้สมาชิกขาดขวัญและกำลังใจ สมาชิกต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและการจัดสรรผลประโยชน์ตลอดจนการกำหนดทิศทางการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

นิตยา ตั้งสุภวัช (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนไม่ชัดเจน ควรส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีการพัฒนาศักยภาพของสมาชิก เช่นการอบรม ศึกษาดูงานและให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารงานกลุ่ม

สำราญ คำภีระเปง (2549: บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก พบว่า การประชุม การปฏิบัติและการติดตามประเมินผลมีผลต่อการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ส่วนการระดมทุน การระดมหุ้นและการดำเนินกิจกรรมที่มีผลตอบแทน พบว่ามีผลต่อการมีส่วนร่วมในระดับมาก

เบญจวรรณ สิทธิตุ่น (2549: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่า การประชุมวางแผน

แผนการดำเนินงานและการติดตามประเมิน มีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับมาก การระดม
หุ้น การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ พบว่ามีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด ส่วนการปฏิบัติและการ
ติดตามประเมินผลการมีส่วนร่วม พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากผลงานการวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส
จำนวนแรงงานและรายได้ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ส่วนการวางแผน
ในการดำเนินงานของกลุ่ม การรับผลประโยชน์ มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ทำให้การกำหนด
ทิศทางการดำเนินงานกิจกรรมไม่มีความชัดเจน เป็นสาเหตุที่ทำให้สมาชิกกลุ่มขาดขวัญและ
กำลังใจทำให้สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือ ส่วนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและประเมินผล
คณะกรรมการและสมาชิกยังมีการดำเนินงานในระดับน้อย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ศึกษา คือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการประเมินในระดับปานกลาง จำนวน 112 กลุ่ม คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีของยามานะ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 88 กลุ่ม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างกระจายกันทั่วพื้นที่ของอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ใน 112 ตำบล จึงใช้วิธีการประมาณค่าตามสัดส่วนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในแต่ละตำบลและสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มละ 3 คนที่มีตำแหน่งคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 264 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการประเมินในระดับปานกลาง จำนวน 112 กลุ่ม (สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง 2554: 7) ในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการประเมินในระดับปานกลาง กลุ่มละ 3 คน ที่มีตำแหน่งในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คือประธานที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการบริหารจัดการภายในกลุ่มทั้งระบบ เลขานุการมีบทบาทหน้าที่ในการบันทึกรวบรวมผลการดำเนินงานของกลุ่ม และเหรัญญิกมีหน้าที่กำกับดูแลสถานการณ์การเงินของกลุ่ม ดังนี้

1) การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการประเมินในระดับปานกลาง ใช้สูตรในการคำนวณสถิติหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรของยามานะ (อ้างถึงในจินดา ขลิบทอง. 2552: 19) ผู้วิจัยยอมให้มีความคลาดเคลื่อน 5% ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้น

เมื่อแทนค่าจะได้ผลดังนี้

$$n = \frac{112}{1+112(0.05)^2}$$

$$n = 87.5$$

จำนวนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง = 88 กลุ่ม

2) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการเจาะจง (purposive sampling) ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการประเมินในระดับปานกลาง กลุ่มละ 3 คน ที่มีตำแหน่งในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คือ ประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการประเมินในระดับปานกลาง จำนวน 88 กลุ่ม คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 3 คน มีจำนวนทั้งหมด $88 \times 3 = 264$ คน

3) เพื่อให้คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 264 คน ใน 88 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการประเมินในระดับปานกลาง กระจายกันทั่วพื้นที่ของอำเภอเมืองจังหวัดบึงกาฬ ทั้ง 12 ตำบล จึงใช้วิธีการประมาณค่าตามสัดส่วนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีอยู่แต่ละตำบลดังนี้

$$\frac{\text{จำนวนประชากร(กลุ่ม)แต่ละตำบล} \times \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง(กลุ่ม)ทั้งหมด}}{\text{จำนวนประชากร(กลุ่ม)ทั้งหมด}} = \text{กลุ่มตัวอย่าง(กลุ่ม)แต่ละตำบล}$$

และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยการจับสลากในแต่ละตำบล ดังนี้

ชื่อตำบล	ประชากร (กลุ่ม)	กลุ่มตัวอย่าง (กลุ่ม)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
บึงกาฬ	10	8	24
โนนสมบูรณ์	27	22	66
หนองแจ้ง	6	5	15
หอคำ	2	1	3
หนองเลิง	4	3	9
โคกก่อง	9	7	21
นาสวรรค์	9	7	21
ไคสี	6	5	15
ชัยพร	19	15	45
วิศิษฐ์	2	1	3
ค่านาคี	4	3	9
โป่งเปือย	14	11	33
รวม	112	88	264

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ (interview form) มีลักษณะคำถามปลายปิด (closed – end question) และคำถามปลายเปิด (opened - end question) โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ (1) ความหมายและแนวคิดวิสาหกิจชุมชน (2) สภาพทั่วไปและการเกษตรของอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ (3) การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ (4) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ นำผลการศึกษาค้นคว้าตามข้อ 1 มากำหนดโครงสร้างแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม แรงงานในครัวเรือน สมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก รายได้ รายจ่าย การถือครองที่ดิน แหล่งที่มาของการได้รับความรู้ ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน การเป็นผู้นำชุมชน

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน มีส่วนประกอบ 5 ประเด็นดังนี้

- 1) การบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก ประกอบด้วยประเด็นย่อย โครงสร้างองค์กร บทบาทหน้าที่ การพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก การประชุม
- 2) การบริหารจัดการการผลิต ประกอบด้วยประเด็นย่อย การวางแผนการผลิต การจัดการปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต การควบคุมตรวจสอบ
- 3) การบริหารจัดการการตลาด ประกอบด้วยประเด็นย่อย การจัดการสินค้า การจัดการราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการขาย
- 4) การบริหารจัดการการเงิน ประกอบด้วยประเด็นย่อย รายรับ รายจ่าย การจัดสรรกำไร

5) การติดตามประเมินผล

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนเป็นการตั้งคำถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นในการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ในลักษณะปลายเปิดเพื่อเปิดกว้างให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถตอบคำถามได้เต็มที่

ลักษณะของคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ โดยแสดงความคิดเห็นตามมาตรวัด 5 ระดับ ได้แก่

ระดับปัญหาการดำเนินงานมากที่สุด	กำหนดคะแนน = 5 คะแนน
ระดับปัญหาการดำเนินงานมาก	กำหนดคะแนน = 4 คะแนน
ระดับปัญหาการดำเนินงานปานกลาง	กำหนดคะแนน = 3 คะแนน
ระดับปัญหาการดำเนินงานน้อย	กำหนดคะแนน = 2 คะแนน
ระดับปัญหาปัญหาการดำเนินงานน้อยที่สุด	กำหนดคะแนน = 1 คะแนน

2.2.3 การตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ (content validity) เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและให้คำแนะนำแก้ไข

2.2.4 ทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบเก็บข้อมูลกับคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 20 ราย นำผลการสัมภาษณ์ไปทดสอบหาความเชื่อถือได้ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ของระดับการดำเนินงานเท่ากับ 0.906 และระดับปัญหาการดำเนินงานเท่ากับ 0.851

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลได้กำหนดการเก็บจาก 2 แหล่งด้วยกัน คือ ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) และข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ไว้ 4 ขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

3.1.1 การกำหนด วัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์และการเดินทาง เช่น กระเป๋าสะพาย ดินสอ ปากกา กระดาษช่วยบันทึก เครื่องคิดเลข แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

3.1.3 ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการนัดหมายบุคคลเป้าหมายกลุ่มตัวอย่างที่จะให้สัมภาษณ์

3.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ การดำเนินการสัมภาษณ์ได้กำหนดขั้นตอนการสัมภาษณ์ไว้ดังต่อไปนี้

3.2.1 แนะนำตัวให้ผู้ให้สัมภาษณ์ทราบว่า เป็นใคร มาจากไหน มาทำอะไร ก่อนจะทำการสัมภาษณ์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเป็นกันเองกับผู้ให้สัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จริงและครบถ้วน

3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ ตามคำถามที่เตรียมไว้โดยใช้คำถามที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบอย่างง่าย พยายามให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบในประเด็นที่ต้องการถามทุกข้อตามลำดับ

3.3 บันทึกผลการสัมภาษณ์ ในขณะที่ให้สัมภาษณ์จะต้องบันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกันซึ่งการบันทึกมีหลักปฏิบัติดังนี้

3.3.1 บันทึกผลทันทีระหว่างการสัมภาษณ์ ทั้งคำถามปลายเปิดและปลายปิด

3.3.2 บันทึกผลตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างต้องได้รับการบันทึกตามความจริงโดยไม่มีอคติ

3.4 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ มีแนวทางการปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.4.1 การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง ต้องทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์

3.4.2 กล่าวขอบคุณ กล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ ทำการลงรหัสข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

4.1 อธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไป โดยใช้ค่าการแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

4.2 การกำหนดระดับการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้มาตรวัดประเมินค่า (rating scale) เพื่อศึกษาระดับปัญหาของการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ มีการให้คะแนนดังนี้

ระดับปัญหาการดำเนินงานมากที่สุด	กำหนดคะแนน = 5 คะแนน
ระดับปัญหาการดำเนินงานมาก	กำหนดคะแนน = 4 คะแนน
ระดับปัญหาการดำเนินงานปานกลาง	กำหนดคะแนน = 3 คะแนน
ระดับปัญหาการดำเนินงานน้อย	กำหนดคะแนน = 2 คะแนน
ระดับปัญหาการดำเนินงานน้อยที่สุด	กำหนดคะแนน = 1 คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาแบ่งเป็นช่วงๆ เพื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมและปัญหาของคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยใช้สูตรอันตรภาคชั้น (class interval) ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย(range)}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 \text{แทนค่า} &= \frac{5-1}{5} \\
 &= \frac{4}{5} \\
 &= 0.8
 \end{aligned}$$

ค่าอันตรายภาคพื้นที่ได้นำมากำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.8 โดยมีเกณฑ์แปรผลดังนี้
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับปัญหาการดำเนินงานมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับปัญหาการดำเนินงานมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับปัญหาการดำเนินงานปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับปัญหาการดำเนินงานน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับปัญหาการดำเนินงานน้อยที่สุด

4.3 ข้อเสนอแนะต่างๆ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาโดยจัดเรียงลำดับหมวดหมู่ความสำคัญ

บทที่ 4

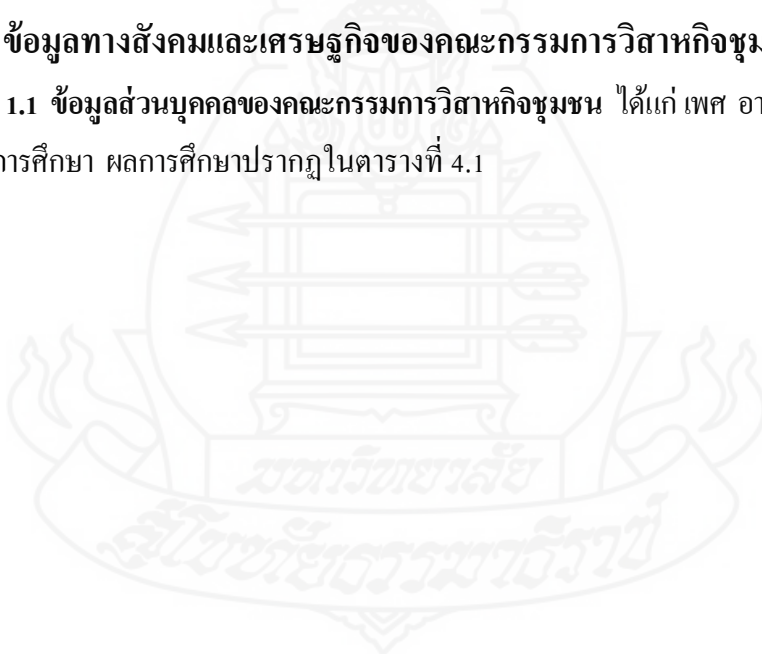
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 264 ราย การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

1. ข้อมูลทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
2. การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน
3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา ผลการศึกษาปรากฏในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สถานภาพส่วนบุคคลของคณะกรรมการวิสาห์กิจชุมชน

n =264		
ประเด็น	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	101	38.3
หญิง	163	61.7
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	31	11.7
41 – 50	103	39.0
51 - 60	90	34.1
มากกว่าหรือเท่ากับ 61	40	15.2
Min = 28 Max = 77		
Mean = 51.43 S.D. = 9.833		
3. สถานภาพการสมรส		
โสด	4	1.5
สมรส	256	97.0
หม้ายหรือหย่าร้าง	4	1.5
4. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาปีที่ 4	130	49.2
ประถมศึกษาปีที่ 6	51	19.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	35	13.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช.	37	14.0
อนุปริญญา/ปวส.	7	2.7
ปริญญาตรี	4	1.5

จากตารางที่ 4.1 การศึกษาปรากฏผลดังนี้

1. เพศ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ที่มีตำแหน่งประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ร้อยละ 38.3 เป็นเพศชาย และร้อยละ 61.7 เป็นเพศหญิง
2. อายุ คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 39.0 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 34.1 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 28 ปี สูงสุด 77 ปี และอายุเฉลี่ย 51.43 ปี
3. สถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 97.0 สมรสแล้ว รองลงมาร้อยละ 1.5 เท่ากับ เป็นโสด และเป็นหม้าย
4. ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 49.2 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาร้อยละ 19.3 จบระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 14.0 จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ร้อยละ 13.3 จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 2.7 จบระดับอนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) และร้อยละ 1.5 จบระดับปริญญาตรี

1.2 ข้อมูลทางสังคม ของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

การวิจัยเรื่องนี้ ศึกษาข้อมูลทางสังคม ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ตำแหน่งในคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาที่เป็นคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การเป็นคณะกรรมการกลุ่มและองค์กรอื่น การมีตำแหน่งทางสังคม และการได้รับการอบรมเรื่องวิสาหกิจชุมชน ผลการศึกษาปรากฏในตารางที่ 4.2 ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลทางสังคมของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

			n =264
ประเด็น	จำนวน(คน)	ร้อยละ	
1. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)			
1-2	13	4.9	
3-4	74	28.0	
5-6	160	60.6	
มากกว่าหรือเท่ากับ 7	17	6.5	
Min = 1	Max = 10		
Mean = 4.91	S.D. = 1.330		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n =264		
ประเด็น	จำนวน(คน)	ร้อยละ
2. ระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน (ปี)		
1-2	49	18.6
3-4	147	55.7
5-6	51	19.3
7-8	17	6.4
Min = 1	Max = 8	
Mean = 3.89	S.D. = 1.476	
3. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ปี)		
1-2	14	5.3
3-4	122	46.2
มากกว่าหรือเท่ากับ 5	128	48.5
Min = 2	Max = 8	
Mean = 4.44	S.D. = 1.271	
4. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรอื่น		
ไม่เป็น	156	59.1
เป็น	108	40.9
กลุ่มเกษตรกร	4	1.5
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	10	3.8
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	172	65.2
กลุ่มลูกค้า ธกส.	28	10.6
สหกรณ์การเกษตร	7	2.7

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 264		
ประเด็น	จำนวน(คน)	ร้อยละ
5. การมีตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มี	200	75.8
เป็น	64	24.2
กำนัน	2	0.8
ผู้ใหญ่บ้าน	16	6.1
สมาชิก อบต. เทศบาล	7	2.7
อสม.	27	10.2
เกษตรกรหมู่บ้าน	12	4.5
อื่นๆ ได้แก่ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	3	1.1
6. การได้รับการอบรมเรื่องวิสาหกิจชุมชน		
เรื่อง การบริหารวิสาหกิจชุมชน จำนวน (ครั้ง)	61	23.1
1	54	20.5
2	7	2.7
Min = 1 Max = 2		
Mean = 1.11 S.D. = 0.495		
เรื่อง การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จำนวน (ครั้ง)	26	9.8
1	21	8.0
2	5	1.9
Min = 1 Max = 2		
Mean = 1.19 S.D. = 0.377		

จากตารางที่ 4.2 ปรากฏผลดังนี้

1) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60.6 มีสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน รองลงมาร้อยละ 28.0 มีสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 6.5 มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 7 คน และร้อยละ 4.9 มีสมาชิกในครัวเรือน 1-2 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 10 คน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.91 คน

2) ระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55.7 มีระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการ 3-4 ปี รองลงมาร้อยละ 19.3 เป็นคณะกรรมการมีระยะเวลา 5-6 ปี ร้อยละ 18.6 มีระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการ 1-2 ปี และร้อยละ 6.4 มีระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการ 7-8 ปี โดยมีระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 8 ปี และมีระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการเฉลี่ย 3.89 ปี

3) ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 48.5 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี รองลงมาร้อยละ 46.2 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 3-4 ปี ร้อยละ 4.5 และร้อยละ 5.3 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 1-2 ปี โดยมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนต่ำสุด 2 ปี สูงสุด 8 ปี และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 4.44 ปี

4) การเป็นสมาชิกกลุ่มและองค์กรอื่น กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 59.1 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มและองค์กรอื่น และร้อยละ 40.9 เป็นสมาชิกกลุ่มและองค์กรอื่น ได้แก่ ร้อยละ 65.2 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 10.6 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. ร้อยละ 3.8 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 2.7 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 1.5 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

5) การมีตำแหน่งทางสังคม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 75.8 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และร้อยละ 24.2 มีตำแหน่งทางสังคม ได้แก่ ร้อยละ 10.2 เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ร้อยละ 6.1 เป็นผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 4.5 เป็นเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 2.7 เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาเทศบาล ร้อยละ 1.1 เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และร้อยละ 0.8 เป็นกำนัน

6) การได้รับการอบรมเรื่องวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 23.1 เข้าอบรม เรื่องการบริหารวิสาหกิจชุมชนทั้งนี้ร้อยละ 20.5 เคยอบรม 1 ครั้ง และร้อยละ 2.7 เคยอบรม 2 ครั้ง นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 9.8 เข้าอบรมเรื่องการค้าเงินงานวิสาหกิจชุมชนทั้งนี้ร้อยละ 8.0 เคยอบรม 1 ครั้ง และร้อยละ 1.9 เคยอบรม 2 ครั้ง

1.3 แหล่งและระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการ
วิสาหกิจชุมชน การได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของ
คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนจากแหล่งต่างๆ 4 แหล่ง ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมวลชน
และสื่อกิจกรรม ปรากฏผลในตารางที่ 4.3- 4.6

ตารางที่ 4.3 แหล่งและระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการวิสาหกิจ
ชุมชนด้านสื่อบุคคล

โดย 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด n = 264

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
สื่อบุคคล						2.03 (0.700)	น้อย
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	3 (1.1)	51 (19.3)	150 (56.8)	51 (19.3)	9 (3.4)	2.95 (0.754)	ปานกลาง
เจ้าหน้าที่รัฐจากหน่วยงานอื่น	1 (0.4)	9 (3.4)	91 (34.5)	134 (50.8)	29 (11.0)	2.31 (0.727)	น้อย
ผู้นำท้องถิ่น	1 (0.4)	4 (1.5)	33 (12.5)	149 (56.4)	77 (29.2)	1.88 (0.705)	น้อย
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	0 (0.0)	1 (0.4)	21 (8.0)	85 (32.2)	157 (59.5)	1.49 (0.658)	น้อยที่สุด
เพื่อนบ้าน	1 (0.4)	1 (0.4)	15 (5.7)	102 (38.6)	145 (54.9)	1.53 (0.658)	น้อยที่สุด

สื่อบุคคล กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนระดับปานกลางจาก
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ($\bar{X} = 2.95$) รองลงมาได้รับความรู้ในระดับน้อยจากเจ้าหน้าที่รัฐจาก
หน่วยงานอื่น ($\bar{X} = 2.31$) และจากผู้นำท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.88$) และได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
ระดับน้อยที่สุดจากเพื่อนบ้าน ($\bar{X} = 1.53$) และจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ($\bar{X} = 1.49$) ใน
ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อบุคคลระดับน้อย ($\bar{X} = 2.03$)

ตารางที่ 4.4 แหล่งและระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการวิสาหกิจ
ชุมชนด้านสื่อสิ่งพิมพ์

โดย 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด n = 264

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
สื่อสิ่งพิมพ์						1.11 (0.411)	น้อยที่สุด
หนังสือพิมพ์	0 (0.0)	1 (0.4)	7 (2.7)	18 (6.8)	238 (90.2)	1.13 (0.438)	น้อยที่สุด
วารสาร	0 (0.0)	2 (0.8)	3 (1.1)	17 (6.4)	242 (91.7)	1.11 (0.408)	น้อยที่สุด
แผ่นพับ	0 (0)	2 (0.8)	5 (1.9)	18 (6.8)	239 (90.5)	1.13 (0.443)	น้อยที่สุด
แผ่นปลิว	0 (0.0)	1 (0.4)	2 (0.8)	19 (7.2)	242 (91.7)	1.10 (0.357)	น้อยที่สุด

สื่อสิ่งพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนระดับน้อยที่สุดจาก
หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ วารสาร และแผ่นปลิว (ค่าเฉลี่ย 1.13, 1.13, 1.11 และ 1.10 ตามลำดับ) ใน
ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อสิ่งพิมพ์ระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.11$)

ตารางที่ 4.5 แหล่งและระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านสื่อมวลชน

โดย 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด n = 264

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
สื่อมวลชน						1.57 (0.581)	น้อยที่สุด
วิทยุ	0 (0.0)	1 (0.4)	16 (6.1)	44 (16.7)	203 (76.9)	1.30 (0.596)	น้อยที่สุด
โทรทัศน์	1 (0.4)	7 (2.7)	127 (48.1)	98 (37.1)	31 (11.7)	2.43 (0.747)	น้อย
อินเทอร์เน็ต	0 (0.0)	1 (0.4)	3 (1.1)	20 (7.6)	240 (90.9)	1.11 (0.379)	น้อยที่สุด
หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน	0 (0.0)	2 (0.8)	9 (3.4)	94 (35.6)	159 (60.2)	1.45 (0.602)	น้อยที่สุด

สื่อมวลชน กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนระดับน้อยจากโทรทัศน์ ($\bar{X} = 2.43$) รองลงมาได้รับความรู้ระดับน้อยที่สุดจากหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน วิทยุ และอินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 1.45, 1.30$ และ 1.11 ตามลำดับ) ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อมวลชนระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.57$)

ตารางที่ 4.6 แหล่งและระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านสื่อกิจกรรม

โดย 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด n = 264

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
สื่อกิจกรรม						1.30 (0.500)	น้อยที่สุด
ประชุม	1 (0.4)	6 (2.3)	63 (23.9)	118 (44.7)	75 (28.4)	2.01 (0.808)	น้อย
อบรม	0 (0.0)	5 (1.9)	15 (5.7)	53 (20.1)	191 (72.3)	1.37 (0.680)	น้อยที่สุด
นิทรรศการ	0 (0)	0 (0.0)	2 (0.8)	20 (7.6)	242 (91.7)	1.09 (0.313)	น้อยที่สุด
สัมมนา	0 (0.0)	2 (0.8)	2 (0.8)	18 (6.8)	242 (91.7)	1.11 (0.395)	น้อยที่สุด
ศึกษาดูงาน	0 (0.0)	2 (0.8)	2 (0.8)	24 (9.1)	236 (89.4)	1.13 (0.416)	น้อยที่สุด
งานวันเกษตร	0 (0.0)	1 (0.4)	4 (1.5)	18 (6.8)	241 (91.3)	1.11 (0.389)	น้อยที่สุด

สื่อกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนระดับน้อยจากการประชุม ($\bar{X} = 2.01$) และได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุดจากการอบรม การศึกษาดูงาน การสัมมนา งานวันเกษตร และนิทรรศการ ($\bar{X} = 1.37, 1.13, 1.11, 1.11$ และ 1.09) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 สรุปแหล่งและระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการ
วิสาหกิจชุมชน

แหล่งความรู้	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. สื่อบุคคล	1.11	0.411	น้อยที่สุด
2. สื่อสิ่งพิมพ์	1.11	0.411	น้อยที่สุด
3. สื่อมวลชน	1.57	0.581	น้อยที่สุด
4. สื่อกิจกรรม	1.30	0.500	น้อยที่สุด
เฉลี่ยรวม	1.50	0.548	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 4.7 ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งต่างๆของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนภาพรวมในระดับน้อยที่สุด (\bar{X} = 1.50) โดยได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ระดับน้อยที่สุดได้แก่ สื่อมวลชน (\bar{X} = 1.57) สื่อกิจกรรม (\bar{X} = 1.30) สื่อบุคคลและสื่อสิ่งพิมพ์ (\bar{X} = 1.11)

1.4 แรงจูงใจในการเข้ามาทำหน้าที่ในบทบาทของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน
ผลปรากฏในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.8 ระดับแรงจูงใจในการเข้ามาทำหน้าที่ในบทบาทของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

โดย 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด n = 264

ประเด็น	ระดับแรงจูงใจ					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
1. ต้องการสร้างอาชีพให้ ชุมชนและครอบครัว	101 (38.3)	141 (53.4)	22 (8.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.30 (0.615)	มากที่สุด
2. ต้องการได้รับความรู้จาก วิสาหกิจชุมชน	86 (32.6)	132 (50.0)	42 (15.9)	4 (1.5)	0 (0.0)	4.14 (0.727)	มาก
3. ต้องการใช้เวลาว่างให้ เป็นประโยชน์	128 (48.5)	96 (36.3)	38 (14.4)	2 (0.8)	0 (0.0)	4.33 (0.745)	มากที่สุด
4. ต้องการรายได้เสริม	137 (51.9)	96 (36.4)	31 (11.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.40 (0.691)	มากที่สุด
5. ต้องการพัฒนาความรู้ และทักษะการเป็นผู้นำ กลุ่มวิสาหกิจ	79 (29.9)	121 (45.9)	60 (22.7)	4 (1.5)	0 (0.0)	4.04 (0.767)	มาก
6. การยอมรับนับถือ และ ศรัทธาของสมาชิก วิสาหกิจชุมชน	98 (37.1)	109 (41.3)	50 (18.9)	7 (2.7)	0 (0.0)	4.13 (0.808)	มาก
7. วิสาหกิจชุมชนทำให้มี รายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน	1 (0.4)	88 (33.3)	114 (43.2)	60 (22.7)	1 (0.4)	3.11 (0.763)	ปานกลาง
8. วิสาหกิจชุมชนได้รับการ สนับสนุนเงินทุนจากรัฐ และสถาบันการเงิน	112 (42.4)	108 (40.9)	42 (15.9)	2 (0.8)	0 (0.0)	4.25 (0.744)	มากที่สุด
9. วิสาหกิจชุมชนสามารถ แก้ไขปัญหาการ ประกอบอาชีพได้	13 (4.9)	114 (43.2)	78 (29.5)	58 (22.0)	1 (0.4)	3.30 (0.880)	ปานกลาง
10. ต้องการใช้ความรู้ให้เกิด ประโยชน์ต่อชุมชน และ สร้างเสริมประสิทธิภาพ	2 (0.8)	112 (42.4)	75 (28.4)	75 (28.4)	0 (0.0)	3.16 (0.847)	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม						3.91 (0.758)	มาก

จากตารางที่ 4.7 การศึกษาปรากฏผลดังนี้

ระดับแรงจูงใจในการเข้ามาทำหน้าที่ในบทบาทคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) เมื่อวิเคราะห์ในประเด็นย่อยพบว่า แรงจูงใจที่ทำให้เข้ามาทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ต้องการรายได้เสริม ($\bar{X} = 4.40$) ต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ($\bar{X} = 4.33$) ต้องการสร้างอาชีพให้ชุมชนและครอบครัว ($\bar{X} = 4.30$) และวิสาหกิจชุมชนได้รับการสนับสนุนเงินจากรัฐและสถาบันการเงิน ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมาแรงจูงใจระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ต้องการได้รับความรู้จากวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 4.14$) การยอมรับนับถือและศรัทธาของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 4.13$) และต้องการพัฒนาความรู้และทักษะการเป็นผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 4.04$) และแรงจูงใจระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพได้ ($\bar{X} = 3.30$) ต้องการใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสร้างเสริมประสบการณ์ ($\bar{X} = 3.16$) และวิสาหกิจชุมชนทำให้มีรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน ($\bar{X} = 3.11$)

1.5 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

การวิจัยเรื่องนี้ศึกษาข้อมูลทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพหลัก อาชีพรอง ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานที่เป็นสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้าง แหล่งเงินทุนในการเกษตร รายได้จากอาชีพหลักในรอบ 1 ปี รายได้จากอาชีพรองในรอบ 1 ปี รายได้จากการร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนในรอบ 1 ปี รายจ่ายนอกภาคการเกษตรในรอบ 1 ปี และรายจ่ายในภาคการเกษตรในรอบ 1 ปี และสภาพการเป็นหนี้สิน ผลการศึกษาปรากฏในตารางที่ 4.9 – 4.12

ตารางที่ 4.9 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านอาชีพ

n =264

ประเด็น	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. อาชีพหลัก		
1. ประกอบการเกษตร	253	95.9
2. รับจ้างทางการเกษตร	3	1.1
3. งานมีเงินเดือนประจำ	3	1.1
4. รับจ้างทั่วไป	3	1.1
5. ค้าขาย	2	0.8
2. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1.ประกอบกรเกษตร	37	14.0
2.งานมีเงินเดือนประจำ	8	3.0
3.ค้าขาย	35	13.3
4.รับจ้างทางการเกษตร	29	11.0
5.รับจ้างทั่วไป	56	21.2
6.อื่นๆ ได้แก่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	7	2.7

1. **อาชีพหลัก** กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 95.9 ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก รองลงมาร้อยละ 1.1 เท่ากัน มีอาชีพหลักรับจ้างทางการเกษตร งานมีเงินเดือนประจำ และรับจ้างทั่วไป และร้อยละ 0.8 ประกอบอาชีพค้าขาย

2. **อาชีพรอง** กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 21.2 ประกอบอาชีพรองคือรับจ้างทั่วไป รองลงมา ร้อยละ 14.0 ประกอบอาชีพรองคือประกอบการเกษตร ร้อยละ 11.0 ประกอบอาชีพรองคือรับจ้างทางการเกษตร และร้อยละ 3.0 ประกอบอาชีพรองคืองานมีเงินเดือนประจำ

ตารางที่ 4.10 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านขนาดพื้นที่การเกษตรและจำนวนแรงงาน

n =264		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด (ไร่) (n =260)		
1-10	34	13.1
11 –20	98	37.7
21-30	80	30.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 31	48	18.5
Min = 4	Max = 200	
Mean = 25.20	S.D. = 21.996	
2. จำนวนแรงงานที่เป็นสมาชิกในครัวเรือน(คน)		
1	6	2.3
2	72	27.3
3	126	47.7
4	50	18.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 5	10	3.8
Min = 1	Max = 8	
Mean = 2.98	S.D. = 0.971	
3. จำนวนแรงงานจ้าง (คน) (n = 117)		
1-2	81	69.2
3-4	24	20.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 5	12	10.3
Min = 1	Max = 20	
Mean = 2.95	S.D. = 3.451	

1. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด กลุ่มตัวอย่าง 260 คน มีพื้นที่ทำการเกษตร โดยร้อยละ 37.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 11-20 ไร่ รองลงมาร้อยละ 30.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 21-30 ไร่ ร้อยละ 18.5 มีพื้นที่การเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 31 และร้อยละ 13.1 มีพื้นที่

ทำการเกษตรระหว่าง 1-10 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดต่ำสุด 4 ไร่ สูงสุด 200 ไร่ และพื้นที่เฉลี่ย 25.20 ไร่

2. จำนวนแรงงานที่เป็นสมาชิกในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 47.6 มีแรงงานที่เป็นสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 3 คน รองลงมาร้อยละ 27.3 มีแรงงานที่เป็นสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 2 คน ร้อยละ 18.9 มีแรงงานที่เป็นสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 4 คน ร้อยละ 3.8 มีแรงงานที่เป็นสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 5 และร้อยละ 2.3 มีแรงงานที่เป็นสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 1 คน โดยมีแรงงานที่เป็นสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 8 คน และจำนวนแรงงานที่เป็นสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.98 คน

3. จำนวนแรงงานจ้าง กลุ่มตัวอย่าง 117 คน มีแรงงานจ้าง โดยร้อยละ 69.2 มีแรงงานที่เป็นแรงงานจ้างอยู่ระหว่าง 1-2 คน ร้อยละ 20.5 มีแรงงานจ้างอยู่ระหว่าง 3-4 คน และร้อยละ 10.3 มีแรงงานที่เป็นแรงงานจ้างมากกว่าหรือเท่ากับ 5 คน โดยมีแรงงานที่เป็นแรงงานจ้างต่ำสุด 1 คน สูงสุด 20 คน และจำนวนแรงงานที่เป็นแรงงานจ้างเฉลี่ย 2.95 คน

ตารางที่ 4.11 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านแหล่งเงินทุนและรายได้

n = 264

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. แหล่งเงินทุนในการเกษตร		
ของตนเอง	226	85.6
กู้ธนาคารพาณิชย์	5	1.9
กู้ ธกส.	157	59.5
กู้กองทุนหมู่บ้าน	170	64.4
กู้เงินนอกระบบ	2	0.8
2. รายได้จากอาชีพหลักในรอบ 1 ปี (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000	70	26.5
100,001 – 200,000	56	21.2
200,001 – 300,000	48	18.2
มากกว่าหรือเท่ากับ 300,001	90	34.1
Min = 10,000	Max = 3,500,000	
Mean = 278,050.67	S.D. = 420,870.923	
3. รายได้จากอาชีพรองในรอบ 1 ปี (n = 145)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000	22	15.2
15,001 – 20,000	14	9.6
25,001 – 30,000	18	12.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 30,001	91	62.8
Min = 2,000	Max = 1,800,000	
Mean = 69,504.70	S.D. = 159,124.257	

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

4. รายได้จากกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนในรอบ 1 ปี

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

4.1 รายได้จากค่าตอบแทนแรงงาน (n = 76)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาท	18	23.7
501- 1,000	24	31.6
1,001- 1,500	14	18.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 1,501	20	26.3
Min = 200	Max = 11,000	
Mean = 1,635.08	S.D. = 1,826.228	
4.2 รายได้จากเงินปันผล (n = 186)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาท	59	31.7
501- 1,000	70	37.6
1,001- 1,500	15	8.1
มากกว่าหรือเท่ากับ 1,501	42	22.6
Min = 60	Max = 10,000	
Mean = 1,267.38	S.D. = 1501.849	

1. แหล่งเงินทุนในการเกษตร กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 85.6 มีเงินทุนประกอบอาชีพเป็นของตนเอง รองลงมาร้อยละ 64.4 กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 59.5 เป็นการกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธกส.) ร้อยละ 1.9 กู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ และร้อยละ 0.8 กู้เงินนอกระบบ

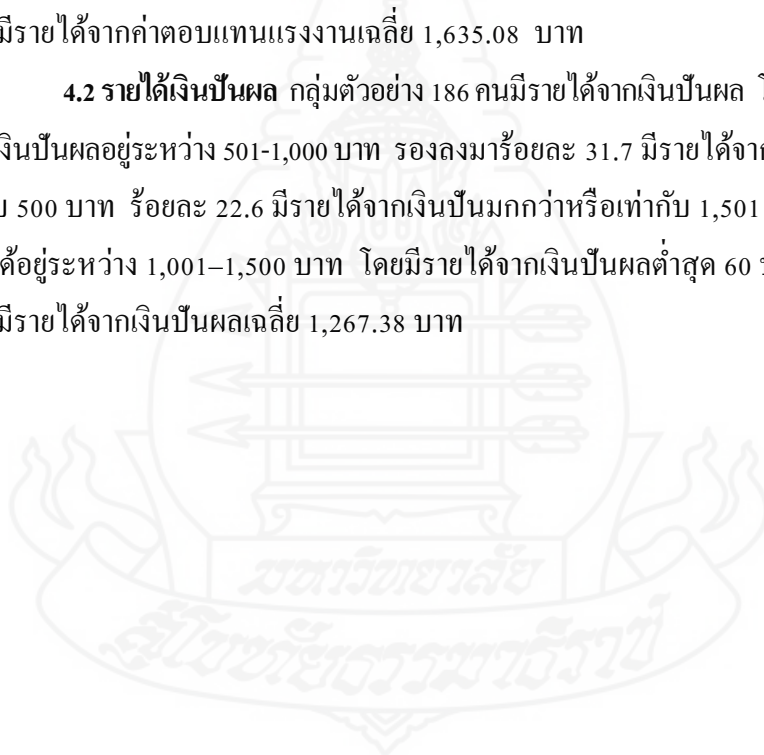
2. รายได้จากอาชีพหลักในรอบ 1 ปี กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 34.1 มีรายได้จากอาชีพหลักมากกว่าหรือเท่ากับ 300,001 บาท รองลงมาร้อยละ 26.5 มีรายได้จากอาชีพหลักน้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท ร้อยละ 21.2 มีรายได้จากอาชีพหลักระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท และร้อยละ 18.2 มีรายได้จากอาชีพหลักระหว่าง 200,001 - 300,000 บาท โดยมีรายได้จากอาชีพหลักต่ำสุด 10,000 บาท สูงสุด 3,500,000 บาท และมีรายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย 278,050.67 บาท

3. รายได้จากอาชีพรองในรอบ 1 ปี กลุ่มตัวอย่าง 145 คน มีรายได้จากอาชีพรอง โดยร้อยละ 62.8 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 30,001 บาท รองลงมาร้อยละ 15.2 มีรายได้จากอาชีพรองน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท ร้อยละ 12.4 มีรายได้จากอาชีพรอง 25,001 – 30,000 บาท และร้อยละ 9.6 มีรายได้ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท โดยมีรายได้จากอาชีพรองต่ำสุด 2,000 บาท สูงสุด 1,800,000 บาท และมีรายได้จากอาชีพรองเฉลี่ย 69,504.70 บาท

4. รายได้จากการร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนในรอบ 1 ปี แบ่งเป็น

4.1 รายได้จากค่าตอบแทนแรงงาน กลุ่มตัวอย่าง 76 คน ได้รับค่าตอบแทนแรงงาน โดยร้อยละ 31.6 มีรายได้จากค่าตอบแทนแรงงานอยู่ระหว่าง 501-1,000 บาท รองลงมาร้อยละ 26.3 มีรายได้จากค่าตอบแทนแรงงานมากกว่าหรือเท่ากับ 1,501 บาท ร้อยละ 23.7 มีรายได้จากค่าตอบแทนแรงงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาท และร้อยละ 18.4 มีรายได้จากค่าตอบแทนแรงงานอยู่ระหว่าง 1001- 1500 บาท โดยมีรายได้จากค่าตอบแทนแรงงานต่ำสุด 200 บาท สูงสุด 11,000 บาท และมีรายได้จากค่าตอบแทนแรงงานเฉลี่ย 1,635.08 บาท

4.2 รายได้เงินปันผล กลุ่มตัวอย่าง 186 คนมีรายได้จากเงินปันผล โดยร้อยละ 37.6 มีรายได้จากเงินปันผลอยู่ระหว่าง 501-1,000 บาท รองลงมาร้อยละ 31.7 มีรายได้จากเงินปันผลน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาท ร้อยละ 22.6 มีรายได้จากเงินปันผลมากกว่าหรือเท่ากับ 1,501 บาท และร้อยละ 8.1 มีรายได้อยู่ระหว่าง 1,001–1,500 บาท โดยมีรายได้จากเงินปันผลต่ำสุด 60 บาท สูงสุด 10,000 บาท และมีรายได้จากเงินปันผลเฉลี่ย 1,267.38 บาท

ตารางที่ 4.12 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านรายจ่ายและสภาพการเป็นหนี้สิน

n =264

1. รายจ่ายนอกภาคเกษตรในรอบ 1 ปี (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	79	30.0
50,001 – 100,000	83	31.4
100,001 – 150,000	45	17.0
150,001- 200,000	24	9.1
มากกว่าหรือเท่ากับ 200,001	33	12.5
Min = 3,000	Max = 3,000,000	
Mean = 150,345.45	S.D. = 301,083.962	
2. รายจ่ายในภาคเกษตรในรอบ 1 ปี (บาท) (n=260)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000	62	23.8
15,001 – 20,000	59	22.7
20,001 –25,000	6	2.3
25,001- 30,000	62	23.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 30,001	71	27.4
Min = 1000	Max = 600,000	
Mean = 40,980.77	S.D. = 68,105.341	
3. สภาพการเป็นหนี้สิน		
ไม่มีหนี้สิน	34	12.9
มีหนี้สิน	230	87.1

จากตารางที่ 4.12 การศึกษาปรากฏผลดังนี้

1. รายจ่ายนอกภาคเกษตรในรอบ 1 ปี กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 31.4 มีรายจ่ายนอกภาคเกษตรระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท รองลงมาร้อยละ 30.0 มีรายจ่ายนอกภาคเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท ร้อยละ 17.0 มีรายจ่ายนอกภาคเกษตรระหว่าง 100,001– 150,000 บาท

ร้อยละ 12.5 มีรายจ่ายนอกภาคเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 200,001 บาท และร้อยละ 9.1 มีรายจ่ายนอกภาคเกษตรอยู่ระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท โดยมีรายจ่ายนอกภาคเกษตรต่ำสุด 3,000 บาท มีรายจ่ายนอกภาคเกษตรสูงสุด 3,000,000 บาท และมีรายจ่ายนอกภาคเกษตรเฉลี่ย 150,345.45 บาท

2. รายจ่ายในภาคเกษตรในรอบ 1 ปี กลุ่มตัวอย่าง 260 คนมีรายจ่ายในภาคเกษตร โดยร้อยละ 27.4 มีรายจ่ายในภาคเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 30,001 บาท รองลงมาร้อยละ 23.8 มีรายจ่ายในภาคเกษตรอยู่ระหว่าง 25,001 บาท เท่ากับน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท และร้อยละ 2.3 มีรายจ่ายในภาคเกษตรอยู่ระหว่าง 20,001-25,000 บาท โดยมีรายจ่ายในภาคเกษตรต่ำสุด 1,000 บาท สูงสุด 600,000 บาท และมีรายจ่ายในภาคเกษตรเฉลี่ย 40,980.77 บาท

3. สภาพการเป็นหนี้สิน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 12.9 ไม่มีหนี้สิน และร้อยละ 87.1 มีหนี้สิน

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

การวิจัยเรื่องนี้ ศึกษาการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ประกอบไปด้วยการบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก การบริหารจัดการการผลิต การบริหารจัดการการตลาด การบริหารการเงิน การติดตามประเมินผล ผลปรากฏในตารางที่ 4.13- 4.18

ตารางที่ 4.13 การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก

โดย 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด n = 264

กิจกรรม/การดำเนินงาน	ระดับการดำเนินงาน					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5 จำนวน (คน) (ร้อยละ)	4 จำนวน (คน) (ร้อยละ)	3 จำนวน (คน) (ร้อยละ)	2 จำนวน (คน) (ร้อยละ)	1 จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
1 โครงสร้างองค์กร						3.74 (0.792)	มาก
1)การออกแบบโครงสร้างของคณะกรรมการ	56 (21.2)	147 (55.7)	46 (17.4)	15 (5.7)	0 (0)	3.92 (0.781)	มาก
2)การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ	35 (13.3)	152 (57.6)	67 (25.4)	8 (3.0)	2 (0.8)	3.80 (0.732)	มาก
3)การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานของคณะกรรมการ	36 (13.6)	124 (47.0)	90 (34.1)	14 (5.3)	0 (0)	3.69 (0.771)	มาก
4)การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม	39 (14.8)	103 (39.0)	94 (35.6)	26 (9.8)	2 (0.8)	3.57 (0.886)	มาก
2 บทบาทหน้าที่						3.69 (0.887)	มาก
1)การจัดทำข้อตกลง/ข้อบังคับในการดำเนินงาน	56 (21.2)	124 (47.0)	67 (25.4)	17 (6.4)	0 (0)	3.83 (0.835)	มาก
2)การเป็นผู้ประสานงาน	51 (19.3)	111 (42.0)	80 (30.3)	0 (0)	0 (0)	3.72 (0.879)	มาก
3)การกำหนดบทบาท หน้าที่ ของสมาชิก	39 (14.8)	106 (40.2)	81 (30.7)	34 (12.9)	4 (1.5)	3.54 (0.947)	มาก

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

n = 264

กิจกรรม/การดำเนินงาน	ระดับการดำเนินงาน					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
3 การพัฒนาความรู้ความสามารถ ของสมาชิก						1.99 (0.954)	น้อย
1)การฝึกอบรม	1 (0.4)	23 (8.7)	18 (6.8)	30 (11.4)	192 (72.7)	1.53 (0.979)	น้อย
2)การสัมมนา	9 (3.4)	11 (4.2)	9 (3.4)	22 (8.3)	213 (80.7)	1.41 (0.987)	น้อย
3)การศึกษาดูงาน	7 (2.7)	14 (5.3)	10 (3.8)	34 (12.9)	199 (75.4)	1.47 (0.982)	น้อย
4)การให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหา แก่สมาชิก	14 (5.3)	20 (7.6)	122 (46.2)	91 (34.5)	17 (6.4)	2.71 (0.899)	ปานกลาง
5)การสร้างขวัญและกำลังใจแก่ สมาชิก	14 (5.3)	34 (12.9)	125 (47.3)	74 (28.0)	17 (6.4)	2.83 (0.923)	ปานกลาง
6)การจัดประชุมคณะกรรมการ ประจำเดือน	2 (0.8)	25 (9.5)	115 (43.6)	101 (38.3)	21 (8.0)	2.57 (0.801)	น้อย
7)การจัดประชุมสมาชิกประจำปี	35 (13.3)	111 (42.0)	58 (22.0)	46 (17.4)	14 (5.3)	3.41 (1.085)	มาก
เฉลี่ยรวม						3.22 (0.876)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 ผลการศึกษาปรากฏผลดังนี้

คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนดำเนินงานกิจกรรมการบริหารจัดการระดับมากในภาพรวม (\bar{X} = 3.22) และใน 2 ประเด็นได้แก่ การบริหารจัดการ โครงสร้างองค์กร (\bar{X} = 3.74) และการบริหารจัดการบทบาทหน้าที่ (\bar{X} = 3.69) และการมีส่วนร่วมระดับน้อย 1 ประเด็น คือการบริหารจัดการการพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก (\bar{X} = 2.23) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การบริหารจัดการโครงสร้างองค์กร พบว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการในระดับมากในประเด็นย่อย 4 ประเด็นได้แก่ การออกแบบโครงสร้างของคณะกรรมการ (\bar{X} = 3.92) การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ (\bar{X} = 3.80) การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานของคณะกรรมการ (\bar{X} = 3.69) การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่ม (\bar{X} = 3.57)

2. การบริหารจัดการบทบาทหน้าที่ พบว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการในระดับมาก ใน 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ การจัดทำข้อตกลง/ข้อบังคับในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.83$) การเป็นผู้ประสานงาน ($\bar{X} = 3.72$) การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิก ($\bar{X} = 3.54$)

3. การพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก พบว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการใน 7 ประเด็นย่อย พบว่า การดำเนินงานระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ การจัดประชุมสมาชิกประจำปี ($\bar{X} = 3.41$) การดำเนินงานระดับปานกลางมี 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การสร้างขวัญและกำลังใจแก่สมาชิก ($\bar{X} = 2.83$) และ 2) การให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาแก่สมาชิก ($\bar{X} = 2.71$) และการดำเนินงานระดับน้อยมี 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การจัดประชุมประจำเดือน ($\bar{X} = 2.57$) 2) การฝึกอบรม ($\bar{X} = 1.53$) 3) การศึกษาดูงาน ($\bar{X} = 1.47$) 4) การสัมมนา ($\bar{X} = 1.41$)

ตารางที่ 4.14 การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการการผลิต

n =264

กิจกรรม/การดำเนินงาน	ระดับการดำเนินงาน					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
1 การวางแผนการผลิต						3.33 (0.987)	
1) การวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่ม	33 (12.5)	102 (38.6)	66 (25.0)	62 (23.5)	0 (0)	3.40 (0.983)	ปานกลาง
2)การกำหนดเป้าหมายและทิศทางของกลุ่ม	29 (11.0)	98 (37.1)	71 (26.9)	60 (22.7)	6 (2.3)	3.32 (1.016)	ปานกลาง
3) การจัดทำแผนการผลิตและการตลาด	27 (10.2)	94 (35.6)	79 (29.9)	58 (22.0)	6 (2.3)	3.30 (0.996)	ปานกลาง
4)การกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานของกลุ่ม	28 (10.6)	81 (30.7)	103 (39.0)	46 (17.4)	6 (2.3)	3.30 (0.954)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n =264

กิจกรรม/การดำเนินงาน	ระดับการดำเนินงาน					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
2 การจัดการปัจจัยการผลิต						3.42 (0.976)	มาก
1)การจัดหาปัจจัยการผลิต	33 (12.5)	93 (35.2)	104 (39.4)	31 (11.7)	3 (1.1)	3.46 (0.897)	มาก
2)การรวบรวมปัจจัยการผลิต	42 (15.9)	91 (34.5)	89 (33.7)	35 (13.3)	7 (2.7)	3.48 (0.998)	มาก
3)การควบคุมและตรวจสอบ คุณภาพของปัจจัยการผลิต	44 (16.7)	90 (34.1)	73 (27.7)	52 (19.7)	5 (1.9)	3.44 (1.045)	มาก
4)การควบคุมการใช้ปัจจัยการผลิต	25 (9.5)	95 (36.0)	89 (33.7)	48 (18.2)	7 (2.7)	3.31 (0.965)	ปานกลาง
3 กระบวนการผลิต						3.10 (0.962)	ปานกลาง
1)การวิเคราะห์ปริมาณและคุณภาพ วัตถุดิบ	25 (9.5)	83 (31.4)	94 (35.6)	60 (22.7)	2 (0.8)	3.26 (0.941)	ปานกลาง
2)การวิเคราะห์ความต้องการของ ตลาด	26 (9.8)	77 (29.2)	86 (32.6)	70 (26.5)	5 (1.9)	3.19 (0.998)	ปานกลาง
3)การวิเคราะห์ศักยภาพการผลิต	26 (9.8)	75 (28.4)	83 (31.4)	76 (28.8)	4 (1.5)	3.16 (1.002)	ปานกลาง
4)การวิเคราะห์ต้นทุน กำไร ในการ ผลิต	48 (18.2)	79 (29.9)	84 (31.8)	51 (19.3)	2 (0.8)	3.45 (1.023)	มาก
5)การกำหนดปริมาณการผลิต	34 (12.9)	86 (32.6)	88 (33.3)	50 (18.9)	6 (2.3)	3.35 (1.002)	ปานกลาง
6)การจัดการวัสดุอุปกรณ์การผลิต	29 (11.0)	96 (36.4)	78 (29.5)	59 (22.3)	2 (0.8)	3.34 (0.970)	ปานกลาง
7)การดำเนินการผลิต	29 (11.0)	88 (33.3)	91 (34.5)	53 (20.1)	3 (1.1)	3.33 (0.956)	ปานกลาง
8)การเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต	3 (1.1)	27 (10.2)	65 (24.6)	144 (54.5)	25 (9.5)	2.39 (0.838)	น้อย
9)การแปรรูปผลผลิต	6 (2.3)	18 (6.8)	113 (42.8)	82 (31.1)	45 (17.0)	2.46 (0.930)	น้อย
เฉลี่ยรวม						3.28 (0.975)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.14 ผลการศึกษาปรากฏผลดังนี้

การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในการบริหารจัดการผลผลิตระดับปานกลางในภาพรวม ($\bar{X} = 3.28$) และใน 2 ประเด็น ได้แก่ การบริหารจัดการการวางแผนการผลิต ($\bar{X} = 3.33$) การบริหารจัดการกระบวนการผลิต ($\bar{X} = 3.10$) และการมีส่วนร่วมระดับมาก 1 ประเด็น คือการบริหารจัดการปัจจัยการผลิต ($\bar{X} = 3.42$) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. **การบริหารจัดการการวางแผนจัดการผลิต** พบว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการในระดับปานกลางในประเด็นย่อย 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่ม ($\bar{X} = 3.40$) 2) การกำหนดเป้าหมายและทิศทางของกลุ่ม ($\bar{X} = 3.32$) 3) การจัดทำแผนการผลิตและการตลาด ($\bar{X} = 3.30$) 4) การกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานของกลุ่ม ($\bar{X} = 3.30$)

2. **การบริหารจัดการปัจจัยการผลิต** พบว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการระดับมากในประเด็นย่อย 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การรวบรวมปัจจัยการผลิต ($\bar{X} = 4.48$) 2) การจัดหาปัจจัยการผลิต ($\bar{X} = 3.46$) 3) การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของปัจจัยการผลิต ($\bar{X} = 3.44$) และการดำเนินงานของคณะกรรมการในระดับปานกลาง 1 ประเด็นย่อย คือ การควบคุมการใช้ปัจจัยการผลิต ($\bar{X} = 3.31$)

3. **การบริหารจัดการกระบวนการผลิต** พบว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการในระดับมาก 1 ประเด็นย่อย คือ การวิเคราะห์ต้นทุน กำไร ในการผลิต ($\bar{X} = 3.45$) การดำเนินงานของคณะกรรมการในระดับปานกลางใน 6 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การกำหนดปริมาณการผลิต ($\bar{X} = 3.35$) 2) การจัดการวัสดุอุปกรณ์การผลิต ($\bar{X} = 3.34$) 3) การดำเนินการผลิต ($\bar{X} = 3.33$) 4) การวิเคราะห์ปริมาณและคุณภาพวัตถุดิบ ($\bar{X} = 3.26$) 5) การวิเคราะห์ความต้องการของตลาด ($\bar{X} = 3.19$) 6) การวิเคราะห์ศักยภาพการผลิต ($\bar{X} = 3.16$) และการดำเนินงานในระดับน้อยใน 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ การแปรรูปผลผลิต ($\bar{X} = 2.46$) และการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต ($\bar{X} = 2.39$)

ตารางที่ 4.15 การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการการตลาด

n =264

กิจกรรม/การดำเนินงาน	ระดับการดำเนินงาน					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
1. การจัดการผลิตภัณฑ์						3.37 (0.995)	ปานกลาง
1)การควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์	22 (8.3)	117 (44.3)	70 (26.5)	50 (18.9)	5 (1.9)	3.38 (0.948)	ปานกลาง
2)การบรรจุหีบห่อ	20 (7.6)	102 (38.6)	80 (30.3)	49 (18.6)	13 (4.9)	3.25 (1.006)	ปานกลาง
3)การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์	33 (12.5)	91 (34.5)	84 (31.8)	45 (17.0)	11 (4.2)	3.34 (1.034)	ปานกลาง
4)การคิดคำนวณ กำไร ขาดทุน	47 (17.8)	102 (38.6)	71 (26.9)	38 (14.4)	6 (2.3)	3.55 (1.016)	มาก
5)การประเมินการตลาด	27 (10.2)	100 (37.9)	83 (31.4)	47 (17.8)	7 (2.7)	3.35 (0.975)	ปานกลาง
2. การจัดจำหน่าย						2.86 (0.985)	ปานกลาง
1)การกำหนดแหล่งจำหน่ายสินค้า	21 (8.0)	103 (39.0)	75 (28.4)	59 (22.3)	6 (2.3)	3.28 (0.974)	ปานกลาง
2)การจัดทำรูปแบบการจำหน่าย	34 (12.9)	89 (33.7)	78 (29.5)	58 (22.0)	5 (1.9)	3.34 (1.019)	ปานกลาง
3)การเชื่อมโยงเครือข่ายตลาด ภายในชุมชน	22 (8.3)	43 (16.3)	83 (31.4)	99 (37.5)	17 (6.4)	2.83 (1.050)	ปานกลาง
4)การเชื่อมโยงเครือข่ายตลาด ภายนอกชุมชน	17 (6.4)	30 (11.4)	70 (26.5)	128 (48.5)	19 (7.2)	2.61 (0.999)	ปานกลาง
5)การเชื่อมโยงเครือข่ายการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การตลาด	11 (4.2)	9 (3.4)	51 (19.3)	157 (59.5)	36 (13.6)	2.25 (0.884)	น้อย

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

n = 264

กิจกรรม/การดำเนินงาน	ระดับการดำเนินงาน					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5 จำนวน (คน) (ร้อยละ)	4 จำนวน (คน) (ร้อยละ)	3 จำนวน (คน) (ร้อยละ)	2 จำนวน (คน) (ร้อยละ)	1 จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
3. การส่งเสริมการขาย						1.67 (0.821)	น้อยที่สุด
1)การจัดกิจกรรม นิทรรศการ	3 (1.1)	4 (1.5)	10 (3.8)	43 (16.3)	204 (77.3)	1.33 (0.725)	น้อยที่สุด
2)การประชาสัมพันธ์สินค้าตามสื่อ	1 (0.4)	4 (1.5)	8 (3.0)	41 (15.5)	210 (79.5)	1.28 (0.631)	น้อยที่สุด
3)การจัดการลด แลก แจก แถม	12 (4.5)	28 (10.6)	79 (29.9)	79 (29.9)	66 (25.0)	2.40 (1.109)	น้อย
เฉลี่ยรวม						2.63 (2.801)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.15 ผลการศึกษาปรากฏผลดังนี้

การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในการบริหารจัดการการตลาด ระดับปานกลางในภาพรวม ($\bar{X} = 2.63$) และใน 2 ประเด็น ได้แก่การจัดการผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.37$) การจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 2.86$) และมีการดำเนินงานระดับน้อยที่สุด 1 ประเด็น คือการส่งเสริมการขาย ($\bar{X} = 1.67$) โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ พบว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการระดับ มาก 1 ประเด็นย่อย คือการคิดคำนวณ กำไร ขาดทุน ($\bar{X} = 3.55$) และมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ใน 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.38$) 2) การกำหนดราคา ผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.34$) 3) การประเมินการตลาด ($\bar{X} = 3.35$) 4) การบรรจุหีบห่อ ($\bar{X} = 3.25$)

3.2 การบริหารจัดการการจัดจำหน่าย พบว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการใน ระดับปานกลางในประเด็นย่อย 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดทำรูปแบบการจำหน่าย ($\bar{X} = 3.34$) 2) การกำหนดแหล่งจำหน่ายสินค้า ($\bar{X} = 3.28$) 3) การเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดภายในชุมชน ($\bar{X} = 2.83$) 4) การเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดภายนอกชุมชน ($\bar{X} = 2.61$) และมีการดำเนินงานระดับ น้อยในประเด็นย่อย 1 ประเด็น ได้แก่ การเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การตลาด ($\bar{X} = 2.25$)

3.3 การบริหารจัดการการส่งเสริมการขาย พบว่าการดำเนินงานของ

คณะกรรมการในระดับน้อยในประเด็นย่อย 1 ประเด็นคือ การจัดการลด แลก แจก แถม ($\bar{X} = 2.40$) และมีการดำเนินงานในระดับน้อยที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ การจัดกิจกรรม นิทรรศการ ($\bar{X} = 1.33$) และการประชาสัมพันธ์สินค้าตามสื่อ ($\bar{X} = 1.28$)

ตารางที่ 4.16 การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการการเงิน

กิจกรรม/การดำเนินงาน	ระดับการดำเนินงาน					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
1. การบริหารรายรับ						3.70	มาก
						(0.948)	
1)การระดมหุ้น/เงินทุนของกลุ่ม	49 (18.6)	122 (46.2)	63 (23.9)	25 (9.5)	5 (1.9)	3.70 (0.924)	มาก
2)การจัดหาแหล่งเงินทุน	52 (19.7)	120 (45.5)	57 (21.6)	34 (12.9)	1 (0.4)	3.71 (0.939)	มาก
3)การจัดทำระบบบัญชีของกลุ่ม	53 (20.1)	116 (43.9)	58 (22.0)	33 (12.5)	4 (1.5)	3.69 (0.981)	มาก
2. การบริหารรายจ่าย						3.38	ปานกลาง
						(0.976)	
1)การจัดทำบัญชีควบคุม	46 (17.4)	121 (45.8)	49 (18.6)	48 (18.2)	0 (0)	3.62 (0.975)	มาก
2)การกำหนดเงินลงทุน	34 (12.9)	111 (42.0)	70 (26.5)	46 (17.4)	3 (1.1)	3.48 (0.963)	มาก
3)การกำหนดค่าตอบแทนแรงงาน	19 (7.2)	93 (35.2)	85 (32.2)	59 (22.3)	8 (3.0)	3.21 (0.971)	ปานกลาง
4)การจัดสรรเงินปันผล	15 (5.7)	104 (39.4)	86 (32.6)	42 (15.9)	17 (6.4)	3.22 (0.997)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

n =264

กิจกรรม/การดำเนินงาน	ระดับการดำเนินงาน					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
3. การจัดสรรกำไร						3.11 (1.044)	ปานกลาง
1)การจัดสรรผลประโยชน์หรือผลกำไรให้สมาชิก	27 (10.2)	106 (40.2)	80 (30.2)	27 (10.2)	24 (9.1)	3.32 (1.085)	ปานกลาง
2)การจัดสรรผลประโยชน์ให้ชุมชน	18 (6.8)	72 (27.3)	101 (38.3)	49 (18.6)	24 (9.1)	3.04 (1.047)	ปานกลาง
3)การจัดสวัสดิการให้สมาชิก	13 (4.9)	70 (26.5)	100 (37.9)	57 (21.6)	24 (9.1)	2.97 (1.002)	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม						3.39 (0.989)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.16 ผลการศึกษาปรากฏผลดังนี้

การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในการบริหารจัดการการเงินระดับปานกลางในภาพรวม ($\bar{X} = 3.39$) และใน 2 ประเด็น ได้แก่ การบริหารจัดการรายจ่าย ($\bar{X} = 3.38$) และการบริหารการจัดสรรกำไร ($\bar{X} = 3.11$) การดำเนินงานระดับมาก 1 ประเด็นคือ การบริหารจัดการรายรับ ($\bar{X} = 3.70$) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การบริหารจัดการรายรับ พบว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการระดับมากในประเด็นย่อย 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดหาแหล่งเงินทุน ($\bar{X} = 3.71$) การระดมหุ้น/เงินทุนของกลุ่ม ($\bar{X} = 3.70$) และการจัดทำระบบบัญชีของกลุ่ม ($\bar{X} = 3.69$)

2. การบริหารจัดการรายจ่าย พบว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการระดับมาก 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ การจัดทำบัญชีควบคุม ($\bar{X} = 3.62$) และการกำหนดเงินลงทุน ($\bar{X} = 3.48$) การมีส่วนร่วมระดับปานกลางใน 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ การจัดสรรเงินปันผล ($\bar{X} = 3.22$) และการกำหนดค่าตอบแทนแรงงาน ($\bar{X} = 3.21$)

3. การบริหารการจัดสรรกำไร พบว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการระดับปานกลางใน 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การจัดสรรผลประโยชน์หรือผลกำไรให้สมาชิก ($\bar{X} = 3.32$) 2) การจัดสรรผลประโยชน์ให้ชุมชน ($\bar{X} = 3.04$) และ 3) การจัดสวัสดิการให้สมาชิก ($\bar{X} = 2.97$)

ตารางที่ 4.17 การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการการติดตามประเมินผล

กิจกรรม/การดำเนินงาน	ระดับการดำเนินงาน					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
1)การเก็บข้อมูลการดำเนินงานมาประเมินผล	1 (0.4)	33 (12.5)	102 (38.6)	115 (43.6)	13 (4.9)	2.60 (0.783)	น้อย
2)การประเมินผลสำเร็จของแผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้	3 (1.1)	41 (15.5)	68 (25.8)	138 (52.3)	14 (5.3)	2.55 (0.857)	น้อย
3)การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข	4 (1.5)	12 (4.5)	67 (25.4)	156 (59.1)	25 (9.5)	2.30 (0.763)	น้อย
เฉลี่ยรวม						2.48 (0.801)	น้อย

จากตารางที่ 4.17 ผลการศึกษาปรากฏผลดังนี้

การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในการบริหารจัดการการติดตามประเมินผลระดับน้อยในภาพรวม ($\bar{X} = 2.48$) และใน 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การเก็บข้อมูลการดำเนินงานมาประเมินผล ($\bar{X} = 2.60$) 2) การประเมินผลสำเร็จของแผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 2.55$) 3) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข ($\bar{X} = 2.30$)

ตารางที่ 4.18 สรุปการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านต่างๆ

กิจกรรม/การดำเนินงาน	\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
1. ด้านการบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก	3.22 (0.876)	ปานกลาง
2. ด้านการบริหารจัดการการผลิต	3.28 (0.975)	ปานกลาง
3. ด้านการบริหารจัดการการตลาด	2.63 (2.801)	ปานกลาง
4. ด้านการบริหารจัดการการเงิน	3.39 (0.989)	ปานกลาง
5. ด้านการบริหารจัดการการประเมินผล	2.48 (0.801)	น้อย
เฉลี่ยรวม	2.91 (0.932)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.18 ผลการศึกษาสรุปผลดังนี้
 การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนระดับปานกลางในภาพรวม
 (\bar{X} = 2.91) และในกิจกรรมการดำเนินงาน 4 ประเด็น ได้แก่ การบริหารการเงิน (\bar{X} = 3.39) การ
 บริหารจัดการผลิต ระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.28) การบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก ระดับปาน
 กลาง (\bar{X} = 3.22) การบริหารจัดการการตลาดระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.63) และการดำเนินงานระดับ
 น้อย 1 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นการติดตามประเมินผล (\bar{X} = 2.48)

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

3.1 ปัญหาการดำเนินงาน

การวิจัยเรื่องนี้ ศึกษาปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก การบริหารจัดการผลผลิต การบริหารจัดการการตลาด การบริหารการเงิน และการติดตามประเมินผล ผลปรากฏในตารางที่ 4.19 - 4.24

ตารางที่ 4.19 ปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก

โดย 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด n = 264

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
การบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก						2.97 (0.838)	ปานกลาง
1) คณะกรรมการขาดประสบการณ์ในการดำเนินงานกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน	4 (1.5)	52 (19.7)	142 (53.8)	63 (23.9)	3 (1.1)	2.97 (0.737)	ปานกลาง
2) คณะกรรมการไม่เผยแพร่ข่าวสารให้สมาชิกทราบ	1 (0.4)	50 (18.9)	145 (54.9)	58 (22.0)	10 (3.8)	2.90 (0.754)	ปานกลาง
3) คณะกรรมการมีความขัดแย้งกันเอง	0 (0.0)	58 (22.0)	137 (51.9)	58 (22.0)	11 (4.2)	2.92 (0.775)	ปานกลาง
4) คณะกรรมการขาดทักษะในการทำงาน	0 (0.0)	66 (25.0)	135 (51.1)	53 (20.1)	10 (3.8)	2.97 (0.777)	ปานกลาง
5) คณะกรรมการไม่มีมนุษยสัมพันธ์กับองค์กรอื่นๆ	0 (0.0)	65 (24.6)	124 (47.0)	66 (25.0)	9 (3.4)	2.93 (0.794)	ปานกลาง
6) คณะกรรมการไม่มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน	10 (3.8)	56 (21.2)	130 (49.2)	55 (20.0)	13 (4.9)	2.98 (0.878)	ปานกลาง
7) คณะกรรมการไม่รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	8 (3.0)	51 (19.3)	137 (51.9)	54 (20.5)	14 (5.3)	2.94 (0.855)	ปานกลาง
8) ขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิก	19 (7.2)	49 (18.6)	123 (46.6)	53 (20.1)	53 (20.1)	2.98 (0.990)	ปานกลาง
9) วิสาหกิจชุมชนมีการประชุมเพียงเดือนละ 1 ครั้ง	23 (8.7)	75 (28.4)	111 (42.0)	40 (15.2)	15 (5.7)	3.19 (0.989)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.19 การบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก พบว่าปัญหาในการบริหารจัดการระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.97$) และใน 9 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) วิสาหกิจชุมชนมีการประชุมเพียงเดือนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 3.19$) 2) คณะกรรมการไม่มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน ($\bar{X} = 2.98$) 3) ขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิก ($\bar{X} = 2.98$) 4) คณะกรรมการขาดประสบการณ์ในการดำเนินงานกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 2.97$) 5) คณะกรรมการขาดทักษะในการทำงาน ($\bar{X} = 2.97$) 6) คณะกรรมการไม่รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ($\bar{X} = 2.94$) 7) คณะกรรมการไม่มีมนุษยสัมพันธ์กับองค์กรอื่นๆ ($\bar{X} = 2.93$) คณะกรรมการมีความขัดแย้งกันเอง ($\bar{X} = 2.92$) และ 9) คณะกรรมการไม่เผยแพร่ข่าวสารให้สมาชิกทราบ ($\bar{X} = 2.90$)

ตารางที่ 4.20 ปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการการผลิต

n = 264

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
การบริหารจัดการการผลิต						2.95 0.987	ปานกลาง
1) ขาดการจัดทำแผนการผลิต	12 (4.5)	54 (20.5)	126 (47.7)	49 (18.6)	23 (8.7)	2.94 (0.959)	ปานกลาง
2) ไม่มีเป้าหมายการผลิตไว้อย่างชัดเจนชัดเจน	13 (4.9)	62 (23.5)	120 (45.5)	50 (18.9)	19 (7.2)	3.00 (0.955)	ปานกลาง
3) ไม่มีการกำหนดขั้นตอนการผลิต	18 (6.8)	52 (19.7)	118 (44.7)	51 (19.3)	25 (9.5)	2.95 (1.021)	ปานกลาง
4) บัญชีการผลิตมีไม่เพียงพอ	13 (4.9)	62 (23.5)	120 (45.5)	50 (18.9)	19 (7.2)	3.03 (1.022)	ปานกลาง
5) ขาดแคลนแรงงาน	10 (3.8)	56 (21.2)	107 (40.5)	49 (18.6)	42 (15.9)	2.78 (1.069)	ปานกลาง
6) ไม่มีความรู้การแปรรูปผลผลิต	12 (4.5)	56 (21.2)	133 (50.4)	48 (18.2)	15 (5.7)	3.01 (0.898)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.20 การบริหารจัดการการผลิต พบว่าปัญหาในการบริหารจัดการการผลิตระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.95$) และใน 6 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) บัญชีการผลิตมีไม่เพียงพอ ($\bar{X} = 3.03$) 2) ไม่มีความรู้การแปรรูปผลผลิต ($\bar{X} = 3.01$) 3) ไม่มีเป้าหมายการผลิตไว้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.00$) 4)

ไม่มีกำหนดขั้นตอนการผลิต ($\bar{X} = 2.95$) 5) ขาดการจัดทำแผนการผลิต ($\bar{X} = 2.94$) และ 6) ขาดแคลนแรงงาน ($\bar{X} = 2.78$)

ตารางที่ 4.21 ปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการ การตลาด

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
การบริหารจัดการการตลาด						2.98 (0.969)	ปานกลาง
1) ขาดการวางแผนการตลาด	9 (3.4)	58 (22.0)	124 (47.0)	47 (17.8)	26 (9.8)	2.91 (0.961)	ปานกลาง
2) ขาดการศึกษาข้อมูลการตลาด	7 (2.7)	77 (29.2)	111 (42.0)	46 (17.4)	23 (8.7)	3.00 (0.961)	ปานกลาง
3) ขาดการพัฒนาคุณภาพผลผลิต	7 (2.7)	66 (25.0)	123 (46.6)	39 (14.8)	29 (11.0)	2.94 (0.971)	ปานกลาง
4) ขาดวัตถุดิบ	7 (2.7)	94 (35.6)	98 (37.1)	42 (15.9)	23 (8.7)	3.08 (0.984)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.21 การบริหารจัดการการตลาด พบว่าปัญหาในการบริหารจัดการ การตลาดระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.98$) และใน 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) ขาดวัตถุดิบ ($\bar{X} = 3.08$) 2) ขาดการศึกษาข้อมูลการตลาด ($\bar{X} = 3.00$) 3) ขาดการพัฒนาคุณภาพผลผลิต ($\bar{X} = 2.94$) 4) ขาดการวางแผนการตลาด ($\bar{X} = 2.91$)

ตารางที่ 4.22 ปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารการเงิน

n =264

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					\bar{X} (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
การบริหารการเงิน						2.62 (1.105)	ปานกลาง
1) ขาดเงินทุนหมุนเวียน	9 (3.4)	78 (29.5)	55 (20.8)	53 (20.1)	69 (26.1)	2.64 (1.247)	ปานกลาง
2) ไม่มีการระดมหุ้น	5 (1.9)	54 (20.5)	104 (39.4)	52 (19.7)	49 (18.6)	2.67 (1.057)	ปานกลาง
3) ต้นทุนผลผลิตสูง	3 (1.1)	79 (29.9)	69 (26.1)	42 (15.9)	71 (26.9)	2.62 (1.202)	ปานกลาง
4) การแบ่งปันผลประโยชน์ไม่เหมาะสม	2 (0.8)	30 (11.4)	123 (46.6)	67 (25.4)	42 (15.9)	2.56 (0.917)	น้อย

จากตารางที่ 4.22 การบริหารการเงิน พบว่าปัญหาในการบริหารจัดการการเงินระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$) และใน 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) ไม่มีการระดมหุ้น ($\bar{X} = 2.67$) 2) ขาดเงินทุนหมุนเวียน ($\bar{X} = 2.64$) และ 3) ต้นทุนผลผลิตสูง ($\bar{X} = 2.62$) และปัญหาการดำเนินงานในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ การแบ่งปันผลประโยชน์ไม่เหมาะสม ($\bar{X} = 2.56$)

ตารางที่ 4.23 ปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านการติดตามประเมินผล

n = 264

	ระดับความรุนแรงของปัญหา					\bar{X} (S.D)	ความหมาย
	5 จำนวน (คน) (ร้อยละ)	4 จำนวน (คน) (ร้อยละ)	3 จำนวน (คน) (ร้อยละ)	2 จำนวน (คน) (ร้อยละ)	1 จำนวน (คน) (ร้อยละ)		
การติดตามประเมินผล						3.90 (1.128)	มาก
1) ไม่ปฏิบัติตามแผนของกลุ่มที่ตั้งไว้	148 (56.1)	44 (16.7)	37 (14.0)	24 (9.1)	11 (4.2)	4.11 (1.197)	มาก
2) ขาดการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง	134 (50.8)	56 (21.2)	35 (13.3)	25 (9.5)	14 (5.3)	4.03 (1.225)	มาก
3) ไม่มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข	81 (30.7)	100 (37.9)	34 (12.9)	34 (12.9)	15 (5.7)	3.75 (1.185)	มาก
4) ไม่มีการเก็บข้อมูลการดำเนินงานมาประเมินผล	52 (19.7)	114 (43.2)	71 (26.9)	26 (9.8)	1 (0.4)	3.72 (0.905)	มาก
เฉลี่ยรวม						3.08 (1.005)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.23 การติดตามประเมินผล พบว่าปัญหาในการบริหารจัดการการติดตามประเมินผลระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) และใน 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) ไม่ปฏิบัติตามแผนของกลุ่มที่ตั้งไว้ ($\bar{X} = 4.11$) 2) ขาดการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.03$) 3) ไม่มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข ($\bar{X} = 3.75$) และ 4) ไม่มีการเก็บข้อมูลการดำเนินงานมาประเมินผล ($\bar{X} = 3.72$)

ตารางที่ 4.24 สรุปปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนด้านต่างๆ

กิจกรรม/การดำเนินงาน	\bar{X} (S.D.)	ความหมาย
1. ด้านการบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก	2.97 (0.838)	ปานกลาง
2. ด้านการบริหารจัดการการผลิต	2.95 0.987	ปานกลาง
3. ด้านการบริหารจัดการการตลาด	2.98 (0.969)	ปานกลาง
4. ด้านการบริหารจัดการการเงิน	2.62 (1.105)	ปานกลาง
5. ด้านการบริหารจัดการการประเมินผล	3.90 (1.128)	มาก
เฉลี่ยรวม	3.08 (1.005)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.24 ผลการศึกษาสรุปผลดังนี้

ปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนระดับปานกลางในภาพรวม (\bar{X} = 3.08) มีปัญหาในกิจกรรมการดำเนินงานระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการการประเมินผล (\bar{X} = 3.90) และมีปัญหาการดำเนินงานระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการการตลาด (\bar{X} = 2.98) ด้านการบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก (\bar{X} = 2.97) ด้านการบริหารจัดการการผลิต (\bar{X} = 2.95) ด้านบริหารจัดการการเงิน (\bar{X} = 2.62)

3.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 182 คน จากจำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 68.9 ให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

3.2.1 ด้านการบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก คณะกรรมการต้องจัดประชุมทุกเดือน เพื่อชี้แจงผลการดำเนินงานและข่าวสารให้สมาชิกทราบ และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดง

ความคิดเห็น เป็นการสร้างประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก จะทำให้เกิดความสามัคคี ลดความขัดแย้งภายในกลุ่ม

3.2.2 ด้านการบริหารจัดการการผลิต ในการดำเนินงานต้องมีแผนมีขั้นตอนการปฏิบัติชัดเจนเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย การจัดทำแผนสมาชิกต้องมีส่วนร่วมด้วยทุกครั้ง จะทำให้สมาชิกและคณะกรรมการมีความเข้าใจในการปฏิบัติเหมือนกัน การดำเนินการผลิตต้องให้สอดคล้องกับแรงงานที่มี และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

3.2.3 ด้านบริหารจัดการการตลาด การขาดวัตถุดิบจากธรรมชาติ ต้องหาพื้นที่ปลูกทดแทนให้เพียงพอกับความต้องการหรือแลกเปลี่ยนวัตถุดิบจากกลุ่มเครือข่าย การผลิตสินค้าต้องศึกษาหาความรู้ด้านการผลิตและการตลาดจากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

3.2.4 ด้านการบริหารจัดการการเงิน คณะกรรมการต้องแจ้งให้สมาชิกทราบสถานการณ์การเงินของกลุ่มและผลประโยชน์ที่สมาชิกร่วมหุ้นเพื่อนำเงินหุ้นมาเป็นทุนดำเนินการผลิต หากต้นทุนการผลิตสูงคณะกรรมการต้องจัดหาวัตถุดิบอื่นมาทดแทนเป็นบางส่วนเพื่อลดต้นทุนการผลิตลงแต่ต้องรักษาคุณภาพให้คงที่หรือพัฒนาให้ดีขึ้น จะทำให้ผู้บริโภคหรือชุมชนมีความต้องการเหมือนเดิม

3.2.5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1) วิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเรื่องการจัดตั้งและการดำเนินงาน สำหรับเรื่องการทำธุรกิจ การตลาด และการแปรรูปผลผลิต ยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาให้ความรู้ จึงต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้เรื่องดังกล่าว

2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่มีความรู้การทำบัญชีการเงิน ต้องการให้มีการจัดอบรมการทำบัญชีและการใช้คอมพิวเตอร์

3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตได้แต่ไม่มีที่จำหน่าย ต้องการให้หน่วยงานราชการและเอกชนจัดหาตลาดจำหน่ายให้ด้วย

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยนำเสนอในประเด็นสำคัญที่จำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 **วัตถุประสงค์ของการวิจัย** การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน 2) การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 **ประชากรในการวิจัย** คือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการประเมินในระดับปานกลาง จำนวน 112 กลุ่ม ในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

1.2.2 **กลุ่มตัวอย่าง** เป็นการเจาะจง (purposive sampling) คณะกรรมการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการประเมินในระดับปานกลาง กลุ่มละ 3 คน ที่มีตำแหน่งในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คือประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่าง 88 กลุ่ม คณะกรรมการกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 264 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ตามสัดส่วนของแต่ละตำบล

1.3 **เครื่องมือในการวิจัย** ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีคำถามแบบปลายเปิดและแบบปลายปิดแล้วตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย นำมาหาค่าความเชื่อถือและนำมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้น

1.4 **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลในพื้นที่หมู่บ้านมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.6 ผลการวิจัย จากการวิจัยข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1.6.1 สภาพทางสังคมของคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการ

วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 51.43 ปี สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.91 คน ระยะเวลาที่เข้ามาทำหน้าที่คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 3.89 ปี ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 4.44 ปี คณะกรรมการเกือบหนึ่งในสี่เคยได้รับการอบรมเรื่อง วิสาหกิจชุมชน และหนึ่งในสิบ เคยได้รับการอบรมวิสาหกิจชุมชนเรื่อง การบริหารวิสาหกิจชุมชน 1 ครั้ง จำนวน 54 คน เคยอบรม 2 ครั้ง จำนวน 7 คน เคยอบรมวิสาหกิจชุมชน เรื่องการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 1 ครั้ง จำนวน 21 คน เคยอบรม 2 ครั้ง จำนวน 5 คน แรงจูงใจระดับมากที่สุดที่เข้ามาทำหน้าที่ในบทบาทคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ต้องการให้มีรายได้เสริม ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สร้างอาชีพให้เกิดขึ้นในระดับชุมชนและครอบครัว และให้ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากรัฐและสถาบันการเงิน แรงจูงใจที่ต้องการเข้ามาทำหน้าที่ในบทบาทคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน รองลงมาได้แก่ ต้องการพัฒนาความรู้และทักษะการเป็นผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการยอมรับนับถือและศรัทธาของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

แหล่งและระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวมนักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่รัฐจากหน่วยงานอื่น เป็นสื่อสำคัญที่สามารถถ่ายทอดความรู้แก่คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน เพราะปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับคณะกรรมการ วิสาหกิจชุมชน ส่วนด้านสื่อสิ่งพิมพ์ได้รับความรู้ระดับน้อยที่สุด เพราะคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนอายุมากโดยเฉลี่ย 51.43 ปี การศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา จึงไม่ถนัดรับความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์

1.6.2 สภาพทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการ

วิสาหกิจชุมชนมีอาชีพหลัก คือ ประกอบการเกษตร อาชีพรอง คือ รับจ้างทั่วไป มีพื้นที่การเกษตรโดยเฉลี่ย 25.20 ไร่ มีแรงงานในครัวเรือนเป็นแรงงานหลักโดยมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ยครัวเรือนละ 2.98 คน เงินทุนในการประกอบอาชีพการเกษตรส่วนมากเป็นเงินของตนเอง รองลงมาเป็นเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีรายได้จากอาชีพหลักโดยเฉลี่ย 278,050.67 บาท จากอาชีพรองโดยเฉลี่ย 69,504.70 บาท มีรายได้ในการร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน เป็นค่าตอบแทนแรงงานในการร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนโดยเฉลี่ย 1,635.08 บาท และเงินปันผลโดยเฉลี่ย 1,267.38 บาท มีหนี้สินโดยเฉลี่ยร้อยละ 87.1

คณะกรรมการมีรายจ่ายของครุเรือนนอกภาคเกษตรโดยเฉลี่ย 150,345.45 บาท ในภาคเกษตรเฉลี่ย 40,980.77 บาท ทำให้ส่วนใหญ่มีหนี้สิน

1.6.3 การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ การบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก การบริหารจัดการการผลิต การบริหารจัดการการตลาด การบริหารจัดการการเงิน และการบริหารจัดการการติดตามประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก คณะกรรมการมีการดำเนินงานในภาพรวมระดับปานกลาง โดยมีการบริหาร 3 ด้านดังนี้

(1) การบริหารจัดการโครงสร้างองค์กร คณะกรรมการดำเนินงานระดับมากในประเด็นย่อย 4 ประเด็น ได้แก่ การออกแบบโครงสร้างของคณะกรรมการ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานของคณะกรรมการ และการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่ม

(2) การบริหารจัดการบทบาทหน้าที่ คณะกรรมการดำเนินงานระดับมากในประเด็นย่อย 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดทำข้อตกลง/ข้อบังคับในการดำเนินงาน การเป็นผู้ประสานงาน และการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิก

(3) การพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก คณะกรรมการดำเนินงานในภาพรวมระดับน้อย โดยมีการดำเนินงานระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ การจัดประชุมสมาชิกประจำปี และมีการดำเนินงานระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การสร้างขวัญและกำลังใจแก่สมาชิก และการให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาแก่สมาชิก คณะกรรมการดำเนินงานระดับน้อย 4 ประเด็น ได้แก่ การจัดประชุมประจำเดือน การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการสัมมนา

2) การบริหารจัดการการผลิต ในภาพรวมการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนระดับปานกลาง โดยมีการบริหาร 3 ด้าน ดังนี้

(1) การวางแผนการผลิต คณะกรรมการดำเนินงานระดับปานกลางในภาพรวม 4 ประเด็น ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่ม การกำหนดเป้าและทิศทางในการดำเนินงานของกลุ่ม การจัดทำแผนการผลิตและการตลาด และการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานและวิธีการปฏิบัติงานของกลุ่ม

(2) การจัดการปัจจัยการผลิต คณะกรรมการดำเนินงานระดับมากในภาพรวมและใน 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ การรวบรวมปัจจัยการผลิต การจัดหาปัจจัยการผลิต และการควบคุมและการตรวจสอบคุณภาพของปัจจัยการผลิต คณะกรรมการดำเนินงานระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ การควบคุมการใช้ปัจจัยการผลิต

(3) กระบวนการผลิต คณะกรรมการดำเนินงานระดับมาก 1 ประเด็น คือการวิเคราะห์ต้นทุน กำไรในการผลิต คณะกรรมการดำเนินงานระดับปานกลางในภาพรวมและใน 6 ประเด็นย่อย ได้แก่ การกำหนดปริมาณการผลิต การจัดการวัสดุอุปกรณ์การผลิต การดำเนินการผลิต การวิเคราะห์ปริมาณและคุณภาพวัตถุดิบ การวิเคราะห์ความต้องการของตลาด และการวิเคราะห์ศักยภาพการผลิต คณะกรรมการมีการดำเนินงานระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ การแปรรูปผลผลิตและการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต

3) การบริหารจัดการการตลาด การดำเนินงานในภาพรวมระดับปานกลาง โดยมีการบริหาร 3 ด้านดังนี้

(1) การจัดการผลิตภัณฑ์ คณะกรรมการดำเนินงานระดับมาก 1 ประเด็น คือการคิดคำนวณกำไร ขาดทุน คณะกรรมการดำเนินงานระดับปานกลาง 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ การควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ การประเมินการตลาด การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ และการบรรจุหีบห่อ

(2) การจัดจำหน่าย คณะกรรมการดำเนินงานระดับปานกลาง 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ การจัดทำรูปแบบการจำหน่าย การกำหนดแหล่งจำหน่ายสินค้า การเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดภายในชุมชน และการเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดภายนอกชุมชน และคณะกรรมการมีการดำเนินงานระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ การเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การตลาด

(3) การส่งเสริมการขาย คณะกรรมการดำเนินงานระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ การจัดการลด แลก แจก แถม คณะกรรมการมีส่วนร่วมระดับน้อยที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ การจัดกิจกรรมนิทรรศการและการประชาสัมพันธ์สินค้าตามสื่อ

4) การบริหารจัดการการเงิน ในภาพรวมการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนระดับปานกลาง โดยมีการบริหาร 3 ด้าน ดังนี้

(1) การบริหารรายรับ คณะกรรมการมีการดำเนินงานระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดหาแหล่งเงินทุน การระดมหุ้น/เงินทุนของกลุ่ม และการจัดทำระบบบัญชีของกลุ่ม

(2) การบริหารรายจ่าย คณะกรรมการดำเนินงานระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การจัดทำบัญชีควบคุมและการกำหนดเงินลงทุน คณะกรรมการดำเนินงานระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การจัดสรรเงินปันผลและการกำหนดค่าตอบแทนแรงงาน

(3) การจัดสรรกำไร คณะกรรมการดำเนินงานระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดสรรผลประโยชน์หรือผลกำไรให้สมาชิก การจัดสรรผลประโยชน์ให้ชุมชน และการจัดสวัสดิการให้สมาชิก

5) การบริหารจัดการการติดตามประเมินผล คณะกรรมการมีการดำเนินงานระดับน้อยในภาพรวมและใน 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ การเก็บข้อมูลการดำเนินงานมาประเมินผล

การประเมินผลสำเร็จของแผนการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข

1.6.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

ปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก การบริหารจัดการผลผลิต การบริหารจัดการการตลาด การบริหารการเงินและในภาพรวมปัญหาการดำเนินงานระดับปานกลาง ส่วนการบริหารจัดการการติดตามประเมินผล คณะกรรมการมีปัญหาการดำเนินงานระดับมาก โดยมีประเด็นย่อยระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ ไม่ปฏิบัติตามแผนของกลุ่มที่ตั้งไว้ ขาดการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข และไม่มีการเก็บข้อมูลการดำเนินงานมาประเมินผล ส่วนการบริหารการเงิน ประเด็นย่อยการแบ่งปันผลประโยชน์ไม่เหมาะสม คณะกรรมการมีปัญหาการดำเนินงานระดับน้อย

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลทางสังคมเศรษฐกิจและการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะ มีประเด็นนำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ข้อมูลด้านสังคม ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุเฉลี่ย 51.43 ปี การศึกษาค่ำ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การเข้ามาทำหน้าที่ คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนมีระยะเวลาสั้นและได้รับการอบรมวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน และการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนน้อย ทำให้คณะกรรมการขาดประสบการณ์ ขาดความรู้ความสามารถในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

2.2 แหล่งและระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวมนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่รัฐจากหน่วยงานอื่น เป็นสื่อสำคัญที่สามารถถ่ายทอดความรู้แก่คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน เพราะปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ส่วนด้านสื่อสิ่งพิมพ์ได้รับความรู้ระดับน้อยที่สุด เพราะคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนอายุมากโดยเฉลี่ย 51.43 ปี การศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา จึงไม่ถนัดรับความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์

2.3 แรงจูงใจในการเข้ามาทำหน้าที่ในบทบาทคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน เพราะต้องการสร้างอาชีพให้เกิดขึ้นในชุมชนให้มีรายได้เสริมแก่ครอบครัว โดยหวังว่าจะได้รับการ

สนับสนุนเงินงบประมาณจากรัฐและสถาบันการเงิน จึงได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยคณะกรรมการได้รับความศรัทธาและเคารพนับถือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจึงได้รับการคัดเลือกเข้ามาทำหน้าที่ในบทบาทคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ตามนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตรในการพัฒนาอาชีพของเกษตรกรให้มีความยั่งยืน ตามพระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548

2.4 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนประกอบการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ทุนในการประกอบอาชีพเป็นเงินทุนส่วนตัว และการกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การประกอบการเกษตรของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ทำนา ทำสวนยางพารา ทำสวนปาล์ม น้ำมันซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ จึงต้องใช้แรงงานทั้งในครัวเรือนและแรงงานภายนอก จึงทำให้คณะกรรมการมีรายได้โดยเฉลี่ย 278,050.67 บาทต่อปี คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนที่เป็นวัยแรงงานยังใช้เวลาว่างจากอาชีพหลักไปทำงานรับจ้างทั่วไปซึ่งเป็นอาชีพรอง ทำให้มีรายได้จากอาชีพรองเฉลี่ย 69,504.70 บาท คณะกรรมการยังมีรายได้จากการร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นค่าตอบแทนแรงงานและเงินปันผลจากการผลิตสินค้าจำหน่ายแก่ชุมชนในพื้นที่และนอกชุมชน โดยเป็นค่าตอบแทนแรงงานเฉลี่ย 1,635.08 บาทต่อปี และเงินปันผลเฉลี่ย 1,267.38 บาทต่อปี แต่กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนขาดความต่อเนื่อง ขาดวัตถุดิบ ต้นทุนการผลิตสูง บางฤดูกาลไม่มีการดำเนินกิจกรรมอะไร ไม่มีสินค้าจำหน่าย ทำให้ได้รับค่าตอบแทนแรงงานและเงินปันผลน้อย ในการเข้ามาทำหน้าที่คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนเป็นการเสียสละเพื่อชุมชนเท่านั้น

คณะกรรมการมีรายจ่ายนอกภาคเกษตรซึ่งเป็นค่าการศึกษาบุตร ค่าผ่อนรถ ค่าอุปโภคบริโภคเฉลี่ย 150,345.45 บาท ค่าใช้จ่ายในภาคเกษตร เช่น ค่าปัจจัยการผลิต ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย 4,049.77 บาท คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนมีรายจ่ายนอกภาคเกษตรมากกว่าในภาคเกษตรเมื่อเปรียบเทียบกับรายรับ คณะกรรมการมีรายได้น้อยต้องกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมาลงทุนในการประกอบอาชีพการเกษตร ทำให้คณะกรรมการส่วนใหญ่มีหนี้สิน

2.5 การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ มีประเด็นนำมาอภิปรายผล ได้แก่ การบริหารจัดการ โครงสร้างองค์กร การบริหารจัดการบทบาทหน้าที่ การบริหารจัดการการพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก การบริหารจัดการส่งเสริมการขาย การบริหารจัดการการเงิน และการบริหารจัดการการติดตามประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.5.1 การบริหารจัดการโครงสร้างขององค์กร ในภาพรวมคณะกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระดับมาก โดยได้ออกแบบโครงสร้างของคณะกรรมการและกำหนดบทบาทให้คณะกรรมการแต่ละฝ่ายปฏิบัติชัดเจน การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานกิจกรรมได้เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มด้วยทุกครั้ง

2.5.2 การบริหารจัดการบทบาทหน้าที่ คณะกรรมการมีการดำเนินงานระดับมากโดยมีการจัดทำข้อตกลง ข้อบังคับของกลุ่มเพื่อให้สมาชิกกลุ่มถือปฏิบัติ โดยจัดประชุมเพื่อให้สมาชิกและคณะกรรมการทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิก และการเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

2.5.3 การพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก คณะกรรมการมีการดำเนินงานระดับน้อย เนื่องจากไม่ให้ความสำคัญในการจัดฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถแก่สมาชิก ทำให้สมาชิกขาดประสบการณ์ ขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทั้งๆที่การพัฒนาความรู้ความสามารถเป็นสิ่งจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ในประเด็นย่อยการจัดประชุมคณะกรรมการประจำเดือนคณะกรรมการจัดประชุมประจำเดือนไม่ต่อเนื่องทุกเดือน เพราะคณะกรรมการประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก มีกิจกรรมในไร่ในนาที่หลากหลาย เช่น การทำนา การทำสวนยางพารา การทำสวนปาล์มน้ำมันซึ่งเป็นอาชีพที่สร้างรายได้หลัก ประกอบกับการทำกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนไม่ต่อเนื่องตลอดปี จึงไม่มีความพร้อมในการจัดประชุม ทำให้สมาชิกไม่รู้ข้อมูลด้านการเงินและสถานการณ์ของกลุ่ม ไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงาน ขาดขวัญและกำลังใจทำงานร่วมกัน

2.5.4 การบริหารจัดการการส่งเสริมการขาย คณะกรรมการมีการดำเนินงานระดับน้อยที่สุด โดยเฉพาะในประเด็นการจัดกิจกรรม นิทรรศการ การประชาสัมพันธ์สินค้าตามสื่อ เพราะเหตุนี้จึงทำให้ชุมชนภายนอกไม่รู้ข้อมูล การซื้อขายระหว่างชุมชนและเครือข่ายจึงไม่เกิดขึ้น คณะกรรมการจึงน่าจะได้รับการฝึกอบรมด้านการประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบเพื่อจะได้นำมาปฏิบัติ ผู้บริโภคจะได้รับรู้ข้อมูลสินค้าของวิสาหกิจ ประเด็นการจัดการลดแลก แจก แถมเป็นกลยุทธ์การค้ารูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้บริโภคได้รับรู้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบนี้คณะกรรมการมีการดำเนินงานระดับน้อย คณะกรรมการต้องศึกษาและปฏิบัติเช่นเดียวกันกับประเด็นการจัดกิจกรรมนิทรรศการ

2.5.5 การจัดการการบริหารการเงิน คณะกรรมการมีการดำเนินงานใน

ภาพรวมระดับปานกลางในภาพรวม โดยในการบริหารรายรับนั้นคณะกรรมการมีการดำเนินงานระดับมาก ในประเด็นย่อยการระดมหุ้น/เงินทุนของกลุ่ม ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการหาแหล่งเงินทุน การจัดทำระบบบัญชีของกลุ่ม การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในการจัดทำผลิตภัณฑ์ที่เป็นสินค้าจำเป็นต้องใช้เงินทุน จึงต้องมีการจัดหาทุนเริ่มต้นจากการระดมหุ้นจากสมาชิกตามข้อตกลงของกลุ่ม และจัดหาแหล่งทุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสินเชื่อจากธนาคาร

2.5.6 การบริหารจัดการการติดตามประเมินผล คณะกรรมการมีการดำเนินงานระดับน้อยในภาพรวม เพราะคณะกรรมการไม่มีความรู้ในการประเมินผล ไม่เข้าใจขั้นตอนการประเมิน และไม่ติดตามประเมินความสำเร็จของงานตามแผนงานโครงการของวิสาหกิจชุมชน ไม่ได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข ทำให้คณะกรรมการไม่ทราบปัญหาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การทำงานไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข ขาดการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาจากสมาชิก ทำให้มีผลต่อการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

2.6 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการระดับมากในภาพรวม 1 ประเด็น คือการติดตามประเมินผล ซึ่งมีผลการอภิปรายดังนี้

การติดตามประเมินผล การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนไม่ได้ปฏิบัติงานตามแผน เพราะคณะกรรมการมีความเข้าใจว่า แผนปฏิบัติงานและการประเมินผลไม่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของกลุ่ม การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเป็นการดำเนินงานธุรกิจด้านการค้า การบริการ ให้ชุมชนมีรายได้เท่านั้น การนำผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจออกจำหน่ายเป็นรายได้เป็นความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการจึงไม่ได้ประเมินผลการทำงานของวิสาหกิจชุมชน ประกอบกับคณะกรรมการไม่มีความรู้ด้านการประเมินผล ไม่เข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติและการเก็บข้อมูลมาประเมิน ทำให้คณะกรรมการไม่ปฏิบัติตามแผนของกลุ่มที่ตั้งไว้

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองจังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการบริหารจัดการองค์กรในระดับปานกลาง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมให้คณะกรรมการมีความรู้เรื่องการบริหารจัดการองค์กร การบริหารบุคลากรให้รู้จักแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการแต่ละฝ่ายให้มีบทบาทหน้าที่ชัดเจน การทำงานของคณะกรรมการแต่ละฝ่ายต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมและรับรู้สถานการณ์ในการดำเนินงาน

3.1.2 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่มีประสบการณ์ ขาดความรู้ความสามารถในการทำงาน ทำให้การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนด้วยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงาน เพื่อสร้างประสบการณ์ในการทำงานให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี จะทำให้เกิดแนวคิดตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

3.1.3 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแผนการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ การจัดการส่งเสริมการขาย การจัดทำบัญชี เพราะคณะกรรมการส่วนใหญ่อายุมากจบการศึกษาภาคบังคับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของท้องถิ่น และศักยภาพของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ศึกษากระบวนการผลิตและการตลาดวิสาหกิจชุมชน

3.2.2 ศึกษาการเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร (2546) *คู่มือการจัดตั้งและดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร* สำนักพัฒนา
เกษตรกร กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
จำกัด
- (2548) *พระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน* โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทยจำกัด กรุงเทพมหานคร
- (2555) *แบบประเมินศักยภาพ วิสาหกิจชุมชน (ปรับปรุง ปี 2555)* โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร
- (2555) *แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร* โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด กรุงเทพมหานคร
- (2545) *คู่มือการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์* กรมส่งเสริม
การเกษตร
- (2548) *พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548* โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด กรุงเทพมหานคร
- (2548) *คู่มือการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน*
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด กรุงเทพมหานคร
- กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2554) *สหกรณ์ 7 ประเภท* ส่วนเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด สาขา 4 นนทบุรี
- กรมสรรพากร (2552) *คู่มือภาษีสำหรับวิสาหกิจชุมชน*
- จินดา ขลิบทอง (2552) “กระบวนการวิจัยทางส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการ
วิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* หน้าที่ 1 หน้า 19 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- ชาญยูทธ์ ภาณุทัต (2555) “การจัดการธุรกิจชุมชน” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์
วิชาชีพส่งเสริมการเกษตร* หน้าที่ 12 หน้า 19-24 นนทบุรี สาขาวิชาส่งเสริม
การเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- นิตยา ตั้งศุภราช (2550) “ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงาน
วิสาหกิจชุมชนในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” *วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร
มหาบัณฑิต* แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

- เบญจวรรณ สิทธิตุ่น (2549) “ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุน
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดตาก” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตร
ศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริม
การเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- บุญรอด คำทะริ (2549) “สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนทอผ้าในจังหวัดอุดรธานี”
วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปิยะนุช กลิ่นคล้าย (2552) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจ
ชุมชนในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร
มหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและ
สหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปัญญา พันธุ์ศรีศักดิ์ (2545) *คู่มือการดำเนินงานกลุ่มสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กอง
พัฒนาการบริหารงานเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร*
- พยุห์ แก้วคุณ (2548) *การดำเนินงานกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กรณีศึกษา
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางรักน้อย ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
กรมส่งเสริมการเกษตร*
- เยาวเรศ ทิฐุธรรม (2549) “สถานภาพและการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอแม่สอด
จังหวัดตาก” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริม
การเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วิภา ปีกาสาตัง (2552) “ความคิดเห็นของสมาชิกกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบาง
น้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เสวต งามสรรพ พร้อมคณะ (2552) *ข้อมูลการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ส่วนทะเบียนและข้อมูล
วิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย*
- สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ (2554) *แผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (อัครำเนา)*
—————. จังหวัดบึงกาฬ (2554) *รายงานผลการประเมินวิสาหกิจชุมชน (อัครำเนา)*
- สำนักพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ (2546) *คู่มือการบริหารจัดการ โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชน
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด กรุงเทพมหานคร*

- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ (2554) รายงานสรุปความจำเป็นพื้นฐาน อัดสำเนา
 สำราญ คำภีระแปง (2549) รายงานการศึกษา “การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่ม
 แม่บ้านเกษตรกร อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร
 มหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เสรี พงศ์พิศและสุภาส จันทร์หงส์ (2549ก) *ข้อควรรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน* กรมส่งเสริม
 การเกษตร กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
 _____.(2549ข) *ข้อควรรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน* กรมส่งเสริมการเกษตร กรุงเทพมหานคร
 โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เกณฑ์การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

เกณฑ์การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ตามปัจจัยที่ประเมิน และเกณฑ์ชี้วัด
รายละเอียดในตารางภาคผนวกที่ 13- 19

1. เกณฑ์การประเมินกระบวนการ

ตารางภาคผนวกที่ 13 หมวดที่ 1 ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยที่ประเมิน	เกณฑ์ชี้วัด
ผู้นำ	
1. การกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของผู้นำ (วิสัยทัศน์ของผู้นำวิสาหกิจชุมชน)	☐ 1. ไม่มีการกำหนด ☐ 2. มีการกำหนดไว้แต่ไม่มีการบันทึก ☐ 3. มีการกำหนดและบันทึกเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไว้ชัดเจน
2. การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และแผนการดำเนินงาน	☐ 1. ไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนด ☐ 2. ไม่กำหนดวิธีการที่ชัดเจนในการให้สมาชิกมีส่วนร่วม ☐ 3. กำหนดวิธีการให้สมาชิกทั้งหมดมีส่วนร่วม
3. ความสามารถในการบริหารจัดการของผู้นำวิสาหกิจชุมชน (วัดความสามารถในการบริหารจัดการของผู้นำ โดยดูจากการบริหารจัดการการประชุม)	☐ 1. ไม่มีการกำหนดแผนการประชุม แต่เรียกประชุมตาม ความจำเป็น ☐ 2. กำหนดแผนฯ แต่ประชุมได้ไม่ครบ ☐ 3. กำหนดแผนฯ ดำเนินการได้ครบตามแผน และจัดทารายงานการประชุมทุกครั้ง
4. ความสามารถในการบริหารธุรกิจของผู้นำวิสาหกิจชุมชน (ดูจากผลประกอบการ)	☐ 1. ขาดทุนหรือไม่ทราบผล ☐ 2. ผลประกอบการไม่มีกำไรและไม่ขาดทุน ☐ 3. ผลประกอบการมีกำไร

ตารางภาคผนวกที่ 13 หมวดที่ 1

ปัจจัยที่ประเมิน	เกณฑ์ชี้วัด
5. ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (การใช้ทรัพยากร การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะ สิ่งปฏิกูล การดูแลน้ำเสีย)	☐ 1. ไม่ใส่ใจในเรื่องนี้ ☐ 2. มีการใช้ทรัพยากรโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ☐ 3. มีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและมีการอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในชุมชน
6. ความรับผิดชอบต่อลูกค้า (มีการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า เช่น ไม่เอาเปรียบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา มีคุณภาพ ปลอดภัย)	☐ 1. ไม่ใส่ใจในเรื่องนี้ ☐ 2. มีการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า แต่ตรวจสอบไม่ได้ ☐ 3. มีการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า และตรวจสอบได้
โครงสร้างและกฎระเบียบ	
7. การกำหนดโครงสร้างและการแบ่งหน้าที่ของกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงาน	☐ 1. ไม่มีโครงสร้าง ☐ 2. มีโครงสร้างพร้อมแบ่งหน้าที่ แต่ไม่ได้บันทึก ☐ 3. มีโครงสร้างพร้อมแบ่งหน้าที่ และมีการบันทึกชัดเจน
8. การกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับ	☐ 1. ไม่มีกฎระเบียบหรือข้อบังคับ ☐ 2. กรรมการและสมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับ แต่ไม่มีการบันทึก ☐ 3. กรรมการและสมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับ และบันทึกชัดเจน

ตารางภาคผนวกที่ 13 หมวดที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัยที่ประเมิน	เกณฑ์ชี้วัด
การเงินและบัญชี	
9. การระดมหุ้น	☐ 1. ไม่มีการระดมหุ้น ☐ 2. มีการระดมหุ้นครั้งเดียว ☐ 3. มีการระดมหุ้นตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ อย่างชัดเจน
10. การจดบันทึกการเงินหรือบัญชี	☐ 1. ไม่มีการจดบันทึก ☐ 2. มีการจดบันทึกบ้างเป็นบางครั้ง ☐ 3. มีการจดบันทึกทุกครั้ง อย่างสม่ำเสมอ
11. การใช้ประโยชน์จากบันทึกการเงินหรือบัญชี	☐ 1. ไม่ได้ใช้ประโยชน์ ☐ 2. มีการนำมาใช้ประโยชน์บ้าง ☐ 3. มีการนำมาทบทวนและใช้ประโยชน์อย่าง สม่ำเสมอ
12. การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์	☐ 1. ไม่มีการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ ☐ 2. มีการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ โดย ไม่ได้กำหนดวิธีการที่แน่นอนไว้ ☐ 3. มีการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์แก่ สมาชิก โดยกำหนดวิธีการที่แน่นอน
13. การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูล อื่น ๆ แก่สมาชิก	☐ 1. ไม่ได้ดำเนินการในเรื่องนี้ ☐ 2. มีการกำหนดแนวทาง แต่ยังไม่ดำเนินการ การ ☐ 3. มีการทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์

ตารางภาคผนวกที่ 14 หมวด 2 การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยที่ประเมิน	เกณฑ์ชี้วัด
สวัสดิการสมาชิกและชุมชน	
1. การจัดสวัสดิการแก่สมาชิก	☐ 1. ไม่ได้ดำเนินการในเรื่องนี้ ☐ 2. มีการกำหนดแนวทาง แต่ยังไม่ได้ดำเนินการ ☐ 3. มีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิก
2. การทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์	☐ 1. ไม่ได้ดำเนินการในเรื่องนี้ ☐ 2. มีการกำหนดแนวทาง แต่ยังไม่ได้ดำเนินการ ☐ 3. มีการทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์
3. การจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (แผนบริหารองค์กร และ แผนประกอบการ)	☐ 1. ไม่มีการจัดทำแผน ☐ 2. มีการจัดทำแผน แต่ไม่มีการบันทึก ☐ 3. มีการจัดทำแผน และบันทึกไว้ชัดเจน
4. การชี้แจงแผนแก่กรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	☐ 1. ไม่มีการชี้แจงแผน ☐ 2. แจกแจงแผนให้ทราบ แต่ไม่ให้โอกาสแสดงความคิดเห็น ☐ 3. มีการชี้แจงแผนและเปิดโอกาสให้กรรมการและสมาชิกแสดงความคิดเห็น
5. การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้ หรือแผนที่ได้ปรับปรุงตามสถานการณ์	☐ 1. ไม่ปฏิบัติตามแผน ☐ 2. มีการปฏิบัติตามแผนเพียงบางส่วน ☐ 3. มีการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้
6. การแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไข	☐ 1. ไม่มีการนำปัญหามาปรับปรุงแก้ไข ☐ 2. มีการนำปัญหามาปรับปรุงแก้ไขเพียงบางส่วน ☐ 3. มีการนำปัญหามาปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

ตารางภาคผนวกที่ 15 หมวด 3 การบริหารการตลาด

ปัจจัยที่ประเมิน	เกณฑ์ชี้วัด
1. การกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการ	☐ 1. ไม่มีการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่าย ☐ 2. มีการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่าย แต่ไม่ได้ใช้เป็นข้อมูลพิจารณาก่อนประกอบการ ☐ 3. มีการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่าย และใช้เป็นข้อมูลพิจารณาก่อนประกอบการ
2. แหล่งจำหน่ายหรือตลาด และเครือข่ายด้านการตลาด (เครือข่ายด้านการตลาด หมายถึง เครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงหรือขยายตลาดได้ อาจเป็นเครือข่ายที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ)	☐ 1. แหล่งจำหน่ายหรือตลาดไม่แน่นอน ☐ 2. มีแหล่งจำหน่ายหรือตลาด แต่ไม่มีเครือข่ายด้านการตลาด ☐ 3. มีแหล่งจำหน่ายหรือตลาด และมีเครือข่ายด้านการตลาด
3. การติดตามข้อมูลความต้องการของลูกค้าและตลาด (การติดต่อสื่อสารกับลูกค้าเพื่อให้ทราบข้อมูลความพึงพอใจ ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ)	☐ 1. ไม่มีการติดตามข้อมูล ☐ 2. มีการรวบรวม ติดตามข้อมูลบ้างเป็นบางครั้ง ☐ 3. มีการรวบรวม ติดตามข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

ตารางภาคผนวกที่ 16 หมวด 4 การจัดการความรู้และข้อมูล

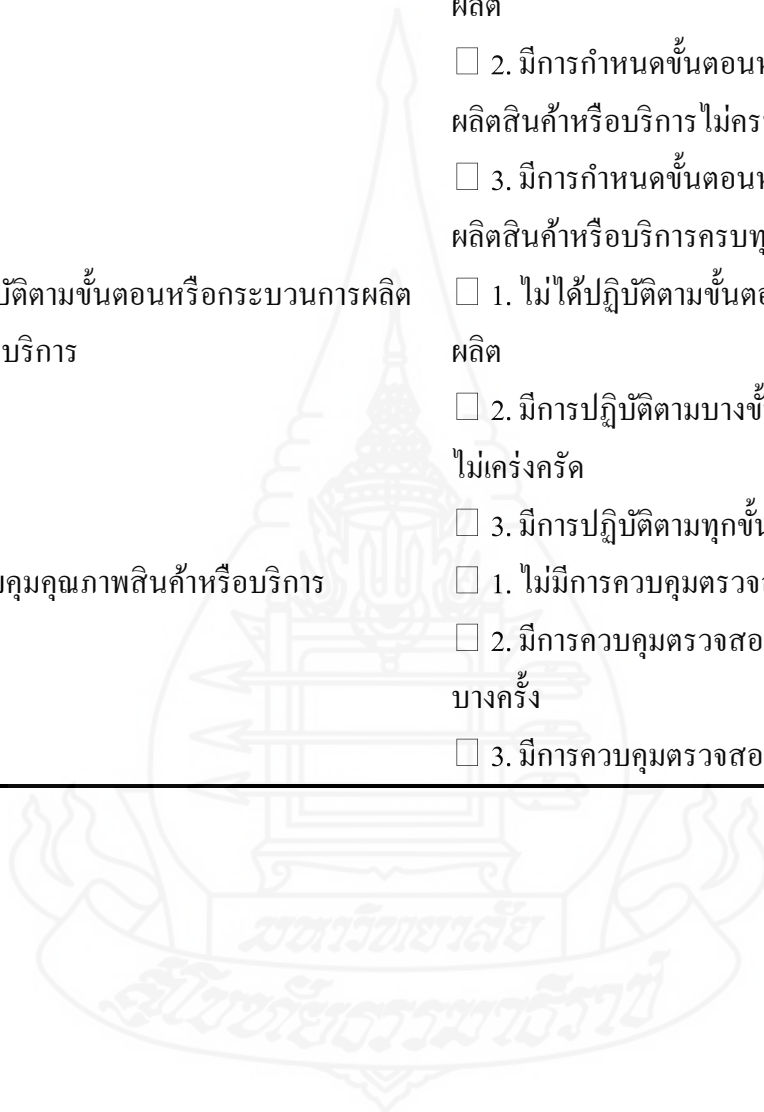
ปัจจัยที่ประเมิน	เกณฑ์ชี้วัด
1. การแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน	☐ 1. ไม่มีการแสวงหาความรู้ใหม่ ☐ 2. มีการแสวงหาความรู้ใหม่เพิ่มเติม แต่ยังไม่ได้นำมาปรับปรุงการดำเนินงาน ☐ 3. มีการนำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญา เพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน
2. การจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน (ข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน หมายถึง ข้อมูลทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน)	☐ 1. ไม่มีการจัดเก็บข้อมูล ☐ 2. มีการจัดเก็บข้อมูล แต่ไม่เป็นระบบ ☐ 3. มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน พร้อมใช้งาน
3. การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร แก่สมาชิก เครือข่าย และบุคคลภายนอก	☐ 1. ไม่มีการสื่อสาร ☐ 2. มีการสื่อสาร แต่ไม่สม่ำเสมอ หรือไม่ทั่วถึง ☐ 3. มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

ภาคผนวกที่ 17 หมวดที่ 5 การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยที่ประเมิน	เกณฑ์ชี้วัด
1. การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	☐ 1. ไม่มีการกำหนดเงื่อนไข ☐ 2. มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก แต่ไม่ได้บันทึก ☐ 3. มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก และมีการบันทึกไว้ชัดเจน
2. การพัฒนาสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	☐ 1. ไม่มีการพัฒนาสมาชิก ☐ 2. มีการพัฒนาสมาชิกเป็นครั้งคราว ☐ 3. มีการพัฒนาสมาชิกอย่างต่อเนื่อง และเป็นขั้นตอน
3. การสร้างขวัญกำลังใจแก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน	☐ 1. ไม่มีการสร้างขวัญกำลังใจ ☐ 2. มีการสร้างขวัญกำลังใจ แต่ไม่ทั่วถึง ☐ 3. มีการสร้างขวัญกำลังใจอย่างเหมาะสม ทั่วถึง เป็นธรรม และสมาชิกมีความพึงพอใจ
4. การให้ความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในรอบปีที่ผ่านมา (วัดความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยดูจากการ ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม)	☐ 1. สมาชิกเข้าร่วมประชุมโดยเฉลี่ยไม่ถึงครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ☐ 2. สมาชิกเข้าร่วมประชุมโดยเฉลี่ยครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ☐ 3. สมาชิกเข้าร่วมประชุมโดยเฉลี่ยมากกว่าครึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด

ตารางภาคผนวกที่ 18 หมวดที่ 6 การจัดการสินค้าและบริการ

ปัจจัยที่ประเมิน	เกณฑ์ชี้วัด
1. ขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ	☐ 1. ไม่มีการกำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการผลิต ☐ 2. มีการกำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการไม่ครบทุกประเภท ☐ 3. มีการกำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการครบทุกประเภท
2. การปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ	☐ 1. ไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการผลิต ☐ 2. มีการปฏิบัติตามบางขั้นตอนหรือปฏิบัติไม่เคร่งครัด ☐ 3. มีการปฏิบัติตามทุกขั้นตอนโดยเคร่งครัด
3. การควบคุมคุณภาพสินค้าหรือบริการ	☐ 1. ไม่มีการควบคุมตรวจสอบคุณภาพ ☐ 2. มีการควบคุมตรวจสอบคุณภาพเป็นบางครั้ง ☐ 3. มีการควบคุมตรวจสอบคุณภาพทุกครั้ง

2. เกณฑ์การประเมินผลลัพธ์

ตารางภาคผนวกที่ 19 หมวด 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

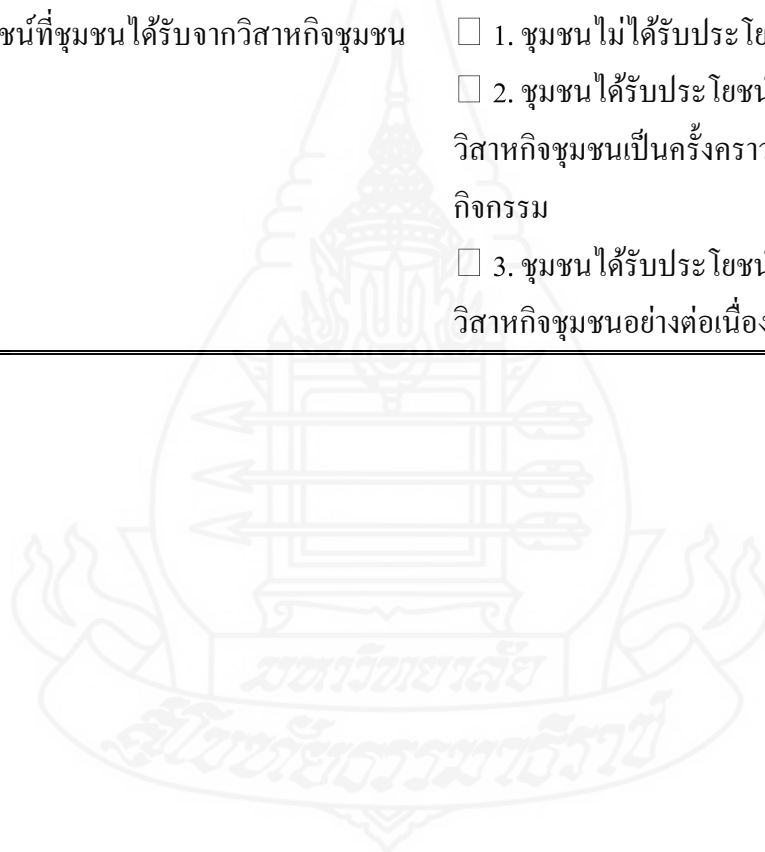
ปัจจัยที่ประเมิน	เกณฑ์ชี้วัด
ด้านผลลัพธ์ตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน	
1. การลดรายจ่ายของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	☐ 1. สมาชิกส่วนใหญ่มีรายจ่ายเพิ่มขึ้น ☐ 2. สมาชิกส่วนใหญ่มีรายจ่ายไม่เปลี่ยนแปลง ☐ 3. สมาชิกส่วนใหญ่มีรายจ่ายลดลง
2. การเพิ่มรายได้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	☐ 1. สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้ลดลง ☐ 2. สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เปลี่ยนแปลง ☐ 3. สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้น
3. การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	☐ 1. ไม่มีการเปลี่ยนแปลง หรือแย่ลง ☐ 2. มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นบ้าง ☐ 3. มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด
ด้านคุณภาพสินค้าหรือบริการ	
4. ความพึงพอใจต่อสินค้าหรือบริการ	☐ 1. สินค้าหรือบริการได้รับการยอมรับจากลูกค้าน้อย ☐ 2. สินค้าหรือบริการได้รับการยอมรับจากลูกค้าพอสมควร ☐ 3. สินค้าหรือบริการได้รับการยอมรับจากลูกค้าดีมาก
5. มาตรฐาน คุณภาพ ความปลอดภัยของสินค้าหรือบริการ	☐ 1. ไม่ได้ขอรับการรับรองมาตรฐาน หรือขอรับการรับรองมาตรฐานแต่ไม่ผ่าน ☐ 2. อยู่ระหว่างการขอรับการรับรองมาตรฐาน ☐ 3. สินค้าหรือบริการส่วนใหญ่หรือทั้งหมดได้รับการรับรองมาตรฐาน

ตารางภาคผนวกที่ 19 หมวด 7 (ต่อ)

ปัจจัยที่ประเมิน	เกณฑ์ชี้วัด
6. การสร้างความแตกต่างของสินค้าหรือบริการ ให้เป็นที่ต้องการของตลาด	☐ 1. สินค้าหรือบริการไม่มีการพัฒนา ☐ 2. สินค้าหรือบริการอยู่ระหว่างการพัฒนา ☐ 3. เกิดสินค้าหรือบริการรูปแบบใหม่ ๆ
ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน	
7. การลดต้นทุนในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของวิสาหกิจชุมชน	☐ 1. ต้นทุนไม่เปลี่ยนแปลง หรือต้นทุนเพิ่มขึ้น ☐ 2. ต้นทุนการดำเนินงานลดลงบางกิจกรรม ☐ 3. ต้นทุนการดำเนินงานลดลงทุกกิจกรรม
8. การลดความผิดพลาดและการสูญเสียในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของวิสาหกิจชุมชน	☐ 1. ไม่สามารถลดความผิดพลาดและการสูญเสียได้ ☐ 2. สามารถลดความผิดพลาดและการสูญเสียในการดำเนินงานบางกิจกรรม ☐ 3. สามารถลดความผิดพลาดและการสูญเสียในการดำเนินงานทุกกิจกรรม
ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน	
9. ความสำเร็จของกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน	☐ 1. ทุกกิจกรรมไม่ประสบความสำเร็จ ☐ 2. ประสบความสำเร็จในบางกิจกรรม ☐ 3. กิจกรรมส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จ
10. การเพิ่มความรู้ ความสามารถ และทักษะของสมาชิก	☐ 1. สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานเท่าเดิม ☐ 2. สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้น ☐ 3. สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้น และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้

ตารางภาคผนวกที่ 19 หมวด 7 (ต่อ)

ปัจจัยที่ประเมิน	เกณฑ์ชี้วัด
11. ความพึงพอใจของสมาชิก (วัดความ พึงพอใจโดยดูจากการเข้าร่วมกิจกรรม ของสมาชิก วิสาหกิจชุมชน)	☐ 1. สมาชิกไม่ค่อยให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ☐ 2. สมาชิกมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางครั้ง ☐ 3. สมาชิกมีความพอใจ โดยเข้าร่วมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
12. ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน	☐ 1. ชุมชนไม่ได้รับประโยชน์ ☐ 2. ชุมชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเป็นครั้งคราว หรือในบางกิจกรรม ☐ 3. ชุมชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

เลขที่แบบสัมภาษณ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2556

แบบสัมภาษณ์วิทยานิพนธ์**การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ**

.....

คำชี้แจง; แบบสัมภาษณ์นี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเอกสารประกอบการทำวิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตร ในหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง การดำเนินงานของ คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ และเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ต่อไป จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านตอบ คำถามทุกข้อตามความเป็นจริง และตามความคิดเห็นของท่าน ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการ สัมภาษณ์ไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นโดยแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

1. การบริหารจัดการองค์กร และสมาชิก
2. การบริหารจัดการผลผลิต
3. การบริหารจัดการการตลาด
4. การบริหารการเงิน
5. การติดตามประเมินผล

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

โดยผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ฟัง แล้วทำเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อความ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

A

1.1 ข้อมูลทางสังคมของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

A1

1. เพศ 1.1 () ชาย 1.2 () หญิง

A11

2. อายุ.....ปี (เกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)

A12

3. สถานภาพการสมรส

A13

3.1 () โสด

3.2 () สมรส

3.3 () หม้ายหรือหย่าร้าง

4. ระดับการศึกษา		A14
4.1 () ไม่ได้เรียน	4.5 () มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	
4.2 () ประถมศึกษาปีที่ 4	4.6 () อนุปริญญา/ปวส.	
4.3 () ประถมศึกษาปีที่ 6	4.7 () ปริญญาตรี	
4.4 () มัธยมศึกษาตอนต้น	4.8 () สูงกว่าปริญญาตรี (ระบุ).....	
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน		A15
6. ตำแหน่งในคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน		A16
6.1 () ประธาน	6.2 () เลขานุการ	6.3 () เสร็จญูติก
7. ระยะเวลาที่เป็นคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน.....ปี (เกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)		A17
8. ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....ปี (เกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)		A18
9. การเป็นคณะกรรมการของกลุ่ม/องค์กรอื่น		
9.1 () ไม่เป็น		A191
9.2 () เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	9.2.1 () กลุ่มเกษตรกร	A1921
	9.2.2 () กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	A1922
	9.2.3 () กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	A1923
	9.2.4 () กลุ่มลูกค้า ธกส.	A1924
	9.2.5 () สหกรณ์การเกษตร	A1925
10. การมีตำแหน่งทางสังคม		
10.1 () ไม่มี		A101
10.2 () มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	10.2.1 () กำนัน	A1021
	10.2.2 () ผู้ใหญ่บ้าน	A1022
	10.2.3 () สมาชิก อบต. เทศบาล	A1023
	10.2.4 () อสม.	A1024
	10.2.5 () เกษตรหมู่บ้าน	A1025
	10.2.6 () อื่นๆ (ระบุ).....	A1026
11. การเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
11.1 () ไม่เคย		A111
11.2 () เคย		A112
11.2.1 เรื่อง	จำนวน.....ครั้ง	A1121
11.2.2 เรื่อง	จำนวน.....ครั้ง	A1122

1.3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน	A3
1. อาชีพหลัก	A31
1.1 () ประกอบการเกษตร 1.3 () งานมีเงินเดือนประจำ 1.5 () ค้าขาย	
1.2 () รับจ้างทางการเกษตร 1.4 () รับจ้างทั่วไป 1.6 () อื่นๆ(ระบุ).....	
2. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
2.1 () ประกอบการเกษตร	A321
2.2 () งานมีเงินเดือนประจำ	A322
2.3 () ค้าขาย	A323
2.4 () รับจ้างทางการเกษตร	A324
2.5 () รับจ้างทั่วไป	A325
2.6 () อื่นๆ(ระบุ).....	A326
3. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร รวมทั้งสิ้น.....ไร่	A33
4. จำนวนแรงงานที่เป็นสมาชิกในครัวเรือน(อายุในวัยแรงงาน 15-60 ปี).....คน	A34
5. จำนวนแรงงานจ้าง.....คน	A35
6. แหล่งเงินทุนในการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	A36
6.1 () ของตนเอง	A361
6.2 () ภูธรพาณิชย์	A362
6.3 () ภู ชกส.	A363
6.4 () ภูกองทุนหมู่บ้าน	A364
6.5 () ภูเงินนอกระบบ	A365
6.6 () อื่นๆ (ระบุ).....	A366
7. รายได้ต่อปีจากอาชีพหลัก.....บาท	A37
8. รายได้ต่อปีจากอาชีพรอง.....บาท	A38
9. รายได้ต่อปีจากการร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	A39
9.1 () ค่าตอบแทนแรงงาน จำนวน	A391
9.2 () เงินปันผล จำนวน.....บาท	A392
9.3 () รายได้อื่นๆ (ระบุ).....จำนวน.....บาท	A393
10. สภาพการเป็นหนี้สิน 10.1 () 1. ไม่มีหนี้สิน 10.2 () 2. มีหนี้สิน	A310
11. รายจ่ายต่อปีนอกภาคเกษตร (เช่นการศึกษาบุตร เครื่องอุปโภคบริโภค ผ่อนรด)	
จำนวน.....บาท	A311

การดำเนินงานของคณะกรรมการ	ระดับการมีส่วนร่วม					
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	
4. การบริหารการเงิน						B34
4.1 การบริหารรายรับ	B341
1) การระดมหุ้น/เงินทุนของกลุ่ม	B3411
2) การจัดหาแหล่งเงินทุน	B3412
3) การจัดทำระบบบัญชีของกลุ่ม	B3413
4.2 การบริหารรายจ่าย						B42
1) การจัดทำบัญชีควบคุม	B421
2) การกำหนดเงินลงทุน	B422
3) การกำหนดค่าตอบแทนแรงงาน	B423
4) การจัดสรรเงินปันผล	B424
4.3 การจัดสรรกำไร						B43
1) การจัดสรรผลประโยชน์หรือผลกำไรให้สมาชิก	B431
2) การจัดสรรผลประโยชน์ให้ชุมชน	B432
3) การจัดสวัสดิการให้สมาชิก	B433
5. การติดตามประเมินผล						B5
1) การเก็บข้อมูลการดำเนินงานมาประเมินผล	B51
2) การประเมินผลสำเร็จของแผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้	B52
3) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข	B53

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

3.1 ปัญหา

คำชี้แจง; โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตารางที่ตรงกับระดับปัญหาของคณะกรรมการ
มีให้เลือก 5 ระดับ ได้แก่

5 = ระดับมากที่สุด 4 = ระดับมาก 3 = ระดับปานกลาง 2 = ระดับน้อย 1 = ระดับน้อยที่สุด

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา					
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	
1. การบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก						C1
1.1 คณะกรรมการขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน	C11
1.2 คณะกรรมการไม่เผยแพร่ข่าวสารให้สมาชิกทราบ	C12
1.3 คณะกรรมการมีความขัดแย้งกันเอง	C13
1.4 คณะกรรมการขาดทักษะในการทำงาน	C14
1.5 คณะกรรมการไม่มีมนุษยสัมพันธ์กับองค์กรอื่นๆ	C15
1.6 คณะกรรมการไม่มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน	C16
1.7 คณะกรรมการไม่รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	C17
1.8 ขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิก	C18
1.9 วิสาหกิจชุมชนมีการประชุมเพียงเดือนละ 1 ครั้ง	C19
2. การบริหารจัดการผลิต						C2
2.1 ขาดการจัดทำแผนการผลิต	C21
2.2 ไม่มีเป้าหมายการผลิตไว้อย่างชัดเจน	C22
2.3 ไม่มีการกำหนดขั้นตอนการผลิต	C23
2.4 ปัจจัยการผลิตมีไม่เพียงพอ	C24
2.5 ขาดแคลนแรงงาน	C25
2.6 ไม่มีความรู้การแปรรูปผลผลิต	C26

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา					
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	
3. การบริหารจัดการการตลาด						C3
3.1 ขาดการวางแผนการตลาด	C31
3.2 ขาดการศึกษาข้อมูลการตลาด	C32
3.3 ขาดการพัฒนาคุณภาพผลผลิต	C33
3.4 ขาดวัตถุดิบ	C34
4. การบริหารการเงิน						C4
4.1 ขาดเงินทุนหมุนเวียน	C41
1.2 ไม่มีการระดมหุ้น	C42
4.3 ต้นทุนผลผลิตสูง	C43
4.4 การแบ่งปันผลประโยชน์ไม่เหมาะสม	C44
5. การติดตามประเมินผล						C5
5.1 ไม่ปฏิบัติตามแผนของกลุ่มที่ตั้งไว้	C51
5.2 ขาดการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน อย่างต่อเนื่อง	C52
5.3 ไม่มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไข	C53
5.4 ไม่มีการเก็บข้อมูลการดำเนินงานมา ประเมินผล	C54

3.2 ข้อเสนอแนะการดำเนินงานหรือแนวทางแก้ไข

1. ด้านการบริหารจัดการองค์กรและสมาชิก

.....

.....

2. ด้านการบริหารจัดการผลผลิต

.....

.....

3. ด้านการบริหารจัดการการตลาด

.....
.....

4. ด้านการบริหารการเงิน

.....
.....

5. ด้านการติดตามประเมินผล

.....
.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ
นายเฉลิมพล เขตบุรี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายเฉลิมพล เขตบุรี
วัน เดือน ปีเกิด	17 พฤษภาคม 2502
สถานที่เกิด	อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
ประวัติการศึกษา	ปริญญาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์บัณฑิต ปี 2536 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ
ตำแหน่ง	เกษตรอำเภอ (นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ)

